

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi palvelujen tarjoamisesta, rajat ylittävistä kieltomenettelyistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki palvelujen tarjoamisesta. Lisäksi ehdotetaan rajat ylittävistä kieltomenettelyistä annettuun lakiin ja Kuluttajavirastosta annettuun lakiin lisättäviksi viittaukset palveludirektiiviin. Esitys liittyy palveludirektiivin täytäntöönpanoon.

Ehdotetun lain tavoitteena on edistää palvelujen tarjoamisen vapautta. Ehdotus koskee sekä sellaisia palveluntarjoajia, jotka sijoittautuvat Suomeen että sellaisia palveluntarjoajia, joilla on asuin- tai kotipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa ja jotka sijoittautumatta Suomeen tarjoavat täällä tilapäisesti palveluja. Tuomioistuimien tai toimivaltainen viranomainen saisi kuitenkin ehdotetussa laissa säädettyjen edellytysten täytyessä rajoittaa tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista.

Kuluttajien oikeuksien vahvistamiseksi ja palvelujen laadun parantamiseksi lakiin otettaisiin säännökset, joiden mukaan palveluntarjoajien olisi pidettävä palvelujen vastaanottajien saatavilla määrätyt tiedot itsestään ja toiminnastaan. Kuluttaja-asiamiehen tehtävänä olisi valvoa näiden säännösten noudat-

tamista palveluntarjoajan ja kuluttajan välisessä suhteessa.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös uusista hallinnollisista menettelyistä, jotka koskevat viranomaisten käsittelemiä lupa-asioita. Viranomaisen olisi annettava viipymättä lupaa hakevalle palveluntarjoajalle lupahakemuksen saapumisesta saapumistodistus. Saapumistodistuksessa olisi mainittava lupahakemuksen arvioitu käsittelyaika. Siinä olisi myös mainittava luvan tulemisesta myönnytyksi, jos hakemukselle asetettu käsittelyaika ylitetään. Saapumistodistusta ei kuitenkaan tarvitsisi antaa, jos viranomainen ratkaisee lupa-asian viipymättä.

Ehdotuksen mukaan Kuluttajavirasto toimisi hallinnollisena yhteyspisteenä. Hallinnollisen yhteyspisteen tehtävänä on koordinoita Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden viranomaisten välistä yhteistyötä palvelujen valvontaan liittyvissä asioissa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 28 päivänä joulukuuta 2009.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	5
1 JOHDANTO	5
2 PALVELUDIREKTIIVI.....	5
Soveltamisala ja sen rajoitukset.....	5
Menettelyjen yksinkertaistaminen.....	8
Keskittetyt asiointipisteet ja tiedonsaantioikeus.....	9
Sähköiset menettelyt.....	9
Lupajärjestelmät ja luvan myöntämisehdot.....	9
Luvan voimassaoloaika ja valinta useiden ehdokkaiden välillä	11
Lupamenettelyt.....	12
Kielletyt vaatimukset.....	12
Palvelujen tarjoamisen vapaus	14
Palvelualakohtaiset poikkeukset.....	15
Poikkeukset yksittäistapauksissa	16
Palvelujen vastaanottajien oikeudet	16
Palvelujen laatu	17
Hallinnollinen yhteistyö	20
Lähentymisohjelma	22
3 TILASTOJA PALVELUALOISTA	23
Palveluyritysten määrä	23
Yrittäjät palvelualoilla	24
Palvelualojen suhdannekehitys.....	24
Palveludirektiivin kannalta keskeisimmät palvelualat	25
Kansainvälisiä vertailutietoja palveluyrityksistä ja niiden henkilöstön määrästä ..	25
Palveluvienti.....	25
4 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI	26
4.1 Sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus	26
4.2 Elinkeinovapautta koskeva perusoikeus	27
4.3 Elinkeinolaissa säädetty elinkeinon harjoittamisen oikeus	27
4.4 Kaupparekisteriin tehtävät perusilmoitukset ja muutosilmoitukset	28
4.5 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä	29
4.6 Elinkeinoimintaa koskevat luvat, rekisteröinnit ja muut hyväksymiset.....	29
4.7 Palveludirektiivissä tarkoitetut lupajärjestelmät, luvan myöntämisehdot sekä kielletyt ja arvioitavat vaatimukset	30
4.8 Lupaviranomaiset.....	31
4.8.1 Patenti- ja rekisterihallitus.....	32
4.8.2 Läänihallitus.....	32
4.8.3 Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto	35
4.8.4 Elintarviketurvallisuusvirasto	35
4.8.5 Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen	36
4.8.6 Kunnan terveydensuojeluviranomainen	36
4.8.7 Turvatekniikan keskus	36
4.8.8 Ajoneuvohallintokeskus	36
4.8.9 Työ- ja elinkeinoministeriö.....	37

4.8.10	Kuluttajavirasto.....	38
4.8.11	Suomen Asianajajaliitto.....	38
4.8.12	Ympäristölupavirasto, alueellinen ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	38
4.9	Tiedonantovelvollisuutta koskevat säännökset	38
4.10	Hallintolain suhde palveludirektiivin hallinnollisiin säännöksiin	39
4.11	Sähköistä asiointia koskeva lainsäädäntö.....	42
4.12	Sähköinen asiointi käytännössä.....	43
4.13	Syrjinnän kieltö	44
4.14	Säänneltyjä ammatteja koskevat kaupallisen viestinnän kiellot.....	45
5	ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	45
5.1	Yleistä	45
5.2	Keskeiset ehdotukset.....	46
	Säännösten soveltamisala	46
	Oikeus harjoittaa elinkeinoa.....	46
	Palveluntarjoajan velvollisuus antaa tietoja	46
	Saapumistodistus, lupahakemuksen käsittelyaika ja luvan tuleminen myönnyksi	47
	Vaatimusten ja asiakirjojen vastaavuus.....	47
	Hallinnollinen yhteyspiste.....	47
	Rajat ylittävä viranomaisyhteistyö	47
	Valvonta	47
6	KESKITETTY ASIOINTIPISTE	48
7	EUROOPAN TALOUSALUEESEEN KUULUVIEN VALTIOIDEN VÄLINEN HALLINNOLLINEN YHTEISTYÖ	49
8	ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	49
8.1	Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan.....	49
8.2	Vaikutukset palveluntarjoajien kannalta.....	50
8.3	Vaikutukset kuluttajien ja muiden palvelun vastaanottajien asemaan.....	50
9	ASIAN VALMISTELU.....	50
9.1	Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä.....	50
9.2	Lausunnot väliraportista.....	51
9.3	Jatkovalmistelu.....	51
10	MUITA ESITYKSEEN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA.....	51
10.1	Valmisteilla oleva ehdotus käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojakeinoja koskevaksi lainsäädännöksi	51
10.2	Toimintaohjelma yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi vuosille 2009–2012..	52
10.3	Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	53
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	54
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	54
1.1	Laki palvelujen tarjoamisesta.....	54
	1 luku. Yleiset säännökset	54
	2 luku. Palveluntarjoajan velvollisuus antaa tietoja	62
	3 luku. Lupamenettely	65
	4 luku. Hallinnolliset säännökset	68
	5 luku. Voimaantulo	69
1.2	Laki rajat ylittävästä kieltomenettelystä.....	70
1.3	Laki Kuluttajavirastosta	70
2	VOIMAANTULO.....	70
3	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	70

LAKIEHDOTUKSET	72
Laki palvelujen tarjoamisesta	72
Laki rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	77
Laki Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	78
LIITE	79
RINNAKKAISTEKSTIT	79
Laki rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	79
Laki Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	80

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Joulukuun 12 päivänä 2006 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY palveluista sisämarkkinoilla, jäljempänä *palveludirektiivi*, jonka täytäntöönpanoa tämä esitys koskee. Jäsenvaltioiden on pantava direktiivi täytäntöön viimeistään 28 päivänä joulukuuta 2009.

Palveludirektiivin tavoitteena on varmistaa palvelujen sisämarkkinoiden toteutuminen. Kilpailukykyiset palvelumarkkinat ovat ratkaisevan tärkeitä Euroopan unionin talouskasvun edistämiseksi ja työpaikkojen syntymiseksi. Koska palvelut ovat taloudellisen kasvun moottori ja edustavat noin 70 prosenttia useimpien jäsenvaltioiden bruttokansantuotteesta ja työpaikoista, sisämarkkinoiden pirstoutumisella on negatiivinen vaikutus koko Euroopan talouteen.

Sisämarkkinoilla on vielä suuri joukko esteitä, joiden takia monet palveluyritykset eivät pysty laajentumaan yli kansallisten rajojen eivätkä hyödyntämään sisämarkkinoita täysitehoisesti. Tämän on katsottu heikentävän Euroopan unionin kansainvälistä kilpailukykyä.

Direktiivin täytäntöönpano merkitsee ensinnäkin sitä, että palveluntarjoajat ja palvelujen vastaanottajat voivat käyttää tehokkaammin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 43 ja 49 artiklan mukaisia perusvapauksia: sijoittautumisvapautta ja rajat ylittävien palvelujen tarjoamisen vapautta. Palveludirektiivin säännökset perustuvat pääasiassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Niillä täydennetään aiempia yhteisön säädöksiä, joita kuitenkin sovelletaan edelleen täysimääräisesti.

Toiseksi direktiivillä vahvistetaan palvelujen vastaanottajien, erityisesti kuluttajien, oikeuksia palvelujen käyttäjinä. Kolmanneksi direktiivillä edistetään palvelujen laatua ja sillä luodaan jäsenvaltioiden viranomaisten välille toimiva hallinnollinen yhteistyö.

Palveludirektiivin nojalla jäsenvaltiot joutuvat toteuttamaan paitsi lainsäädännöllisiä toimia myös ottamaan käyttöön keskitettyjä

asiointipisteitä, kehittämään sähköistä asiointia ja valmiuksiaan hallinnolliseen yhteistyöhön muiden jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa. Keskitettyjen asiointipisteiden ja rajat ylittävän hallinnollisen yhteistyön tavoitteena on tukea viranomaismuodollisuuksien yksinkertaistamista sekä vähentää yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa.

Palveludirektiivin tehokas täytäntöönpano edellyttää elinkeinovapautta rajoittavan kansallisen lainsäädännön, kuten lupa- ja rekisteröitymisvelvoitteita sisältävien säännösten tarkistamista. Jäsenvaltioiden on arvioitava lupajärjestelmiään ja kumottava tai muutettava direktiivin vastaiset järjestelmät sekä ilmoitettava komissiolle perusteet, miksi jäsenvaltiot katsovat direktiivin voimaantulon jälkeen voimassa pidettävien lupajärjestelmien olevan yhteensopivia direktiivin vaatimusten kanssa. Jäsenvaltioiden tulee raportoida komissiolle myös sellaisista palvelun tarjoamisen rajoituksista, jotka ovat palveludirektiivin nojalla sallittuja ja joihin ei esitetä tehtävän muutoksia direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Komissio kokoaa jäsenvaltioiden toimittamat arviointikertomukset ja toimittaa ne kaikille jäsenvaltiolle, joilla on kuusi kuukautta aikaa esittää niitä koskevat huomautuksensa. Komissio laatii yhteenvetokertomuksen näiden kertomusten ja esitettyjen huomautusten perusteella ja toimittaa sen Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 28 päivänä joulukuuta 2010.

2 Palveludirektiivi

Soveltamisala ja sen rajoitukset

Palveludirektiivi on yleisdirektiivi, joka koskee EY:n perustamissopimuksen 50 artiklassa tarkoitettuja palveluja. Palveluilla tarkoitetaan 50 artiklan mukaan suorituksia, joista tavallisesti saadaan korvaus ja joita säännökset tavaroiden, pääomien tai henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta eivät koske. Palveluihin kuuluvat erityisesti teollinen toiminta, kaupallinen toiminta, käsityöläistöi-

minta ja vapaiden ammattien harjoittamiseen kuuluva toiminta.

Palveludirektiivin soveltamisalaan kuuluvat esimerkiksi laki- ja veroneuvontapalvelut, arkkitehti-, insinööri-, kirjanpito- ja tutkimuspalvelut, kiinteistöjen huolto, liikkeenjohdon konsultointi, kiinteistön- ja vuokrahuoneiston välitys, tapahtumien ja näyttelyjen järjestäminen, perintätoiminta, mainontaja rekrytointipalvelut, matkailualan palvelut matkatoimistot mukaan lukien, urheilukeskusten ja huvipuistojen tarjoamat palvelut, rakennusalan palvelut, laitteistojen asennus- ja huoltopalvelut, uutistoimistopalvelut, kustannustoiminta ja tietokoneohjelmointi, majoitus- ja ravitsemisalan palvelut, koulutuspalvelut, autonvuokraus, ajoneuvon katsastus, sertifiointi- ja testauspalvelut sekä siivouspalvelut.

Palveludirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu useita palveluita. Direktiiviä ei sovelleta muihin kuin taloudellisiin yleishyödyllisiin palveluihin (2 artiklan 2 kohdan a alakohta). Direktiivin johdanto-osan 17 kappaleen mukaan direktiivin soveltamisalaan kuuluvat ainoastaan taloudellista vastiketta vastaan suoritettavat palvelut. Yleishyödylliset palvelut, joita ei suoriteta taloudellista vastasuoritusta vastaan, eivät kuulu perustamissopimuksen 50 artiklassa vahvistetun määritelmän piiriin, eikä niihin näin ollen sovelleta palveludirektiiviä.

Yleistä taloudellista etua koskevat palvelut, kuten energia-alan palvelut, ovat luonteeltaan taloudellista vastiketta vastaan suoritettavia palveluja ja ne kuuluvat lähtökohtaisesti palveludirektiivin soveltamisalaan, jollei kyseistä toimialaa ole muuten rajattu ulos direktiivin soveltamisalasta. Näin on asianlaita esimerkiksi kuljetusalan palveluiden osalta.

Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät myös kaikki rahoituspalvelut, kuten pankki-, luotto-, vakuutus- ja jälleenvakuutuspalvelut, ammatillisiin lisäeläkkeisiin liittyvät ja yksilöllisiin lisäeläkejärjestelyihin liittyvät palvelut samoin kuin arvopaperi-, sijoitusrahasto- ja maksupalvelut ja sijoitusneuvonta sekä luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun direktiivin 2006/48/EY liitteessä I mainitut palvelut (2 artiklan 2 kohdan b alakohta).

Direktiiviä ei sovelleta sähköisiin viestin-

täpalveluihin ja -verkkoihin eikä niiden liitännäistoimintoihin ja -palveluihin, jotka on määritelty sähköisen viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä annetun direktiivin (puitedirektiivi) 2002/21/EY 2 artiklassa. Nämä palvelut jäävät palveludirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle kuitenkin vain siltä osin kuin niihin sovelletaan niin sanottuun televiestintäpakettiin kuuluvaa viittä direktiiviä. Televiestintäpakettiin kuuluvat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/19/EY sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen käyttöoikeuksista ja yhteenliittymisestä (käyttöoikeusdirektiivi), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/20/EY sähköisiä verkkoja ja -palveluja koskevista valtuutuksista (valtuutusdirektiivi), edellä mainittu puitedirektiivi 2002/21/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/22/EY yleispalveluista ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla (yleispalveludirektiivi) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi; 2 artiklan 2 kohdan c alakohta).

Palveludirektiivi ei koske myöskään kuljetusalan palveluja, mukaan lukien satamapalvelut, jotka kuuluvat EY:n perustamissopimuksen V osaston soveltamisalaan (2 artiklan 2 kohdan d alakohta). Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät siten lentoliikenne, tie- ja rautatieliikenne sekä kaupunkiliikenne ja taksi- ja ambulanssikuljetukset (direktiivin johdanto-osan 21 kappale). Muut liikennepalvelut, kuten esimerkiksi autokoulu-, muutto- ja autonvuokrauspalvelut, kuuluvat direktiivin soveltamisalan piiriin.

Direktiiviä ei sovelleta työvoimanvuokrausyritysten palveluihin (2 artiklan 2 kohdan e alakohta). Direktiivin soveltamisalan ulkopuolella ovat myös terveydenhuoltopalvelut riippumatta siitä, tuotetaanko ne terveydenhuollon toimintayksiköissä, miten ne on organisoitu tai rahoitettu kansallisesti ja ovatko ne julkisia vai yksityisiä (2 artiklan 2 kohdan f alakohta). Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät sellaiset terveydenhuolto- ja apteekkipalvelut, joita terveydenhuollon ammattilaiset tarjoavat potilailleen näiden

terveydentilan arvioimiseksi, säilyttämiseksi tai palauttamiseksi silloin, kun näiden toimintojen harjoittaminen jäsenvaltiossa, jossa palvelu tarjotaan, on sallittu vain säänneltynä terveydenhuollon ammattina (direktiivin johdanto-osan 22 kappale). Koska terveydenhuoltopalveluilla tarkoitetaan ihmisille tarjottuja palveluja, eläinlääkäripalvelujen tarjoaminen kuuluu direktiivin soveltamisalaan.

Direktiivin soveltamisalan ulkopuolella ovat audiovisuaaliset palvelut, mukaan luettuina elokuvapalvelut, niiden tuotanto-, lähetys- ja levitystavasta riippumatta, sekä radiolähetykset (2 artiklan 2 kohdan g alakohta). Direktiiviä ei myöskään sovelleta rahapeli-toimintaan, joka tapahtuu rahallista arvoa omaavin panoksin sattumaan perustuvissa peleissä, arpajaiset, rahapeli-toiminta kasinoissa ja vedonlyöntitoiminta mukaan luettuina (2 artiklan 2 kohdan h alakohta).

Direktiivi ei koske toimintaa, joka liittyy perustamissopimuksen 45 artiklassa tarkoitettuun julkisen vallan käyttöön (2 artiklan 2 kohdan i alakohta).

Direktiiviä ei sovelleta sosiaalipalveluihin, jotka liittyvät sosiaaliseen asumiseen, lastenhoitoon ja pysyvästi tai tilapäisesti avun tarpeessa olevien perheiden ja yksittäisten ihmisten tukemiseen ja joiden tarjoamisesta huolehtivat valtio, valtion erityisesti valtuuttamat palveluntarjoajat tai valtion tunnustamat hyväntekeväisyysjärjestöt (2 artiklan 2 kohdan j alakohta). Direktiivi ei koske yksityisiä turvallisuuspalveluja eikä hallituksen virallisella säädöksellä nimitettyjen notaarien ja haastemiesten tarjoamia palveluja (2 artiklan 2 kohdan k ja l alakohdat). Direktiiviä ei sovelleta myöskään verotusta koskeviin asioihin (2 artiklan 3 kohta).

Palveludirektiiviä sovelletaan palveluihin, joita tarjoavat luonnolliset henkilöt, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia, tai EY:n perustamissopimuksen 48 artiklassa tarkoitettuja oikeushenkilöitä, jotka ovat sijoittautuneet johonkin Euroopan unionin jäsenvaltioon. Direktiivin johdanto-osan 36 kappaleen mukaan palveluntarjoajan käsite ei kata tapaus-ta, jossa kolmannen maan yhtiöllä on sivuliikkeitä jossakin jäsenvaltiossa, sillä perustamissopimuksen 48 artiklan mukaan sijoittautumisvapaudesta ja palvelujen vapaasta liikkuvuudesta hyötyvät vain jäsenvaltion

lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella. Näin ollen kolmannen maan yhtiö, joka perustaa tytäryhtiön johonkin jäsenvaltioon ja jolla on taloudellista toimintaa tässä jäsenvaltiossa, voi tämän jälkeen sijoittautumisvapauden nojalla perustaa sivuliikkeitä johonkin toiseen jäsenvaltioon. Kolmannen maan yhtiö sijoittautuu yhteisön alueelle kansallisten säännösten mukaisesti.

Palveludirektiivin soveltamisalaa kaventaa edellä mainittujen direktiivin ulkopuolelle määriteltyjen palvelualojen lisäksi myös tietyt oikeuskysymykset. Direktiivin johdanto-osan 8 kappaleessa todetaan, että sijoittautumisvapautta ja palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevia säännöksiä sovelletaan ainoastaan siltä osin kuin toiminta on avointa kilpailulle.

Direktiivissä ei käsitellä sellaisten yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen vapauttamista, jotka on varattu julkisille tai yksityisille tahoille, eikä palveluja tarjoavien julkisten tahojen yksityistämistä (1 artiklan 2 kohta). Direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen määritellä yleistä etua koskevat taloudelliset palvelut tai miten nämä olisi järjestettävä. Direktiivillä ei ole myöskään vaikutuksia palveluja tarjoavien monopolien purkamiseen eikä valtioneuvonkokeen, jota koskevat yhteisön kilpailusäännöt (1 artiklan 3 kohta). Palveludirektiivi ei vaikuta toimiin, joita toteutetaan kulttuurisen tai kielellisen monimuotoisuuden tai tiedotusvälineiden moniarvoisuuden suojelemiseksi tai edistämiseksi (1 artiklan 4 kohta). Palveludirektiivissä todetaan nimenomaisesti, ettei direktiivillä ole vaikutuksia myöskään rikoslainsäädäntöön (1 artiklan 5 kohta).

Direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden työ-oikeuteen eikä kansalliseen sosiaaliturvalainsäädäntöön. Direktiivin 1 artiklan 6 kohdan mukaan työoikeudella tarkoitetaan lakisääteisiä tai sopimusperusteisia työehtoja, mukaan luettuna työterveys ja työturvallisuus ja työnantajien ja työntekijöiden väliset suhteet. Näihin kuuluvat kaikki säännöt, jotka koskevat yksittäisten työntekijöiden työoloja sekä työnantajien ja työntekijöiden välisiä suhteita. Tällaisia ovat palkkoja, työaikaa ja vuosilomaa koskevat säännöt sekä kaikki säädök-

set, jotka koskevat työnantajan ja työntekijän välisiä sopimusperusteisia velvoitteita. Direktiivin 1 artiklan 6 kohdassa todetaan lisäksi, että kansallisen lainsäädännön on oltava yhteisön oikeuden mukaista. Tämän perusteella lähetettyihin työntekijöihin vastaanotettavan valtion on noudatettava palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 96/71/ EY, jäljempänä *lähetettyjä työntekijöitä koskeva direktiivi*. Palveludirektiivin 1 artiklan 7 kohdassa säädetään myös, että direktiivi ei vaikuta jäsenvaltiossa ja yhteisön oikeudessa tunnustettujen perusoikeuksien harjoittamiseen.

Direktiivin johdanto-osan 9 kappaleen mukaan direktiiviä sovelletaan ainoastaan vaatimuksiin, jotka vaikuttavat palvelutoiminnan aloittamiseen tai harjoittamiseen. Näin ollen direktiiviä ei sovelleta sellaisiin vaatimuksiin, joilla ei nimenomaisesti säännellä palvelutoimintaa tai jotka eivät nimenomaisesti vaikuta siihen, mutta joita palveluntarjoajien on noudatettava taloudellisen toimintansa harjoittamisessa samalla tavalla kuin yksityishenkilöinä toimivien ihmisten. Tällaisia vaatimuksia ovat esimerkiksi tieliikennesäännöt, maan kehittämistä ja käyttöä sekä kaavoitusta koskevat säännöt ja rakennuksia koskevat standardit ja tällaisten sääntöjen noudattamatta jättämisestä määrättävät hallinnolliset seuraamukset.

Palveludirektiivin soveltamisalaan vaikuttaa myös sen suhde muuhun yhteisön oikeuteen. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan jos palveludirektiivin säännökset ovat ristiriidassa palvelutoiminnan aloittamisen ja harjoittamisen erityisiä näkökohtia tietyillä aloilla tai tietyissä ammateissa säätelevien muiden yhteisön säädösten kanssa, muiden yhteisön säädösten säännöksillä on etusija ja niitä sovelletaan kyseisiin aloihin ja ammatteihin. Tällaisia säädöksiä ovat muun muassa lähetettyjä työntekijöitä koskeva direktiivi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY, jäljempänä *ammattipätevyysdirektiivi*.

Direktiivin 3 artiklan 2 kohdan mukaan direktiivi ei myöskään koske kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen soveltamista

etenkään siltä osin kuin kyse on sopimusvelvoitteisiin ja sopimuksenulkoisiin velvoitteisiin sovellettavasta lainsäädännöstä, mukaan lukien säännöt, joilla taataan, että kuluttajat nauttivat jäsenvaltionsa kuluttajansuojalainsäädännössä vahvistettujen kuluttajansuojamääräysten tarjoamasta suojasta.

Menettelyjen yksinkertaistaminen

Palveludirektiivin II luku (5—8 artikla) sisältää hallinnollista yksinkertaistamista koskevat säännökset. Direktiivin johdanto-osan 42 kappaleen mukaan direktiivin hallinnollisia menettelyjä koskevien sääntöjen tarkoituksena ei ole yhdenmukaistaa hallinnollisia menettelyjä, vaan poistaa niistä aiheutuvat kohtuuttoman hankalat lupajärjestelmät, menettelyt ja muodollisuudet, jotka ovat sijoitautumisvapauden ja uusien palveluyritysten perustamisen esteenä.

Direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on tarkasteltava menettelyjä ja muodollisuuksia, joita sovelletaan palvelutoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen. Jos nämä menettelyt ja muodollisuudet eivät ole riittävän yksinkertaisia, jäsenvaltion on yksinkertaistettava niitä. Tarkastellessaan, olisiko menettelyjä ja muodollisuuksia yksinkertaistettava, jäsenvaltioiden on otettava huomioon direktiivin johdanto-osan 45 kappaleen mukaan niiden tarpeellisuus, määrä, mahdolliset päällekkäisyydet, kustannukset, selkeys ja saatavuus sekä niistä asianomaiselle palveluntarjoajalle mahdollisesti aiheutuvat viiveet ja käytännön ongelmat.

Artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi ottaa käyttöön yhteisön tasolla yhtenäistettyjä lomakkeita 40 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua komiteamenettelyä noudattaen. Lomakkeiden on vastattava sertifikaatteja, todistuksia tai muita asiakirjoja, joita palveluntarjoajalta vaaditaan.

Artiklan 3 kohdan mukaan kun jäsenvaltiot pyytävät palveluntarjoajaa tai vastaanottajaa toimittamaan vaatimuksen noudattamista osoittavan sertifikaatin, todistuksen tai muun asiakirjan, jäsenvaltioiden on hyväksyttävä kaikki toisen jäsenvaltion asiakirjat, joilla on vastaava tarkoitus tai joista seuraa, että kyseinen vaatimus on täytetty. Niiden on pidättydyttävä vaatimasta toisen jäsenvaltion

asiakirjoja alkuperäisinä, oikeaksi todistettuna jäljennöksenä tai virallisena käännöksenä, paitsi jos muissa yhteisön säädöksissä toisin säädetään tai jos poikkeukseen on yleisen edun mukainen pakottava syy, yleinen järjestys ja turvallisuus mukaan luettuina. Jäsenvaltioilla on kuitenkin oikeus vaatia asiakirjoista omalle viralliselle kielelleen tehtyjä oikeaksi todistamattomia käännöksiä.

Artiklan 3 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta asiakirjoihin, jotka mainitaan ammattipätevyysdirektiivissä, julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annetussa direktiivissä 2004/18/EY, asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu annetussa direktiivissä 98/5/EY, niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi annetussa direktiivissä 68/151/ETY ja julkistamisvaatimuksista, jotka koskevat toisen valtion lainsäädännön alaisten yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden jäsenvaltioon perustamia sivuliikkeitä annetussa direktiivissä 89/666/ETY.

Keskittetyt asiointipisteet ja tiedonsaantioikeus

Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että palveluntarjoaja pystyy hoitamaan keskitettyjen asiointipisteiden kautta kaikki menettelyt ja muodollisuudet, jotka ovat tarpeen palvelutoiminnan aloittamiseksi samoin kuin palvelutoiminnan edellyttämät lupahakemukset.

Artiklan 2 kohdan mukaan keskitettyjen asiointipisteiden perustaminen ei vaikuta viranomaisten tehtävien ja toimivallan jakoon kansallisissa järjestelmissä.

Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että palveluntarjoajat ja vastaanottajat saavat tietoa keskitetyistä asiointipisteistä palveluntarjoajiin kohdistuvista vaatimuksista, viranomaisten yhteystiedoista, pääsystä julkisiin rekistereihin ja tietokantoihin, muutoksenhakukeinois-

ta viranomaisten kanssa käytävissä riita-asioissa ja käytännön neuvontaa antavista järjestöistä.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että palveluntarjoajat ja vastaanottajat saavat pyytäessään toimivaltaisilta viranomaisilta neuvoja, kuten tietoa siitä, miten palveluntarjoajiin kohdistuvia vaatimuksia yleisesti tulkitaan ja sovelletaan. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että edellä tarkoitettujen tietojen neuvonta annetaan selkeällä ja yksiselitteisellä tavalla ja että ne ovat helposti saatavilla etätietona ja sähköisesti ja että ne pidetään ajan tasalla. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että keskitetyt asiointipisteet ja toimivaltaiset viranomaiset vastaavat mahdollisimman nopeasti kaikkiin edellä mainittuihin tieto- ja neuvontapyyntöihin.

Sähköiset menettelyt

Direktiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki palvelutoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvät menettelyt ja muodollisuudet voidaan hoitaa etäältä ja sähköisesti keskitetyn asiointipisteen kautta ja asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Sähköisiä menettelyjä koskevasta veloitteesta on kuitenkin kolme poikkeusta. Palvelun tuottamispaikan tarkastukset, palveluntarjoajan tai hänen vastuunalaisen henkilöstönsä valmiudet sekä henkilökohtaista luotettavuutta koskevat fyysiset tarkastukset ovat tapauksia, joissa muodollisuuksien täyttäminen sähköisiä keinoja käyttäen ei ole mahdollista.

Lupajärjestelmät ja luvan myöntämisehdot

Palveludirektiivin III luku (9—15 artikla) sisältää palveluntarjoajien sijoittautumisvapautta koskevat säännökset. Direktiivin 9 artiklassa säädetään lupajärjestelmistä. Lupajärjestelmällä tarkoitetaan direktiivin 4 artiklan 6 kohdan mukaan menettelyä, jonka mukaisesti palveluntarjoajan tai vastaanottajan on käännyttävä toimivaltaisen viranomaisen puoleen sadakseen virallisen päätöksen tai hiljaisen päätöksen, joka oikeuttaa palvelutoiminnan aloittamiseen tai harjoittamiseen.

Direktiivin johdanto-osan 39 kappaleen mukaan lupajärjestelmän käsitteellä tarkoitetaan muun muassa viranomaismenettelyjä, joilla myönnetään lupia, lisenssejä tai eri toimilupia, mutta se kattaa myös velvollisuuden kirjoittautua ammattialajärjestöön tai rekisteriin, luettelon tai tietokantaan, tehdä sopimus tietyn laitoksen kanssa tai hankkia elinkeinolupa voidakseen harjoittaa tiettyä toimintaa. Luvan myöntäminen voi perustua muodolliseen päätökseen, mutta myös epäsuoraan päätökseen, joka seuraa toimivaltaisen viranomaisen hiljaisesta hyväksynnästä tai siitä, että hakijan on odotettava ilmoituksen vastaanottotodistusta ennen kuin hän voi aloittaa kyseisen toiminnan tai ennen kuin toiminta katsotaan lailliseksi.

Direktiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat asettaa palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen ehdoksi lupajärjestelmän noudattamisen vain siinä tapauksessa, että seuraavat ehdot täyttyvät: a) lupajärjestelmä ei ole ketään palveluntarjoajaa syrjivä, b) lupajärjestelmän tarve on perusteltavissa yleiseen etuun liittyvästä pakottavasta syystä ja c) tavoiteltua päämäärää ei voida saavuttaa vähemmän rajoittavalla toimenpiteellä, etenkin koska jälkikäteisvalvonta tapahtuisi liian myöhään, jotta sillä olisi todellista vaikutusta.

Direktiivin johdanto-osan 54 kappaleen mukaan lupajärjestelmä on hyväksyttävä vain, jos jälkikäteisvalvonta ei olisi tehokas, koska jälkikäteen olisi mahdotonta havaita kyseisten palveluiden puutteita. Palveludirektiivin säännöksillä ei kuitenkaan voida perustella lupajärjestelmiä, jotka kielletään muissa yhteisön säädöksissä, kuten sähköisiä allekirjoituksia koskevista yhteisön puitteista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 1999/93/EY tai tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellista näkökohdista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2000/31/EY, jäljempänä *sähköistä kaupankäyntiä koskeva direktiivi*.

Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava 39 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kertomuksessa lupajärjestelmänsä sekä niiden yhteensopivuus 9 artiklan 1 kohdan kanssa. Lupajärjestelmiä

voidaan näin ollen soveltaa ainoastaan, jos ne ovat syrjimättömiä, perusteltuja yleisen edun mukaisin pakottavin syin ja oikeasuhtaisia.

Palveludirektiivissä tarkoitetut syrjimättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset ovat yhteisön oikeuden keskeisiä periaatteita. Vaatimus on syrjimätön, jos se ei ole suoraan tai välillisesti syrjivä kansalaisuuden tai yrityksen kotipaikan suhteen. Vaatimus on oikeasuhtainen, jos se on omiaan takaamaan tavoitellun päämäärän saavuttamisen, eikä ylitä sitä, mikä on välttämätöntä tavoitteen saavuttamiseksi, eikä muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä voida saavuttaa samaa tulosta.

Vaatimuksella tarkoitetaan direktiivin 4 artiklan 7 kohdan mukaan velvoitetta, kieltoa, ehtoa tai rajoitusta, joka sisältyy jäsenvaltioiden lakeihin, asetuksiin tai hallinnollisiin määräyksiin tai johtuu oikeus- tai viranomaiskäytännöstä, ammattialasäännöistä tai ammattijärjestöjen tai muiden ammatillisten organisaatioiden yhteisistä säännöistä, jotka ne ovat vahvistaneet itsemääräämisoikeutensa puitteissa. Työmarkkinaosapuolten neuvottelemisissa työehtosopimuksissa vahvistettuja normeja ei sellaisenaan katsota palveludirektiivissä tarkoitetuiksi vaatimuksiksi.

Yleistä etua koskevan pakottavan syyn käsitteellä, joka on määritelty palveludirektiivin 4 artiklan 8 kohdassa ja johdanto-osan 40 kappaleessa, tarkoitetaan syitä, jotka on yhteisöjen tuomioistuinkäytännössä vahvistettu sellaisiksi ja joihin kuuluvat ainakin seuraavat alat: perustamissopimuksen 46 ja 55 artiklassa tarkoitetut yleinen järjestys, yleinen turvallisuus ja kansanterveys, yhteiskuntajärjestyksen säilyttäminen, sosiaalipolitiikan tavoitteet, palvelujen vastaanottajien suojeleminen, kuluttajansuoja, työntekijöiden suojeleminen sosiaalinen suojeleminen mukaan luettuna, eläinten hyvinvointi, sosiaaliturvajärjestelmän rahoituksen tasapainon säilyttäminen, petosten torjunta, syrjivän kilpailun ehkäiseminen, ympäristön ja kaupunkiympäristön suojeleminen kaavoitus mukaan luettuna, luotonantajien suojeleminen, oikeuslaitoksen moitteettoman toiminnan takaaminen, tieliikenneturvallisuus, henkisen omaisuuden suojeleminen, kulttuuripolitiikan tavoitteet mukaan luettuna eri seikkoihin (erityisesti yhteiskunnan sosiaalisiin, kulttuurisiin, uskonnollisiin ja filosofisiin ar-

voihin) liittyvän ilmaisuvapauden takaaminen, tarve varmistaa koulutuksen korkea taso, lehdistön monimuotoisuuden säilyttäminen ja toimet kansallisen kielen edistämiseksi, historiallisen ja taiteellisen kansallisen perinteen säilyttäminen sekä eläinlääkintäpolitiikka.

Direktiivin 9—13 artiklaa sovelletaan kaikkiin palvelutoiminnan aloittamiseen tai harjoittamiseen liittyviin lupajärjestelmiin. Direktiivin 9 artiklan 3 kohdassa kuitenkin todetaan, että kyseisiä artikloja ei sovelleta lupajärjestelmien osa-alueisiin, joita hallinnoidaan suoraan tai epäsuoraan muilla yhteisön välineillä. Tästä seuraa, että niihin lupamenettelyjen näkökohtiin, joista ei ole säädetty muissa yhteisön säädöksissä, sovelletaan palveludirektiivin säännöksiä.

Direktiivin 9 artiklan nojalla jäsenvaltioiden on arvioitava, onko lupajärjestelmien soveltamista tarpeen jatkaa sellaisenaan, kun taas direktiivin 10 artiklassa säädetään erityisvelvoitteista, jotka koskevat lupien myöntämisehtoja.

Direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaan lupajärjestelmien on perustuttava kriteereihin, joilla määritellään toimivaltaisten viranomaisten harkintavallan laajuus, jotta harkintavaltaa ei käytetä mielivaltaisesti.

Artiklan 2 kohdassa vaaditaan, että lupien myöntämisehdot täyttävät tietyt kriteerit. Kriteerien on oltava ensinnäkin syrjimättömiä, perusteltuja yleisen edun mukaisin pakottavien syin ja niiden on oltava oikeassa suhteessa mainittuun yleiseen etuun liittyvään pakottavaan syyhyn. Lisäksi 2 kohdassa edellytetään, että luvan myöntämisehdot ovat selviä, yksiselitteisiä, objektiivisia, avoimia ja saatavilla sekä yleisesti ennalta tiedossa.

Artiklan 3 kohdan mukaan uuden toimipaikan luvan myöntämisehdot eivät saa olla päällekkäisiä vastaavien tai päämäärältään olennaisilta osiltaan niihin verrattavissa olevien vaatimusten ja tarkastusten kanssa, joita palveluntarjoajaan jo sovelletaan toisessa tai samassa jäsenvaltiossa. Säännös edellyttää direktiivin johdanto-osan 61 kappaleen mukaan sitä, että toimivaltaiset viranomaiset ottavat huomioon luvanhakijan toisessa jäsenvaltiossa jo täyttämät vastaavat ehdot harkitessaan täyttääkö luvanhakija kyseiset ehdot.

Artiklan 4 kohdan mukaan luvan saatuaan

palveluntarjoajan on voitava aloittaa tai harjoittaa palvelutoimintaa koko valtion alueella sekä perustaa toimipisteitä, tytäryhtiöitä, sivuliikkeitä tai toimistoja, jollei kutakin toimipaikkaa koskeva erillinen lupa tai luvan rajoittaminen koskemaan tiettyä osaa alueesta ole perusteltu yleiseen etuun liittyvästä pakottavasta syystä.

Artiklan 5 kohdan mukaan lupa on myönnettävä, kun luvansaantia koskevat ehdot on tutkittu ja kun on selvitetty, että ne täyttyvät.

Artiklan 6 kohdassa säädetään, että kaikki toimivaltaisten viranomaisten mahdollisesti tekemät päätökset, luvan epääminen ja peruuttaminen mukaan lukien, on perusteltava lukuun ottamatta lupien myöntämistä. Lisäksi kaikkiin päätöksiin on voitava hakea muutosta oikeusteitse tai muissa muutoksenhakuelimissä.

Luvan voimassaoloaika ja valinta useiden ehdokkaiden välillä

Direktiivin 11 artiklan 1 kohdan mukaan luvasta ei saa tehdä määräaikaista lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa lupa uusitaan automaattisesti tai sen uusimisen ainoana edellytyksenä on vaatimusten jatkuva täyttäminen tai joissa saatavissa olevien lupien määrä on rajattu yleisen edun mukaisista pakottavista syistä taikka joissa määräaikaisuus on perusteltua yleisen edun mukaisin pakottavien syin.

Direktiivin 12 artiklassa säädetään valinnasta useiden ehdokkaiden välillä. Artiklan 1 kohdan mukaan silloin, kun yhteen toimintaan saatavilla olevien lupien määrä on rajattu luonnonvarojen vähäisyyden tai käytettävien teknisten valmiuksien vuoksi, jäsenvaltioiden on sovellettava mahdollisten ehdokkaiden valintaan menettelyä, jolla taataan tasapuolisuuden ja avoimuuden noudattaminen. Kohdan mukaan tämä voidaan toteuttaa saattamalla menettelyn aloittaminen, toteuttaminen ja päättäminen riittävän laajalti tiedoksi. Tällaisissa tapauksissa lupa on artiklan 2 kohdan mukaan myönnettävä sopivaksi määräajaksi. Kohdan mukaan lupaa ei voida uusia automaattisesti, eikä palveluntarjoajaa, jonka lupa on päättynyt, tai henkilöitä, joilla on kyseiseen palveluntarjontaan erityisiä siteitä, saa millään muullakaan tavalla suosia.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat, jollei artiklan 1 kohdasta tai 9 ja 10 artiklasta muuta johdu, valintamenettelyä vahvistaessaan ottaa huomioon kansanterveyttä, sosiaalipolitiikan tavoitteita, työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien terveyttä ja turvallisuutta, ympäristönsuojelua ja kulttuuriperinnön säilyttämistä koskevia näkökohtia sekä muita yleisen edun mukaisia pakottavia syitä yhteisön oikeuden mukaisesti.

Lupamenettelyt

Direktiivin 13 artiklassa säädetään lupamenettelyistä. Artiklan 1 kohdan mukaan lupamenettelyjen ja -muodollisuuksien on oltava selkeitä, ne on saatettava ennalta yleiseen tietoon ja niiden on oltava omiaan takaamaan, että hakemukset käsitellään objektiivisesti ja tasapuolisesti.

Lupamenettelyt eivät artiklan 2 kohdan mukaan saa vaikeuttaa toiminnan aloittamista eivätkä ne saa tehdä palvelutoiminnasta mutkikkaampaa tai viivästyttää sitä aiheettomasti. Lupamenettelyistä hakijoille mahdollisesti aiheutuvien kulujen on oltava kohtuullisia ja oikeasuhtaisia menettelyjen kustannuksiin nähden. Perittävä korvaus ei saa ylittää lupamenettelyistä aiheutuvia kustannuksia.

Artiklan 3 kohdan mukaan lupamenettelyjen ja -muodollisuuksien on oltava omiaan takaamaan hakijoille, että hakemukset käsitellään mahdollisimman lyhyessä ajassa ja joka tapauksessa ennalta yleiseen tietoon saatetussa kohtuullisessa vastausajassa. Vastausajan laskeminen alkaa vasta, kun kaikki asiakirjat on toimitettu. Toimivaltainen viranomainen voi pidentää määräaika kerran rajoitetuksi ajaksi, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi. Pidentäminen ja sen kesto on perusteltava asianmukaisesti ja siitä on ilmoitettava hakijalle ennen alkuperäisen vastausajan päättymistä. Jos hakemuksessa on puutteita, hakijalle on artiklan 6 kohdan mukaan ilmoitettava viipymättä velvollisuudesta toimittaa lisäasiakirjoja ja mahdollisesta vastausajan pidentämisestä.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että jos vastausta ei ole saatu alkuperäisen vastausajan tai pidennetyn määräajan kuluttua, lupa katsotaan myönnettyksi. Erilaisia järjestelyjä

voidaan kuitenkin ottaa käyttöön, kun se on perusteltua yleistä etua koskevin pakottavin syin, kolmansien osapuolien oikeutettu etu mukaan luettuna. Direktiivin johdanto-osan 63 kappaleen mukaan tällaisiin erilaisiin järjestelyihin voi sisältyä jäsenvaltioiden sääntöjä, joiden mukaan hakemus on katsottava hylätyksi, jos toimivaltaiselta viranomaiselta ei ole saatu vastausta, ja tähän hylkäämiseen voidaan hakea muutosta oikeusteitse.

Artiklan 5 kohdan mukaan kaikista lupahakemuksista on lähetettävä vastaanottotodistus viipymättä. Vastaanottotodistuksesta on käytävä ilmi 3 kohdassa tarkoitettu vastausaika, muutoksenhakekeinot ja tarvittaessa maininta siitä, että jos vastausta ei ole annettu säädettyssä määräajassa, lupa on katsottava myönnettyksi.

Jos hakemus hylätään sen vuoksi, että menettelyjä tai muodollisuuksia ei ole noudatettu, hakijalle on artiklan 7 kohdan mukaan ilmoitettava hylkäämisestä viipymättä.

Kielletyt vaatimukset

Direktiivin 14 artikla sisältää luettelon niistä lainsäädännössä mahdollisesti esiintyvistä vaatimuksista, joita ei saa asettaa palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen edellytykseksi. Jäsenvaltioiden on tarkastettava lainsäädäntöään ja poistettava 14 artiklassa tarkoitettut kielletyt vaatimukset kaikkien direktiivin kattamien palvelujen osalta.

Artiklan 1 kohdassa kielletään kaikki syrjivät vaatimukset, jotka perustuvat suoraan tai epäsuorasti kansalaisuuteen tai yhtiön kotipaikkaan taikka palveluntarjoajan henkilöstön, osakkaiden tai hallinto- ja valvontaelinten jäsenten kansalaisuuteen tai asuinpaikkaan kyseisen jäsenvaltion alueella.

Artiklan 2 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on poistettava kaikki vaatimukset, joissa kielletään sijoittautuminen useaan jäsenvaltioon tai kirjoittautuminen usean jäsenvaltion rekisteriin tai ammattialajärjestön jäseneksi.

Artiklan 3 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on poistettava sellaiset rajoitukset, jotka koskevat palveluntarjoajan vapautta valita tapa sijoittautua toiseen jäsenvaltioon. Kohdassa mainitaan erityisesti palveluntarjoajalle asetettu vaatimus pitää pääasiallinen toimipaikka kyseisen valtion alueella, tai rajoitukset,

jotka koskevat vapautta valita toimipisteen, sivuliikkeen tai tytäryhtiön välillä.

Artiklan 4 kohdassa kielletään kaikki vaatimukset, joiden perusteella jäsenvaltio asettaa vastavuoroisuutta koskevia ehtoja muiden jäsenvaltioiden palveluntarjoajien toiminnan aloittamiselle tai harjoittamiselle.

Artiklan 5 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on poistettava sellaiset vaatimukset, joissa säädetään taloudellisen testin tapauskohtaisesta käytöstä. Jäsenvaltioiden on tutkittava, asetetaanko niiden lainsäädännössä luvan myöntämisen ehdoksi taloudellisen tarpeen tai markkinakysynnän osoittaminen, toiminnan mahdollisten tai toteutuneiden taloudellisten vaikutusten arviointi tai toiminnan tarkoituksenmukaisuuden arviointi toimivaltaisen viranomaisen vahvistaman talousohjelman tavoitteiden kannalta. Tämä kieltö ei kuitenkaan koske suunnitteluvaatimuksia, joilla ei ole taloudellisia tarkoituksia vaan jotka johtuvat pakottavista yleistä etua koskevista syistä.

Artiklan 6 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on poistettava lainsäädäntönsä mahdollisesti sisältyvät vaatimukset, joissa säädetään kilpailevien toimijoiden osallistumisesta toimivaltaisen viranomaisten päätöksentekoon. Tämä kieltö ei kuitenkaan koske sellaisten järjestöjen kuin kauppakamareiden tai työmarkkinaosapuolten kuulemista muissa asioissa kuin yksittäisissä lupahakemuksissa eikä suuren yleisön kuulemista. Lisäksi kohdassa todetaan nimenomaisesti, ettei säännöksessä estetä ammattiala- ja ammatillisia järjestöjä tai muita laitoksia, jotka ovat toimivaltaisen viranomaisen asemassa, tekemästä yksittäisiä lupahakemuksia koskevia päätöksiä.

Artiklan 7 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on kumottava säännökset, joissa kyseisen jäsenvaltion alueelle sijoittuvaa palveluntarjoajaa vaaditaan asettamaan vakuus tai ottamaan vakuutus kyseisen jäsenvaltion alueelle sijoittautuneelta palveluntarjoajalta tai laitokselta. Säännös ei kuitenkaan estä jäsenvaltiota edellyttämästä vakuutusta tai vakuuksia, eikä se vaikuta kollektiiviseen korvausrahoon osallistumisesta koskeviin vaatimuksiin esimerkiksi ammattiala- tai ammatillisten järjestöjen jäsenten osalta.

Artiklan 8 kohdan nojalla jäsenvaltioiden

on kumottava vaatimukset, joissa sijoittautumisen edellytykseksi asetetaan velvoite kirjoittautua ennakolta tietyksi ajaksi kyseisen valtion alueella pidettäviin rekistereihin tai edellytys, että on harjoittanut aikaisemmin toimintaa tietyn ajan kyseisen valtion alueella.

Arvioitavat vaatimukset

Direktiivin 15 artikla koskee niin sanottuja arvioitavia vaatimuksia, jotka jäsenvaltion on tunnistettava, arvioitava ja raportoitava edelleen komissiolle. Artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot tutkivat lainsäädäntönsä ja tarvittaessa yksilöivät kaikki 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tyyppiset vaatimukset.

Direktiivin 15 artiklan 2 kohdan a—c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on tutkittava, asetetaanko niiden oikeusjärjestelmässä palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen ehdoksi määrällisiä tai alueellisia rajoja koskevia vaatimuksia, jotka vahvistetaan esimerkiksi väestömäärän tai palveluntarjoajien välisen maantieteellisen vähimmäisetäisyyden muodossa. Lisäksi on tutkittava, asetetaanko palveluntarjoajalle tietyn oikeudellisen muodon valitsemista tai osakepääoman omistamista koskevia vaatimuksia.

Artiklan 2 kohdan d alakohta koskee vaatimuksia, joilla määrätyn palvelutoiminnan aloittaminen varataan vain tietyille palveluntarjoajille. Tämä alakohta ei kuitenkaan kata toimintaa, joka on sallittu ainoastaan säänneltyjen ammattien harjoittajille ja josta säädetään ammattipätevyysdirektiivissä tai muissa yhteisön säädöksissä.

Artiklan 2 kohdan e alakohta koskee vaatimuksia, joissa palveluntarjoajaa kielletään sijoittautumasta useaan paikkaan saman jäsenvaltion alueella.

Artiklan 2 kohdan f—h alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on myös arvioitava vaatimuksia, jotka koskevat työntekijöiden vähimmäismäärää ja pakollisia vähimmäis- tai enimmäishintoja, joita palveluntarjoajan on noudatettava samoin kuin velvoitteita, joissa palveluntarjoajan on toimitettava palvelunsa ohella muita erityispalveluja.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on tarkistettava, että 2 kohdassa tarkoitettujen vaatimukset ovat syrjimättömiä, välttämät-

tömiä ja oikeasuhtaisia. Syrjimättömyydellä tarkoitetaan sitä, että vaatimukset eivät ole suoraan tai välillisesti syrjiviä kansalaisuuden tai yrityksen kotipaikan suhteen. Vaatimukset ovat välttämättömiä, jos ne ovat perusteltuja yleisen edun mukaisin pakottavin syin. Oikeasuhtaisuudella tarkoitetaan sitä, että vaatimukset ovat omiaan takaamaan tavoitellun päämäärän saavuttamisen, ne eivät saa ylittää sitä, mikä on välttämätöntä tavoitteen saavuttamiseksi, eikä muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä voida saavuttaa samaa tulosta.

Artiklan 4 kohdan mukaan artiklassa tarkoitettuja vaatimuksia sovelletaan yleistä taloudellista etua koskevia palveluja koskevaan lainsäädäntöön vain siltä osin kuin kyseisten kohtien soveltaminen ei oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä.

Arvioinnin tuloksesta riippuen jäsenvaltioiden on poistettava sellaiset vaatimukset, jotka eivät täytä 15 artiklan 3 kohdassa asetettuja edellytyksiä, tai korvattava ne vähemmän rajoittavilla keinoilla, jotka ovat palveludirektiivin säännösten mukaisia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava 15 artiklan 5 kohdan mukaan 39 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa kertomuksessa ne vaatimukset, jotka on pidetty voimassa ja jotka on poistettu tai joita on lievennetty.

Direktiivin 15 artiklan 6 kohdan nojalla direktiivin voimaantulosta 28 päivästä joulukuuta 2006 alkaen kaiken lainsäädännön, jolla otetaan käyttöön 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tyyppisiä uusia vaatimuksia, on täytettävä 15 artiklan 3 kohdassa asetetut edellytykset.

Direktiivin 15 artiklan 7 kohdan nojalla jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle laeissa, asetuksissa ja hallinnollisissa määräyksissä olevista uusista säännöksistä, jos niissä säädetään 6 kohdassa tarkoitetuista vaatimuksista, sekä niihin liittyvistä perusteluista. Komissio saattaa mainitut säännökset muiden jäsenvaltioiden tietoon. Ilmoituksen tekeminen ei estä jäsenvaltiota hyväksymästä kyseisiä säännöksiä.

Komissio tutkii kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen tekemisestä, ovatko säännökset yhteensopivia yhteisön säännösten kanssa, ja tekee tarvittaessa päätöksen, jossa ky-

seistä jäsenvaltiota kehoitetaan jättämään ne hyväksymättä tai kumoamaan ne. Teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY mukainen ilmoittaminen kansallisesta säädösehdotuksesta täyttää samalla palveludirektiivissä säädetyn ilmoittamisvelvoitteen.

Palvelujen tarjoamisen vapaus

Palvelujen tarjoamisen vapaus muodostaa yhden tärkeimmistä sisämarkkinaperiaatteista. Periaatteen tavoitteena on antaa yhteisön alueelle sijoittautuneille palveluntarjoajille mahdollisuus tarjota palveluja toisessa jäsenvaltiossa. Palvelujen vapaasta liikkuvuudesta säädetään EY:n perustamissopimuksen 49—55 artiklassa. Palveludirektiivin IV luvun (16—21 artikla) säännökset koskevat rajat ylittävää palveluntarjontaa tilanteessa, jossa palveluntarjoaja ei ole sijoittautunut siihen jäsenvaltioon, jossa se tarjoaa palvelujaan.

Direktiivin 16 artiklassa säädetään vapaudesta tarjota rajat ylittäviä palveluja ilman perusteettomia rajoituksia. Direktiivin 16 artiklaa sovelletaan kaikkiin palveluihin, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan, lukuun ottamatta 17 artiklassa lueteltuja poikkeuksia.

Direktiivin 16 artiklan 1 kohdassa kielletään asettamasta palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen ehdoksi vaatimuksia, jotka eivät ole perusteltuja 16 artiklan 1 ja 3 kohdassa luetellusta neljästä syystä; kansallisten vaatimusten soveltaminen on perusteltua ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden, kansanterveyden tai ympäristönsuojelun perusteella. Vaatimusten on oltava lisäksi syrjimättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta koskevien periaatteiden mukaisia.

Direktiivin 16 artiklan nojalla sellaisia kansallisia vaatimuksia ei saa soveltaa, jotka syrjivät muista jäsenvaltioista peräisin olevia palveluntarjoajia suoraan tai välillisesti kansalaisuuden taikka oikeushenkilön tapauksessa sijoittautumisjäsenvaltion suhteen, vaikka vaatimukset liittyisivätkin yleisen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen, kansanterveyteen tai ympäristönsuojeluun liittyvään syy-

hyn.

Vaikka vaatimus olisi syrjimätön ja perustuisi johonkin edellä mainittuun neljään syyhyn, vaatimuksen yhteensopivuus 16 artiklan 1 ja 3 kohdan kanssa riippuu viime kädessä sen oikeasuhtaisuudesta. Tämä tarkoittaa sitä, että vaatimuksen on oltava omiaan takamaan sillä tavoiteltavan päämäärän saavuttamisen, eikä se saa ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi.

Direktiivin 16 artiklan 2 kohta sisältää luettelon niistä vaatimuksista, joita jäsenvaltio ei voi asettaa palveluille, joita toiseen jäsenvaltioon sijoittautunut palveluntarjoaja tarjoaa sen alueella. Näitä kiellettyjä vaatimuksia ovat:

a) palveluntarjoajalle asetettu velvoite perustaa toimipaikka sen jäsenvaltion alueella, jossa palvelu tarjotaan,

b) palveluntarjoajalle asetettu velvoite hankkia lupa toimivaltaiselta viranomaiselta tai kirjautua jäsenvaltion rekisteriin tai liittyä ammattiala- tai ammatilliseen järjestöön, lukuun ottamatta tapauksia, joista on säädetty palveludirektiivissä tai muissa yhteisön säädöksissä; näin ollen b kohdan velvoite ei koske esimerkiksi ammattipätevyysdirektiivissä säädettyjä lupajärjestelmiä,

c) palveluntarjoajalle asetettu kielto perustaa infrastruktuuri jäsenvaltion alueelle,

d) erityisen sopimusjärjestelyn soveltaminen palveluntarjoajan ja vastaanottajan välillä siten, että kyseisellä järjestelyllä rajoitetaan itsenäistä palveluntarjoajaa,

e) velvoite esittää jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten myöntämä toiminnan harjoittamiseen liittyvä erityinen henkilöllisyysasiakirja,

f) palvelun tarjoamiseen erottomasti kuuluvien välineiden ja materiaalien käyttöön vaikuttavat vaatimukset työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyviä välttämättömiä vaatimuksia lukuun ottamatta ja

g) direktiivin 19 artiklassa tarkoitettujen palvelujen vastaanottajia koskevat rajoitukset.

Palvelualakohtaiset poikkeukset

Direktiivin 17 artikla sisältää luettelon 16 artiklaa koskevista poikkeuksista. Direktiivin 17 artiklan mukaan 16 artiklaa ei sovelleta:

1) yleistä taloudellista etua koskeviin pal-

veluihin, kuten posti-, sähkö-, kaasu-, vedenjakelu- sekä jätteenkäsittelypalveluihin,

2) lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin soveltamisalaan kuuluviin asioihin,

3) yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun direktiivin 95/46/EY soveltamisalaan kuuluviin asioihin,

4) asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta annetun direktiivin 77/249/ETY soveltamisalaan kuuluviin asioihin,

5) saatavien oikeudelliseen perintätoimintaan,

6) ammattipätevyysdirektiivin II osaston soveltamisalaan kuuluviin asioihin sekä siinä jäsenvaltiossa, jossa palvelu toteutetaan, voimassa oleviin vaatimuksiin, joilla jonkin toiminnan harjoittaminen sallitaan jäsenvaltiossa vain säänneltynä ammattina,

7) sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta EU:n alueella annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 soveltamisalaan kuuluviin asioihin,

8) henkilöiden vapaata liikkuvuutta ja heidän asuinpaikkaansa koskevien hallinnollisten muodollisuuksien osalta niihin asioihin, joihin sovelletaan direktiivin 2004/38/EY säännöksiä, joissa säädetään sen jäsenvaltion, jossa palvelu tarjotaan, toimivaltaisten viranomaisten edunsaajille asettamista hallinnollisista muodollisuuksista,

9) sellaisten kolmansien maiden kansalaisten osalta, jotka muuttavat toiseen jäsenvaltioon palvelujen tarjoamiseksi, jäsenvaltioiden mahdollisuuteen vaatia viisumia tai oleskelulupaa kolmansien maiden kansalaisilta, joihin ei sovelleta tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 21 artiklassa määrättyä vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmää, eikä mahdollisuuteen velvoittaa kolmansien maiden kansalaisia ilmoittautumaan maahantulonsa yhteydessä tai sen jälkeen sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jossa palvelu tarjotaan,

10) jätteiden siirron valvonnasta ja tarkastamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 259/93 soveltamisalaan kuuluviin asioihin,

11) tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin puo-

li johdetuotteiden piirimallien oikeudellisesta suojasta annetussa direktiivissä 87/54/ETY ja tietokantojen oikeudellisesta suojasta annetussa direktiivissä 96/9/EY tarkoitettuihin oikeuksiin eikä teollisoikeuksiin,

12) toimiin, jotka edellyttävät lain nojalla notaarin toimia,

13) tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta annetun direktiivin 2006/43/EY soveltamisalaan kuuluviin asioihin,

14) toisessa jäsenvaltiossa leasingvuokratujen ajoneuvojen rekisteröintiin ja

15) sopimusvelvoitteita ja sopimuksenulkoisia velvoitteita sopimuksen muoto mukaan luettuna koskeviin säännöksiin, jotka on määritelty kansainvälisen yksityisoikeuden perusteella.

Poikkeukset yksittäistapauksissa

Direktiivin 18 artiklassa säädetään mahdollisuudesta poiketa siitä, mitä 16 artiklassa säädetään. Artiklan nojalla jäsenvaltio voi poikkeuksellisesti toteuttaa palveluntarjoajan osalta, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, palveluiden turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä. Tällaisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa ainoastaan 35 artiklan mukaista keskinäistä avunantomenettelyä noudattaen ja jos kaikki 18 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Artiklan 2 kohdassa edellytetään ensinnäkin, ettei kansallisia säännöksiä, joiden nojalla toimenpide toteutetaan, ole yhteisön laajuisesti yhdenmukaistettu palveluiden turvallisuutta koskevan alan osalta. Toiseksi kohdassa edellytetään, että toimenpide on vastaanottajan kannalta suojaavampi kuin toimenpide, jonka sijoittautumisjäsenvaltio toteuttaisi omien kansallisten säännöstensä nojalla. Kolmanneksi edellytetään, ettei sijoittautumisjäsenvaltio ole toteuttanut toimenpiteitä tai se on toteuttanut 35 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin nähden riittämättömiä toimenpiteitä. Neljänneksi kohdassa edellytetään, että toimenpiteet ovat oikeasuhtaisia.

Jäsenvaltio, jossa palvelu tarjotaan, voi toteuttaa palvelujen turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä vasta, kun se on pyytänyt apua

siltä jäsenvaltiolta, johon palveluntarjoaja on sijoittautunut ja kun se on noudattanut direktiivin 35 artiklan 2—6 kohdassa tarkoitettua menettelyä.

Palvelujen vastaanottajien oikeudet

Direktiivin 19 artiklassa jäsenvaltioita kielletään asettamasta palvelun vastaanottajalle vaatimuksia, jotka rajoittavat sellaisen palveluntarjoajan toteuttaman palvelun käyttöä, jolla on toimipaikka toisessa jäsenvaltiossa. Artiklan mukaan kiellettyä on asettaa palvelun vastaanottajille ilmoitus- tai lupavelvoitteita heidän halutessaan käyttää muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden palveluntarjoajien palveluita. Jäsenvaltioiden, jotka myöntävät taloudellista tukea tietyn palvelun käyttölle, on poistettava tällaista tukea koskevat syrjivät rajoitukset, jotka perustuvat siihen, että palveluntarjoajan toimipaikka on toisessa jäsenvaltiossa tai että palvelu tarjotaan toisessa jäsenvaltiossa.

Direktiivin 20 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei palvelun vastaanottajalle aseteta syrjiviä vaatimuksia, jotka perustuvat tämän kansalaisuuteen tai asuinpaikkaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on myös varmistettava, etteivät palveluntarjoajan yleiseen tietoon saattamat palvelun käytön yleiset edellytykset sisällä palvelun vastaanottajan kansallisuuteen tai asuinpaikkaan perustuvia syrjiviä ehtoja. Tämä ei kuitenkaan estä palveluntarjoajaa vahvistamasta objektiivisin perustein suoraan perusteltavissa olevia erilaisia käytön edellytyksiä.

Direktiivin johdanto-osan 95 kappaleen mukaan sisämarkkinoiden syrjimättömyysperiaate edellyttää, että vastaanottajalla ja etenkin kuluttajalla olevaa mahdollisuutta käyttää yleisölle tarjottua palvelua ei kiellä tai rajoiteta vastaanottajan kansalaisuuden tai asuinpaikan perusteella yleisön tietoon saatuissa yleisissä ehdoissa. Tämän perusteella ei kuitenkaan pidetä laittomana syrjintänä sitä, että yleisissä ehdoissa vahvistetaan palvelun tuottamiseen liittyviä vaihtelevia tariffeja, hintoja ja ehtoja, jotka perustellaan objektiivisin tekijöin, jotka voivat vaihdella maittain ja joita voivat olla esimerkiksi etäisyydestä johtuvat lisäkustannukset ja palvelun

tuottamisen tekniset ominaispiirteet.

Direktiivin 21 artiklassa säädetään palvelujen vastaanottajien neuvonnasta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava ensinnäkin, että palvelujen vastaanottajat voivat saada asuinjäsenvaltiossaan yleiset tiedot muissa jäsenvaltioissa sovellettavista vaatimuksista, jotka koskevat palvelutoiminnan aloittamista ja harjoittamista sekä erityisesti kuluttajansuojaa koskevat tiedot.

Toiseksi palvelujen vastaanottajien saataville tulee antaa myös yleiset tiedot käytävissä olevista oikeussuojakeinoista palveluntarjoajan ja vastaanottajan välisissä riitatapauksissa. Kolmanneksi vastaanottajien on saatava niiden järjestöjen ja organisaatioiden sekä EU-kuluttajaneuvontakeskusten verkon keskusten yhteystiedot, joilta palveluntarjoajat ja vastaanottajat voivat saada käytännön tukea.

Toimivaltaisilta viranomaisilta saataviin neuvoihin on tarvittaessa sisällytettävä kaikki vaiheet läpikäyvä opas. Tiedot ja neuvot on annettava selkeästi ja yksiselitteisesti, niiden on oltava helposti saatavana etätietona ja sähköisesti ja ne on pidettävä ajan tasalla.

Jäsenvaltiot voivat vapaasti nimetä ne elimet, joille se antaa 1 kohdassa tarkoitetut tehtävät. Artiklan 2 kohdassa todetaan, että jäsenvaltiot voivat antaa mainitut tehtävät myös keskitetyille asiointipisteille. Jäsenvaltioiden on annettava nimeämänsä elimen yhteystiedot komissiolle, joka toimittaa ne muiden jäsenvaltioiden tietoon.

Palvelujen laatu

Palveludirektiivin V luvussa (22—27 artikla) säädetään palvelujen laadusta. Direktiivin 22 artiklassa säädetään niistä tiedoista, joita palveluntarjoajan on annettava palvelun vastaanottajalle. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että palveluntarjoajat antavat vastaanottajan saataville seuraavat tiedot:

a) palveluntarjoajan nimi, oikeudellinen asema ja muoto, sijoittautumispaikan osoite ja yhteystiedot, joiden avulla on mahdollista saada palveluntarjoajaan nopeasti suora yhteys tarvittaessa sähköisesti,

b) jos palveluntarjoaja on merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen

rekisteriin, tämän rekisterin nimi ja rekisterinumero tai vastaavat rekisterin tunnistetiedot,

c) jos toiminta on luvanvaraista, toimivaltaisen viranomaisen tai keskitetyn asiointipisteen yhteystiedot,

d) jos palveluntarjoaja harjoittaa alverotuksen piiriin kuuluvaa toimintaa, jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tunnistenumero,

e) säänneltyjen ammattien osalta ammattialajärjestö tai vastaava elin, jonka rekisteriin palveluntarjoaja on merkitty, ja ammatinimike ja jäsenvaltio, jossa ammatinimike on annettu,

f) palveluntarjoajan käyttämät yleiset ehdot ja yleiset lausekkeet,

g) palveluntarjoajan käyttämät sopimukseen sovellettavaa lainsäädäntöä ja/tai toimivaltaista tuomioistuinta koskevat sopimuslausekkeet,

h) muu kuin lakisääteinen kaupan jälkeinen takuu,

i) palvelun hinta, jos palveluntarjoaja on määritellyt tietyn tyyppiselle palvelulle hinnan ennakolta,

j) palvelun keskeiset ominaispiirteet, jos ne eivät käy ilmi asiayhteydestä,

k) jäljempänä 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu vakuutus tai vakuus ja erityisesti vakuutuksen tai vakuuden antajan yhteystiedot ja maantieteellistä kattavuutta koskevat tiedot.

Artiklan 2 kohdan mukaan palveluntarjoaja voi toimittaa 1 kohdassa mainitut tiedot valintansa mukaan joko oma-aloitteisesti tai pitämällä tiedot helposti vastaanottajien saatavilla paikassa, jossa palvelua tarjotaan tai jossa sopimus tehdään. Tiedot voidaan antaa myös pitämällä ne sähköisessä muodossa niin, että vastaanottaja voi ne helposti saada taikka merkitsemällä tiedot kaikkiin palveluntarjoajan asiakirjoihin, jotka annetaan vastaanottajalle ja joissa tarjottavat palvelut esitellään yksityiskohtaisesti.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että palveluntarjoajat antavat edellä mainittujen tietojen lisäksi pyynnöstä seuraavat lisätiedot:

a) jos palveluntarjoaja ei ole määritellyt tietyn tyyppiselle palvelulle hintaa ennakolta,

palvelun hinta, tai jos täsmällistä hintaa ei voida ilmoittaa, hinnan laskentatapa, jonka avulla vastaanottaja voi tarkistaa hinnan, tai riittävän yksityiskohtainen hinta-arvio,

b) säänneltyjen ammattien osalta viittaus sijoittautumisjäsenvaltiossa sovellettaviin ammatillisiin sääntöihin ja keinoon tutustua kyseisiin sääntöihin,

c) tiedot sellaisista monialatoiminnasta ja yhteistyöhankkeista, jotka liittyvät välittömästi kyseiseen palveluun, ja tiedot eturistiriitojen välttämiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Nämä tiedot on annettava kaikissa palveluntarjoajan asiakirjoissa, joissa tarjottavat palvelut esitellään yksityiskohtaisesti,

d) mahdolliset kyseistä palveluntarjoajaa koskevat käytännösäännöt sekä osoite, jossa nämä säännöt ovat sähköisesti nähtävissä, ja kielet, joilla säännöt ovat saatavilla,

e) jos palveluntarjoajaa koskevat käytännösäännöt tai palveluntarjoaja on sellaisen ammattijärjestön tai ammattialajärjestön jäsen, joihin liittyy tuomioistuinten ulkopuolisia riitojenratkaisumenettelyjä, tiedot tästä. Palveluntarjoajan on ilmoitettava, miten saadaan yksityiskohtaiset tiedot tuomioistuinten ulkopuolisten menettelyiden ominaispiirteistä ja soveltamisen edellytyksistä.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tiedot, jotka palveluntarjoajan on annettava, asetetaan saataville tai ilmoitetaan selkeästi ja yksiselitteisesti sekä hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä tai ennen palvelun tarjoamista, jos kirjallista sopimusta ei ole.

Artiklan 5 kohdan mukaan tietoja koskevat velvoitteet täydentävät muissa yhteisön säädöksissä olevia tiedonantovelvollisuussäännöksiä. Tällaisia säännöksiä on esimerkiksi sähköistä kaupankäyntiä koskevassa direktiivissä, matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivissä 90/314/ETY ja kuluttajansuojasta etäsopimuksissa annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 97/7/EY. Jäsenvaltiot voivat lisäksi 5 kohdan mukaan asettaa muita tiedonantovelvoitteita alueelleen sijoittautuneille palveluntarjoajille.

Direktiivin 23 artiklassa säädetään ammatillisista vastuuvakuutuksista ja vakuuksista. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voi-

vat varmistaa, että sellaisten palvelujen tarjoajilla, joihin sisältyy välitön ja erityinen terveys- tai turvallisuusriski vastaanottajan tai kolmannen henkilön kannalta tai vastaanottajan taloudelliseen turvallisuuteen kohdistuva riski, on riskin luonteeseen ja laajuuteen nähden asianmukainen ammatillinen vastuuvakuutus tai muu tarkoitukseltaan vastaava tai keskeisiltä osin vertailukelpoinen vakuus tai vastaava järjestely.

Artiklan 2 kohdan mukaan tilanteessa, jossa palveluntarjoaja sijoittautuu jäsenvaltion alueelle, kyseinen jäsenvaltio ei voi vaatia palveluntarjoajalta ammatillista vastuuvakuutusta tai vakuutta, jos palveluntarjoajalla on jo vastaava tai keskeisiltä osin tarkoitukseltaan ja kattavuudeltaan vertailukelpoinen vakuus siltä osin kuin on kyse vakuutetusta riskistä, vakuutusmäärästä tai vakuuden enimmäismäärästä sekä kattavuuteen mahdollisesti sovellettavista poikkeuksista toisessa jäsenvaltiossa, johon palveluntarjoaja on jo sijoittautunut. Siinä tapauksessa, että vastaavuus on vain osittainen, jäsenvaltiot voivat vaatia lisävakuuksia niille osatekijöille, joita ei ole katettu. Jos jäsenvaltio edellyttää alueelleen sijoittautuneelta palveluntarjoajalta ammatillista vastuuvakuutusta tai muuta vakuutta, kyseisen jäsenvaltion on hyväksyttävä toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen luotolaitoksen tai vakuutusenantajan antama todistus riittäväksi todisteeksi tällaisesta vakuusturvasta.

Artiklan 3 kohdan mukaan edellä olevat 1 ja 2 kohta eivät vaikuta ammatillisiin vakuutusjärjestelmiin tai vakuuksiin, joista säädetään yhteisön muissa säädöksissä.

Direktiivin 24 artiklassa säädetään säänneltyjä ammatteja koskevasta kaupallisesta viestinnästä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on poistettava säänneltyjä ammatteja koskevan kaupallisen viestinnän täydelliset kiellot.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että säänneltyjä ammatteja koskevassa kaupallisessa viestinnässä noudatetaan yhteisön lainsäädännön mukaisia ammatillisia sääntöjä ja erityisesti sääntöjä, joiden tarkoituksena on taata ammattikunnan riippumattomuus, arvokkuus ja luotettavuus sekä ammatillinen salassapitovelvollisuus. Kohdan mukaan kaupallista viestintää kos-

kevien ammatillisten sääntöjen on oltava syrjimättömiä, perusteltuja yleiseen etuun liittyvästä pakottavasta syystä sekä oikeasuhtaisia.

Direktiivin 25 artiklassa säädetään monialatoiminnasta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei palveluntarjoajalle aseteta vaatimuksia, jotka velvoittavat harjoittamaan yksinomaan tiettyä toimintaa tai joilla rajoitetaan erilaisten toimintamuotojen harjoittamista yhdessä tai osana yhteistyöhanketta.

Kohdan mukaan tällaisia rajoituksia voidaan kuitenkin asettaa seuraaville palveluntarjoajille. Säänneltyjen ammattien harjoittajille rajoituksia voidaan asettaa siltä osin, kuin rajoitusten asettaminen on perusteltua kunkin ammatin erityispiirteisiin mukautettujen erilaisten ammattietiikkaan ja -toimintatapoihin liittyvien vaatimusten noudattamiseksi ja tarpeen säänneltyjen ammattien harjoittajien riippumattomuuden ja puolueettomuuden takaamiseksi. Rajoituksia voidaan myös asettaa palveluntarjoajille, jotka tarjoavat sertifiointi- tai akkreditointipalveluja, teknisiä tarkastuspalveluja tai testaukseen tai kokeisiin liittyviä palveluja, siltä osin kuin rajoitusten asettaminen on perusteltua palveluntarjoajien riippumattomuuden ja puolueettomuuden takaamiseksi.

Kun 1 kohdassa tarkoitettu monialatoiminta sallitaan, jäsenvaltioiden on artiklan 2 kohdan mukaan varmistettava, että eturistiriidat ja tiettyjen toimintojen väliset yhteensopimattomuudet estetään ja että tiettyjen palvelutoimintojen edellyttämä riippumattomuus ja puolueettomuus taataan. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että ammattietiikkaan liittyvien vaatimusten yhteensopivuus taataan erityisesti ammatillisen salassapitolvelvollisuuden osalta.

Artiklan 3 kohdan mukaan 39 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa kertomuksissa jäsenvaltioiden on ilmoitettava palveluntarjoajat, joita 25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen vaatimukset koskevat, kyseisten vaatimusten sisältö sekä syyt, joiden vuoksi vaatimuksia pidetään perusteltuina.

Direktiivin 26 artiklassa säädetään laatupoliitikasta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava yhteistyössä komission kanssa rinnakkaistoimenpiteitä kannustaakseen palveluntarjoajia toteuttamaan

vapaaehtoisesti toimenpiteitä palvelujen laadun takaamiseksi. Kohdassa tällaisina toimenpiteinä mainitaan erityisesti riippumattomilla tai akkreditoituilla elimillä teetetävät toimintojen sertifiointit tai arvioinnit taikka omien laatusopimusten laatiminen tai osallistuminen ammatillisten järjestöjen yhteisön tasolla laatimiin laatusopimuksiin tai merkintöihin.

Artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan varmistamaan, että palveluntarjoajat ja vastaanottajat voivat helposti saada palveluja koskevien merkintöjen ja muiden laatumerkkien merkitystä ja myöntämisperusteita koskevat tiedot.

Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava yhteistyössä komission kanssa rinnakkaistoimenpiteitä kannustaakseen ammattialajärjestöjä sekä kauppakamareita, elinkeinajärjestöjä ja kuluttajajärjestöjä alueilleen toimimaan yhteistyössä yhteisön tasolla palvelujen laadun edistämiseksi erityisesti siten, että helpotetaan palveluntarjoajan pätevyyden arvioimista.

Direktiivin 27 artiklassa säädetään riitojen ratkaisemisesta. Artiklan 1 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan yleisillä toimenpiteillä varmistamaan, että palveluntarjoajat antavat saataville yhteystietonsa, johon palveluiden vastaanottajat voivat osoittaa valituksensa tai josta he voivat pyytää tuotettua palvelua koskevia tietoja. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että palveluntarjoajat vastaavat valituksiin mahdollisimman nopeasti ja pyrkivät löytämään ongelmatilanteisiin tyydyttävän ratkaisun. Artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan toteuttamaan tarvittavia yleisiä toimenpiteitä, jotta voidaan varmistua siitä, että palveluntarjoajia vaaditaan osoittamaan palveludirektiivissä säädettyjen tietovaatimusten täytyminen ja tietojen oikeellisuus.

Artiklan 3 kohdan mukaan silloin, kun vakuus on välttämätön tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanon kannalta, jäsenvaltioiden on hyväksyttävä toiseen jäsenvaltioon sijoitautuneen luottolaitoksen tai vakuutusenantajan vastaavat vakuudet.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavia yleisiä toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että palveluntarjoaja, jota koskevat sellaiset käytännösäännöt tai

joka on sellaisen ammatillisen järjestön jäsen, johon sisältyy tuomioistuinten ulkopuolisia ratkaisumenettelyjä, ilmoittavat tästä palvelun vastaanottajalle.

Hallinnollinen yhteistyö

Palveludirektiivin VI luvun (28—36 artikla) säännökset koskevat jäsenvaltioiden viranomaisten välistä hallinnollista yhteistyötä. Direktiivin 28 artiklassa säädetään viranomaisten välisen keskinäisen avunannon yleisistä velvoitteista. Artiklan 1 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille velvoite antaa toisilleen keskinäistä apua ja toteuttaa toimenpiteitä, joiden avulla ne voivat tehdä tehokasta yhteistyötä palveluntarjoajien ja tarjottavien palvelujen valvomiseksi.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi yhteyspiste, jonka tai joiden yhteystiedot on annettava muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Komissio julkaisee yhteyspisteiden luettelon ja ajantasaistaa sen säännöllisesti. Direktiivin johdanto-osan 107 kappaleen mukaan tavanomaisissa olosuhteissa keskinäisen avunanto tapahtuu suoraan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken. Jäsenvaltioiden nimeämien yhteyspisteiden edellytetään avustavan tässä prosessissa ainoastaan ongelmatilanteissa, esimerkiksi jos tarvitaan apua asianomaisen toimivaltaisen viranomaisen määrittämisessä.

Artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, että tietojen saamista sekä tarkistusten, tarkastusten ja tutkimusten suorittamista koskevien pyyntöjen on oltava asianmukaisesti perusteltuja. Kun tiedot on saatu, niitä voidaan käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten niitä on pyydetty.

Artiklan 4 kohdan mukaan silloin, kun jäsenvaltiot vastaanottavat toisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta avunantopyynnön, niiden on varmistettava, että niiden alueelle sijoittautuneet palveluntarjoajat antavat toimivaltaisille viranomaisille kaikki ne tiedot, joita tarvitaan palveluntarjoajien valvomiseksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Artiklan 5 kohdassa säädetään, että jos tietojen saamista koskevaan pyyntöön vastaminen tai tarkastusten ja tutkimusten suorit-

taminen aiheuttaa hankaluuksia, jäsenvaltioiden on viipymättä ilmoitettava siitä pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle ratkaisun löytämiseksi.

Artiklan 6 kohdan mukaan viranomaisen on tietopyynnön saatuaan toimitettava tiedot sähköisesti mahdollisimman pian. Artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että rekisterit, joihin palveluntarjoajat on merkitty, ovat samoin edellytyksin niin kansallisten kuin muidenkin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten nähtävissä.

Direktiivin 29 artiklan 1 kohdan mukaan kun kyse on toisessa jäsenvaltiossa palveluja tarjoavasta palveluntarjoajasta, sijoittautumisjäsenvaltion on toimitettava tietoja alueelleen sijoittautuneista palveluntarjoajista toisen jäsenvaltion niitä pyytäessä. Sen jäsenvaltion, johon palveluntarjoaja on sijoittautunut, on erityisesti annettava vahvistus palveluntarjoajan sijoittautumisesta alueelleen sekä siitä, ettei kyseinen palveluntarjoaja harjoita toimintaansa laittomasti.

Artiklan 2 kohdan mukaan sijoittautumisjäsenvaltion viranomaisten on toimivaltuuksiansa puitteissa suoritettava toisen jäsenvaltion pyytämiä tarkistuksia, tarkastuksia ja tutkimuksia sekä annettava tälle jäsenvaltiolle tiedot tutkimustensa tuloksista ja mahdollisesti toteutetuista toimenpiteistä. Pynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää, mitkä ovat asianmukaisimmat toimenpiteet kussakin yksittäisessä tapauksessa toisen jäsenvaltion esittämän pyynnön täyttämiseksi.

Artiklan 3 kohdan mukaan jos sijoittautumisjäsenvaltion tietoon on tullut sellaisia sen alueelle sijoittautuneen, palvelujaan toisessa jäsenvaltiossa tarjoavan palveluntarjoajan toimia koskevia seikkoja, jotka sen tietojen mukaan voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa ihmisten terveydelle, turvallisuudelle tai ympäristölle, sijoittautumisjäsenvaltion on ilmoitettava asiasta viipymättä kaikille muille jäsenvaltioille ja komissiolle.

Direktiivin 30 artiklassa säädetään sijoittautumisjäsenvaltion suorittamasta valvonnasta palveluntarjoajan siirtyessä tilapäisesti toiseen jäsenvaltioon. Artiklan 1 kohdan mukaan niissä tapauksissa, joissa se jäsenvaltio, jossa palvelu tarjotaan, ei voi 16 tai 17 artiklan nojalla soveltaa omia vaatimuksiaan

muista jäsenvaltioista peräisin oleviin palveluntarjoajiin, palveluntarjoajan sijoittautumisjäsenvaltion on varmistettava, että sen kansallisia vaatimuksia noudatetaan toteuttamalla valvontatoimia palveluntarjoajan sijoittautumispaikassa. Artiklan 2 kohdan mukaan sijoittautumisjäsenvaltio ei saa pidättäytyä valvonta- tai täytäntöönpanotoimien toteuttamisesta alueellaan sillä perusteella, että palvelu on toteutettu tai aiheuttanut vahinkoa toisessa jäsenvaltiossa.

Direktiivin 31 artiklan 1 kohdassa säädetään niiden kansallisten vaatimusten osalta, joita voidaan asettaa 16 tai 17 artiklan nojalla, että se jäsenvaltio, jonka alueella palvelua tarjotaan, vastaa palveluntarjoajan toiminnan valvonnasta alueellaan. Se jäsenvaltio, jonka alueella palvelua tarjotaan, voi toteuttaa yhteisön lainsäädännön mukaisesti tarvittavia toimenpiteitä varmistaakseen, että palveluntarjoaja noudattaa kyseisen toiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen sovellettavia vaatimuksia. Jäsenvaltio voi suorittaa myös tarkistuksia, tarkastuksia ja tutkimuksia, jotka ovat tarpeen tarjottavan palvelun valvomiseksi.

Artiklan 2 kohdassa säädetään muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten osalta, että sen jäsenvaltion, jonka alueelle palveluntarjoaja siirtyy tarjotakseen siellä palveluja ilman kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevaa toimipaikkaa, on osallistuttava palveluntarjoajan valvontaan 3 ja 4 kohdan mukaisesti.

Artiklan 3 kohdan mukaan sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten, jossa palvelua tarjotaan, on suoritettava sijoittautumisjäsenvaltion pyynnöstä tarkistuksia, tarkastuksia ja tutkimuksia, jotka ovat välttämättömiä sijoittautumisjäsenvaltion suorittaman tehokkaan valvonnan varmistamiseksi. Kyseisten viranomaisten on toimittava niiden valtuuksien mukaisesti, jotka niille on annettu niiden jäsenvaltiossa. Toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää, mitkä ovat asianmukaisimmat toimenpiteet kussakin yksittäisessä tapauksessa sijoittautumisjäsenvaltion esittämän pyynnön täyttämiseksi.

Artiklan 4 kohdan mukaan sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset, jossa palvelua tarjotaan, voivat oma-aloitteisesti suorittaa paikalla tarkastuksia ja tutkimuksia, jotka eivät ole syrjiviä, joita ei ole perusteltu sillä,

että palveluntarjoaja on sijoittunut toiseen jäsenvaltioon ja jotka ovat oikeasuhtaisia.

Direktiivin 32 artiklassa säädetään varoitusjärjestelmästä. Artiklan 1 kohdan mukaan silloin, kun jäsenvaltion tietoon tulee palvelutoimintaan liittyviä nimenomaisia vakavia seikkoja tai olosuhteita, jotka voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle taikka ympäristölle sen omalla tai toisen jäsenvaltion alueella, kyseisen jäsenvaltion on ilmoitettava siitä mahdollisimman pian sijoittautumisjäsenvaltiolle, muille asianomaisille jäsenvaltioille ja komissiolle. Artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi siitä, että komissio edistää jäsenvaltioiden viranomaisten eurooppalaisen verkoston toimintaa ja osallistuu siihen 1 kohdan säännösten täytäntöönpanemiseksi. Artiklan 3 kohdassa on viittaus 40 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun komiteamenettelyyn. Komissio vahvistaa ja saattaa säännöllisesti ajan tasalle mainittua komiteamenettelyä käyttäen yksityiskohtaiset säännöt, jotka koskevat 2 kohdassa tarkoitettua verkoston hallinnointia.

Direktiivin 33 artiklassa säädetään palveluntarjoajien hyvää mainetta koskevista tiedoista. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on annettava toisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille kansallisen lainsäädännön mukaisesti pyynnöstä tiedot kurinpidollisista, hallinnollisista tai rikosoikeudellisista seuraamuksista sekä maksukyvyttömyystai konkurssirikospäätöksistä, jotka koskevat palveluntarjoajan pätevyyttä tai ammatillista luotettavuutta. Tiedot antavan jäsenvaltion on ilmoitettava siitä kyseiselle palveluntarjoajalle. Kohdan mukainen pyyntö on perusteltava huolellisesti etenkin tiedonsaantipyynnön syiden osalta.

Artiklan 2 kohdan mukaan edellä 1 kohdassa tarkoitettuja seuraamuksia ja toimia koskevat tiedot toimitetaan ainoastaan siinä tapauksessa, että niistä on lainvoimainen päätös. Antaessaan muita 1 kohdassa tarkoitettuja täytäntöönpanokelpoisia päätöksiä koskevia tietoja jäsenvaltion on täsmennettävä, onko kyseessä lainvoimainen päätös vai onko päätökseen haettu muutosta. Kohdan mukaan on ilmoitettava myös ne kansalliset säännökset, joiden nojalla palveluntarjoaja on tuomittu tai tälle on määrätty seuraamuksia.

Artiklan 3 kohdan mukaan 1 ja 2 kohdan

täytäntöönpanossa on noudatettava henkilötietojen suojaa koskevia sääntöjä ja otettava huomioon asianomaisissa jäsenvaltioissa tuomituille tai henkilöille, joille on määrätty seuraamuksia, taatut oikeudet.

Direktiivin 34 artiklassa säädetään rinnakkaistoimenpiteistä. Artiklan 1 kohdan mukaan komissio perustaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa sähköisen järjestelmän jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa varten. Artiklan 2 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta toteuttaa yhteistyössä komission kanssa rinnakkaistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa keskinäisen avunannon täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten välistä henkilövaihtoa sekä virkailijoiden koulutusta.

Direktiivin 35 artiklassa säädetään yksittäistapauksissa tehtävien poikkeusten osalta erityisestä hallinnollisesta yhteistyömenettelystä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on noudatettava artiklan 2—6 kohdassa tarkoitettua menettelyä, kun se aikoo toteuttaa 18 artiklassa tarkoitettua toimenpiteen. Jäsenvaltiolle annetaan 18 artiklan nojalla mahdollisuus toteuttaa erityistapauksessa palvelujen turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä, jotka koskevat sen alueelle toisesta jäsenvaltiosta palvelujaan tarjoavaa palveluntarjoajaa.

Artiklan 2 kohdan mukaan sen jäsenvaltion, joka aikoo toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, on ensin pyydettävä palveluntarjoajan sijoittautumisjäsenvaltiota toteuttamaan asianomaista palveluntarjoajaa koskevia toimenpiteitä ja annettava kaikki olennaiset tiedot palvelusta sekä asiaan liittyvistä olosuhteista. Tämän jälkeen sijoittautumisjäsenvaltion on tarkistettava viipymättä palveluntarjoajan toiminnan laillisuus sekä pyynnön aiheena olevat seikat. Sijoittautumisjäsenvaltion on viipymättä ilmoitettava pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle mahdollisimman pian toimenpiteistä, joita se on toteuttanut tai aikoo toteuttaa tai mahdollisesti perusteet, joiden vuoksi mitään toimenpiteitä ei ole toteutettu.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos jäsenvaltio, jossa palvelu tarjotaan, aikoo 2 kohdassa tarkoitettua tiedoksiannon jälkeen toteuttaa toimenpiteitä, sen on ilmoitettava komissiolle ja sijoittautumisjäsenvaltiolle aikomuksestaan. Jäsenvaltion on tällöin esitettävä perusteet, joiden vuoksi se pitää sijoit-

tautumisjäsenvaltion toteuttamia tai suunniteltavia toimenpiteitä riittämättöminä sekä perusteet, joiden vuoksi se pitää suunniteltuaan toimenpiteitä 18 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisina.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet vasta 15 arkipäivän kuluttua 3 kohdassa tarkoitettua ilmoituksesta. Artiklan 5 kohdassa säädetään komission velvollisuudesta tutkia viipymättä, ovatko sille ilmoitetut toimenpiteet yhteisön oikeuden mukaisia. Jos komissio toteaa, että toimenpide ei ole yhteisön oikeuden mukainen, se tekee päätöksen, jossa se pyytää jäsenvaltiota pidättäytymään suunnitelluista toimenpiteistä tai lopettamaan viipymättä kyseisten toimenpiteiden toteuttamisen.

Artiklan 6 kohdassa säädetään siitä, että kiireellisissä tapauksissa jäsenvaltio voi poiketa 2—4 kohdassa tarkoitettua menettelyä. Tällöinkin toimenpiteistä on ilmoitettava komissiolle ja sijoittautumisjäsenvaltiolle mahdollisimman pian, ja samalla on esitettävä perusteet, joiden vuoksi jäsenvaltio pitää tapausta kiireellisenä.

Lähentymisohjelma

Palveludirektiivin VII luvun (37—43 artikla) säännökset koskevat lähentymisohjelmaa. Direktiivin 37 artiklassa säädetään yhteisön tason käytännesäännöistä. Artiklan mukaan komission ja jäsenvaltioiden on yhdessä kannustettava ammattialajärjestöjä ja ammatillisia järjestöjä laatimaan yhteisön oikeuden mukaisia yhteisön tason käytännesääntöjä, joilla helpotetaan palvelujen tarjoamista toisessa jäsenvaltiossa tai palveluntarjoajan sijoittautumista toiseen jäsenvaltioon.

Direktiivin 38 artiklassa säädetään täydentävästä yhdenmukaistamisesta. Artiklan mukaan komission on 28 päivään joulukuuta 2010 mennessä tarkasteltava mahdollisuutta esittää yhdenmukaistamissäädöksiä koskevia ehdotuksia, jotka koskevat saatavien oikeudellisen perintätoiminnan aloittamista ja yksityisiä turvallisuuspalveluja sekä raha- ja arvokuljetuksia.

Direktiivin 39 artiklassa säädetään keskinäisestä arvioinnista. Jäsenvaltioiden on artiklan 1 kohdan mukaan viimeistään 28 päi-

vänä joulukuuta 2009 annettava komissiolle kertomus 9 artiklan 2 kohdassa, 15 artiklan 5 kohdassa sekä 25 artiklan 3 kohdassa säädettyistä tiedoista. Kyseiset tiedot koskevat 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja lupajärjestelmiä, 15 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja arvioitavia vaatimuksia ja 25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja monialatoimintaa koskevia rajoituksia.

Artiklan 2 kohdan mukaan komissio toimittaa kertomukset jäsenvaltioille, joiden on esitettävä kuuden kuukauden kuluessa vastaanottamisesta kutakin kertomusta koskevat huomautuksensa. Kertomukset ja huomautukset annetaan artiklan 3 kohdan mukaan 40 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun komitean käsiteltäväksi, ja komitea voi esittää huomautuksia.

Direktiivin 39 artiklan 4 kohdan mukaan komissio esittää 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut kertomukset ja huomautukset huomioon ottaen tiivistelmäkertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 28 päivänä joulukuuta 2010. Komissio voi samalla tarvittaessa esittää täydentäviä ehdotuksia.

Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on viimeistään 28 päivänä joulukuuta 2009 annettava komissiolle kertomus niistä kansallisista vaatimuksista, joiden soveltaminen voisi kuulua 16 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ja 16 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen soveltamisalaan. Lisäksi on ilmoitettava ne syyt, joiden vuoksi jäsenvaltio katsoo, että näiden vaatimusten soveltaminen täyttää mainituissa kohdissa tarkoitetut perusteet. Kyseisten palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien vaatimusten on toisin sanoen oltava syrjimättömiä ja oikeasuhtaisia sekä perusteltuja yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen, kansanterveyteen tai ympäristönsuojeluun liittyvin syin.

Tämän jälkeen jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle mahdolliset vaatimustensa muutokset sekä niihin liittyvät perustelut. Kohdan mukaan komissio saattaa toimitetut vaatimukset muiden jäsenvaltioiden tietoon tämän kuitenkaan estämättä jäsenvaltioita hyväksymästä kyseisiä säännöksiä.

Direktiivin 40 artiklassa säädetään komissiota avustavasta komiteasta ja komitean nettelistä. Direktiivin 41 artiklan mukaan komissio antaa Euroopan parlamentille ja

neuvostolle viimeistään 28 päivänä joulukuuta 2011 kattavan kertomuksen palveludirektiivin soveltamisesta. Tämän jälkeen kertomus annetaan joka kolmas vuosi.

Direktiivin 42 artikla koskee kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/27/EY muuttamista. Direktiivin 43 artiklan mukaan palveludirektiivin ja erityisesti sen valvontaa koskevien säännösten täytäntöönpanossa ja soveltamisessa on noudatettava henkilötietojen suoja koskevia sääntöjä.

3 Tilastoja palvelualoista

Palveluyritysten määrä

Työ- ja elinkeinoministeriön Yrittäjäyyskatsaus 2009:n mukaan Suomessa oli vuoden 2008 lopussa hieman yli 262 000 yritystä (pois lukien alkutuotanto). Määrä on lisääntynyt tasaisesti vuodesta 1995, mutta viime vuosina kasvu on ollut voimakkaasti nousujohteista.

Tilastokeskuksen ylläpitämän yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan yritysten määrä on kasvanut kymmenen viime vuoden aikana eniten kiinteistö- ja rakentamisaloilla sekä sosiaali-, terveys- ja henkilökohtaisia palveluja tuottavilla toimialoilla. Rakennus- ja palvelu-yritysten määrä on kasvanut paljon rakennustuotannon nopeasta lisääntymisestä ja alihankintatoiminnan kasvusta johtuen. Kiinteistöpalvelualan yritysten määrän kasvua selittävät rakennuskannan kasvu ja kiinteistöjen ylläpitopalvelujen yhtiöittäminen yritysten ja julkisyhteisöjen keskittyessä ydintoimintaansa. Uusia liiketoimintamahdollisuuksia tuottavat esimerkiksi catering-palvelut, turvallisuuspalvelut, kiinteistöjohtaminen ja kiinteistönarvointipalvelut.

Sosiaalipalvelualalla yritysten määrää ovat lisänneet kuntien ostopalvelujen kasvu ja sosiaalialan järjestöjen palvelutoimintojen yhtiöittäminen. Nopeinta kasvu on ollut vanhusten palvelutalo- ja asumistoiminnoissa ja kotipalvelussa. Kotitalouspalveluala sai kasvusysäyksen verotuksen kotitalousvähennysjärjestelmästä. Henkilökohtaisten palvelujen osalta liikuntapalvelut ovat nousseet kasvu-

urille.

Maa- ja metsätalouteen on rakennemuutoksen myötä syntynyt uusia yrityksiä. Nämä yritykset harjoittavat toimintaa usein monella toimialalla, jolloin niissä voidaan harjoittaa esimerkiksi maa- ja metsätaloutta, matkailuelinkeinoja ja pienimuotoista elintarvikkeiden jalostusta. Nykyään noin kolmannes maataloudesta harjoittaa muutakin yritystoimintaa kuin maa- ja metsätaloutta. Lähes 70 prosenttia monialaisista tiloista toimii palvelu-aloilla.

Yrittäjät palvelu-aloilla

Kun alkutuotantoa ei oteta huomioon, runsas neljännes yrittäjistä työskentelee jalostusaloilla (teollisuus ja rakentaminen) ja vajaa neljännes kaupassa tai majoitus- ja ravitsemistoiminnassa. Noin puolet yrittäjistä toimii muilla palvelu-aloilla. Yrittäjien prosenttiosuus päätoimialojen työllisistä on korkein rakentamisessa ja henkilöpalveluissa. Vaikka yrittäjien määrä on lisääntynyt, heidän osuutensa työllisistä on laskenut monilla toimialoilla. Poikkeuksen muodostavat sosiaali- ja terveystyöt, joissa julkisten hankintojen markkinat ovat vasta avautumassa yrittäjille.

Naisyrittäjien määrä on palvelu-aloilla suhteellisesti suurempi kuin muilla toimialoilla. Vuoden 2008 lopussa naisyrittäjiä oli noin 30 prosenttia kaikista yrittäjistä eli noin 80 000. Naisyrittäjät ovat keskimäärin nuorempia ja koulutetumpia kuin miesyrittäjät. Kaksi kolmasosaa naisyrittäjistä on yksinyrittäjiä. Naisyrittäjien määrä on kasvanut esimerkiksi vähittäiskaupassa ja majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, jossa heitä on jo yli puolet yrittäjistä. Naiset muodostavat enemmistön myös koulutuksessa, sosiaali- ja terveystyöissä, henkilökohtaisilla palvelu-aloilla, kuten kampaamo- ja parturitoiminnassa sekä monissa virkistyspalveluissa.

Myös maahanmuuttajien harjoittama yritystoiminta painottuu kaupan alalle ja palveluihin. Suomessa toimi vuonna 2006 noin 6 400 kokonaan tai vähintään puoliksi ulkomaalaisten hallussa olevaa maahanmuuttajayritystä. Maahanmuuttajayritysten määrän kasvu on suorassa suhteessa ulkomaalaisvä-

estön määrään, joka on lisääntynyt tasaisesti viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana.

Palvelu-alojen suhdannekehitys

Tilastokeskuksen palvelu-alojen toimialakatsauksen I/2009 mukaan palvelu-alojen liikevaihto supistui alkuvuonna 2009 ensimmäistä kertaa yli 20 vuoden tilastointiajalla. Palvelu-aloilla taantuma on heikentänyt erityisesti muista päätoimialoista riippuvaista kuljetusta ja varastointia. Sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta että hallinto- ja tukipalvelutoiminta supistuivat molemmat vajaat kaksi prosenttia.

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta jakautui alatoimialoittain kasvaneisiin ja supistuneisiin. Suurin lasku liikevaihdossa oli mainostoiminnan ja markkinatutkimuksen toimialalla, jonka liikevaihto supistui viidenneksen vuotta aikaisemmasta. Liikevaihdon nousua puolestaan tapahtui arkkitehti- ja insinööripalveluissa sekä teknisessä testauksessa, jossa liikevaihto kasvoi yli neljä prosenttia. Myös liikkeenjohdon konsultointipalvelut olivat vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä vastaavansuuruisessa kasvussa. Toimialakatsauksen mukaan maltillisimmin supistui majoitus- ja ravitsemistoiminta. Alan liikevaihto väheni hieman alle prosentin. Majoitusala kaikenkokoisten yritysten tilanne heikkeni. Ravitsemistoiminnassa pienet yritykset pitivät toimialan liikevaihdon vielä hienoisessa kasvussa.

Informaatio- ja viestintäalan palveluyritysten liikevaihto pysyi vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä lähes ennallaan. Muu palvelutoiminta kasvoi alkuvuonna runsaan prosentin. Toiseksi suurinta kasvu oli päätoimialalla taiteet, viihde ja virkistys, jolla liikevaihto kasvoi lähes viisi prosenttia. Parhaiten alkuvuonna 2009 kehittyi kuitenkin kiinteistöalan toiminta, joka kasvoi lähes kuusi prosenttia. Alalla pärjäsivät kaikkien kokoluokkien yritykset. Palvelu-alojen nopeimmasta kasvusta huolimatta kiinteistöalan kasvu on kuitenkin hidastunut aiempien vuosien tahdista.

Elinkeinoelämän keskusliiton heinäkuussa 2009 tekemän suhdannetiedustelun mukaan palveluyritysten suhdanteet ovat heikenty-

neet merkittävästi kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Tiedustelun mukaan palveluyritysten laskusuhdanne jatkuu ja syvenee vielä loppuvuonna. Vaikka kustannusten nousu lähes pysähtyy, palveluyritysten kannattavuus heikkenee. Lisäksi palveluyritysten henkilöstön arvioidaan vähenevän, vaikka tilanne on vakaampi kuin teollisuudessa ja rakentamisessa. Työvoimapula on kuitenkin ollut ongelmana kuudella prosentilla tiedusteluun vastanneista palveluyrityksistä.

Palveludirektiivin kannalta keskeisimmät palvelualat

Kauppa- ja teollisuusministeriössä toukuussa 2006 teetetyin selvityksen mukaan palveludirektiivin vaikutukset koskettavat päätoimialoja, joilla toimii lähes 60 prosenttia maamme yrityksistä. Direktiivin soveltamisalan piiriin kuuluvissa yrityksissä työskentelee noin 40 prosenttia kaikkien yritysten henkilöstöstä.

Päätoimialoja, jotka ovat kokonaan direktiivin soveltamisalan piirissä, ovat rakentaminen sekä majoitus- ja ravitsemistoiminta. Kaikilla muilla päätoimialoilla osa alatoimialoista jää soveltamisalan ulkopuolelle. Merkittävimmät päätoimialat, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan, ovat kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut, joihin lukeutuvat muun muassa lakiasiain-, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelut, sekä tukku- ja vähittäiskauppa ja rakentaminen.

Kansainvälisiä vertailutietoja palveluyrityksistä ja niiden henkilöstön määrästä

Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston (Eurostat) vuonna 2004 tekemän kymmenen EU-maan (Alankomaat, Belgia, Espanja, Iso-Britannia, Italia, Luxemburg, Portugali, Ruotsi, Suomi ja Tanska) ja Norjan vertailu osoitti, että Suomessa on tutkituista maista suhteellisesti vähiten palvelualojen ja kaupan yrityksiä. Palvelualojen ja kaupan osuus kaikista yrityksistä (pois lukien maatilat) oli vertailumaissa keskimäärin neljä prosenttiyksikköä korkeampi kuin Suomessa.

Mainitussa tutkimuksessa palveluyritysten henkilöstö muodosti vertailumaissa keski-

määrin 60 prosenttia kaikkien yritysten työvoimasta. Alhaisimmat osuudet, 53—55 prosenttia, mitattiin Italiassa, Portugalissa ja Suomessa. Luxemburgissa, Alankomaissa ja Isossa-Britanniassa palvelualojen osuus yritysten kokonaishenkilöstöstä oli reilut 70 prosenttia.

Palveluvienti

Tilastokeskuksen rakennetilastojen mukaan Suomessa oli vuonna 2007 noin 37 100 vientiä harjoittavaa yritystä, mikä vastasi noin 14 prosenttia kaikista yrityksistä. Palvelualan yrityksistä (kauppa pois lukien) noin kymmenen prosenttia harjoittaa vientitoimintaa. Osuus on keskimääräistä suurempi kuljetus- ja tietoliikenteessä sekä kiinteistö- ja liikelämän palvelualoilla. Keskimäärin vienti muodostaa vain seitsemän prosenttia palveluyritysten liikevaihdosta. Vientiä harjoittaa noin 14 800 palveluyritystä.

Vaikka tavaravienti on Suomessa merkittävästi suurempaa kuin palveluvienti, on palveluvienti kuitenkin kehittynyt voimakkaasti viimeisten 20 vuoden aikana. Vuonna 2008 tavarat muodostivat vaihtotaseen mukaisesta tavara- ja palveluviennistä (pois lukien tuotannon tekijäkorvaukset ja tulonsiirrot) 80 prosenttia ja palvelut 20 prosenttia. Palvelukaupan osuus viennistä on lisääntynyt kymmenen viime vuoden aikana viisi prosenttiyksikköä. Palvelukauppa jaetaan kolmeen pääryhmään, jotka ovat matkustus, kuljetus ja muut palvelut. Muiden palvelujen osuus palvelukaupan tuloista on yli 70 prosenttia.

Muiden palvelujen viennistä merkittävä osa koostuu osaamiskeskeisistä liike-elämän palveluista, kuten tietojenkäsittelypalveluista ja teknisistä suunnittelupalveluista, jotka ovat kehittyvin osa maamme palvelukauppaa. Kasvavan ulkomaankaupan toimitusmuodon muodostaa rajat ylittävä sähköinen palveluntarjonta, mikä on luonut toimintaedellytyksiä uudentyyppisten palvelujen viennille. Tällaisia uudenlaisia vientipalveluita ovat muun muassa korkeaan osaamiseen liittyvät sähköiset oppimispalvelut, oikeudelliset palvelut ja erilaiset konsulttipalvelut. Muut palvelut - sektorilla viennin arvo on kehittynyt suotuisimmin, kun taas kuljetuksissa ja matkailussa arvon kasvu on ollut hitaampaa. Selkeästi

suurin yksittäinen vientitoimiala on liike-elämän palvelut (pois lukien kuljetuspalvelut). Näiden palvelujen osalta viennin ja tuonnin suhdetta kuvaava palvelutase on lähes neljä miljardia euroa positiivinen.

4 Nykytila ja sen arviointi

4.1 Sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus

Palveludirektiivin keskeiset säännökset perustuvat EY:n perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskeviin säännöksiin. Sijoittautumisvapaudella tarkoitetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. EY:n perustamissopimus rinnastaa jäsenvaltioiden kansalaisiin yhtiöt, joiden kotipaikka, keskushallinto tai pääasiallinen toimipaikka on yhteisön alueella. Palveludirektiivin 4 artiklan 5 kohdan määritelmän mukaan sijoittautumisella tarkoitetaan perustamissopimuksen 43 artiklassa tarkoitettua palveluntarjoajan tosiasiallista taloudellista toimintaa määrittelemättömän ajanjakson ajan pysyvän infrastruktuurin kautta, josta tosiasiallinen palveluntarjonta tapahtuu. Palveludirektiivin johdanto-osan 37 kappaleen mukaan palveluntarjoajan sijoittautumispaikan määrittämisessä on noudatettava Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan sijoittautumisen käsitteeseen kuuluu taloudellisen toiminnan tosiasiallinen harjoittaminen kiinteästä toimipaikasta määräämättömän ajan.

Palvelujen tarjoamisen vapaudella tarkoitetaan palvelun tarjoamista toisessa jäsenvaltiossa ilman, että sijoittautumiselle asetetut kriteerit täyttyvät. Vapaus oikeuttaa palveluntarjoajan vapaaseen pääsyyn toiseen jäsenvaltioon, oleskeluun toisessa jäsenvaltiossa palvelujen tarjoamiseksi ja tilapäiseen palvelun tarjoamiseen samoilla edellytyksillä kuin jäsenvaltion omilla kansalaisilla.

Sijoittautumisen ja palvelujen tarjoamisen vapauden välistä eroa määriteltäessä yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota asiassa C-55/94, Gebhard, (Kok. 1995 s. I-4165) pidetään merkittävänä ennakkoratkaisuna. Tuomioistuin totesi ratkaisussaan, että perusta-

missopimuksessa tarkoitettu sijoittautumisen käsite on hyvin laaja ja se merkitsee yhteisön kansalaisen mahdollisuutta osallistua pysyvästi ja jatkuvasti muun kuin sen jäsenvaltion taloudelliseen elämään, josta hän on peräisin. Sitä vastoin, jos palveluntarjoaja siirtyy toiseen jäsenvaltioon tarjoamaan tilapäisesti palvelujaan, toiminnan tilapäisyyttä on arvioitava sen keston lisäksi myös sen määrän, toistuvuuden ja jatkuvuuden perusteella. Toiminnan tilapäisyys ei sulje pois palveluntarjoajan mahdollisuutta luoda itselleen tiettyjä toimintaedellytyksiä, joihin voi kuulua myös työhuoneen tai liikehuoneiston hankkiminen, palveluja vastaanottavassa jäsenvaltiossa, jos nämä toimintaedellytykset ovat tarpeellisia kyseisten palvelujen tarjoamiseksi. Tuomiosta voidaan päätellä, että sijoittautumisen ja tilapäisen palveluntarjoannon rajanveto on viime kädessä tehtävä kussakin yksittäistapauksessa erikseen.

Asiassa C-215/01, Schnitzer, (Kok. 2003 s. I-14847) tuomioistuin totesi, että palvelujen käsite kattaa hyvin erilaisia palveluja mukaan lukien palvelut, joita tarjotaan pidemmän ajanjakson ajan, jopa useiden vuosien ajan, silloin kun on kyse esimerkiksi suuren rakennuksen rakentamisen yhteydessä tarjotuista palveluista. Perustamissopimuksessa tarkoitettuja palveluja voivat olla myös suoritukset, joita jäsenvaltioon sijoittautunut taloudellinen toimija tekee melko toistuvasti tai säännöllisesti jopa pidemmän ajanjakson ajan yhteen tai useampaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille henkilöille ja joita ovat esimerkiksi korvausta vastaan tarjotut konsultointi- tai neuvontapalvelut. Tuomioistuimen ratkaisusta ilmenee, että palvelujen tarjoamisen vapautteen olennaisesti kuuluvaa toiminnan tilapäisyyttä määriteltäessä yleistä kaikille palveluille soveltuvaa sääntöä ei ole käytännössä mahdollista asettaa.

Palvelujen vapaata tarjontaa ei saa käyttää hyväksi sen valtion, jossa palvelu tarjotaan, sääntelyn kiertämiseksi. Yhteisöjen tuomioistuin on johdonmukaisesti katsonut, että jäsenvaltiolla säilyy oikeus toteuttaa toimenpiteitä sen estämiseksi, että palveluntarjoajat saavat väärin perustein etua sisämarkkinoiden periaatteiden noudattamisesta (esimerkiksi asia 33/74, van Binsbergen, Kok. s. 1299). Palveluntarjoajien harjoittama väärin-

käyttö on todennettava tapauskohtaisesti.

4.2 Elinkeinovapautta koskeva perusoikeus

Perustuslakiin otettiin elinkeinovapauden periaate vuonna 1995. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Säännöksen sanamuoto "lain mukaan" viittaa mahdollisuuteen rajoittaa lailla elinkeinon harjoittamista esimerkiksi säätämällä se luvanvaraiseksi, vaikka elinkeinovapaus onkin pääsääntönä. Perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) todetaan, että säädöksiin sisältyy runsaasti elinkeinon harjoittamisen vapauden rajoituksia, "joista ehkä ongelmallisim on elinkeinon harjoittamisen luvanvaraisuus".

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti. Luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, täsmällisiä ja tarkkarajaisia, oikeussuojakeinoiltaan riittäviä sekä välttämättömiä ja suhteellisia tavoitteeseen nähden. Suhteellisuusperiaate edellyttää muun muassa, että perusoikeusrajoituksella saavutettava tavoite ei ole lainkaan tai yhtä tehokkaasti saavutettavissa muilla, perusoikeuksiin vähemmän puuttuvilla keinoilla. Sääntelyn sisällön osalta on tärkeää, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti. Lisäksi viranomaisen toimivallan liittyy toimilupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä luvanvaraistamiseen on rinnastettu rekisteröitymisvelvollisuus (esim. PeVL 24/2000 vp, PeVL 56/2002 vp ja PeVL

9/2005 vp).

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvan haltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 19/2002 vp ja PeVL 40/2002 vp).

4.3 Elinkeinolaissa säädetty elinkeinon harjoittamisen oikeus

Vuonna 1994 voimaan tulleella lainmuutoksella elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettua lakia (122/1919), jäljempänä *elinkeinolaki*, muutettiin vastaamaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) asettamia velvoitteita, jotka rakentuivat pitkälti sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteiden pohjalle. Elinkeinolain 1 §:n 1 momentin mukaan elinkeinoa saavat harjoittaa luonnollinen henkilö, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella, suomalainen yhteisö ja säätiö sekä Suomessa sivuliikkeen rekisteröinyt ulkomainen yhteisö ja säätiö, joka on perustettu jonkin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka jossakin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Elinkeinolain 2 §:n mukaan sivuliikkeellä tarkoitetaan ulkomaisen yhteisön tai säätiön osaa, joka harjoittaa Suomessa tässä maassa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta käsin jatkuvaa liike- tai ammattitoimintaa ulkomaisen yhteisön tai säätiön nimiin ja lukuun. Määritelmän mukaan vain ulkomaisen yhteisön tai säätiön eli ulkomaisen elinkeinonharjoittajan toiminnan osa voi olla sivuliike. Suomalaisten yhteisöjen ja säätiöiden sivuliikkeinä toimivat osat eivät ole laissa tarkoitettuja sivuliikkeitä, eikä niitä merkitä kaupparekisteriin.

Sivuliike on osa ulkomaisen yhteisön tai säätiön organisaatiota. Sivuliikkeellä on paikallinen ja itsenäinen hallinto, jolla tarkoitetaan liike- tai ammattitoiminnan hoitamista varten tarpeellista johtoa ja muuta henkilökuntaa. Sivuliike ei kuitenkaan ole juridinen henkilö. Sillä ei ole oikeuskelpoisuutta eikä oikeustoimikelpoisuutta.

Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan pysyvää liikepaikkaa, josta ulkomaisen elinkeinonharjoittajan sivuliike harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa. Kiinteä toimipaikka on käytännössä useimmiten pysyvä toimisto- tai myymälähuoneisto.

Nykyinen elinkeinolain 1 §:n 1 momentti on ETA-sopimuksen ja palveludirektiivin sijoittautumisvapautta koskevien säännösten mukainen. Se ei myöskään sulje pois mahdollisuutta tarjota tilapäisesti palveluja Suomessa. Elinkeinolaissa ei ole sitä koskevia nimenomaisia säännöksiä. Toiseen Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon sijoittautunut ulkomainen yhteisö voi siten tarjota palveluja Suomessa ilman sivuliikkeen perustamista ja rekisteröitymistä kaupparekisteriin. Ulkomaisen yhteisön on perustettava sivuliike ja tehtävä ennen toiminnan aloittamista kaupparekisteri-ilmoitus vain, jos se harjoittaa Suomessa kiinteästä toimipaikasta tapahtuvaa jatkuvaa elinkeinotoimintaa.

Elinkeinolain 1 §:n 2 momentissa säädetään Euroopan talousalueen ulkopuolella olevia tahoja koskevista poikkeuslupamenettelyistä. Säännöksen mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi myöntää luvan Euroopan talousalueen ulkopuolella asuvalle luonnolliselle henkilölle harjoittaa elinkeinoa Suomessa. Myös ulkomainen yhteisö ja säätiö, jolla on kotipaikka muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, saa Patentti- ja rekisterihallituksen luvalla harjoittaa elinkeinoa perustamalla Suomeen sivuliikkeen edellyttäen, että ulkomaisen yhteisön tai säätiön sivuliike on merkitty kaupparekisteriin.

Elinkeinolain 6 §:n 3 momentissa säädetään ulkomaisen elinkeinonharjoittajan edustajasta, jolla on oikeus ottaa vastaan haasteita ja muita tiedoksiantoja elinkeinonharjoittajan puolesta. Edustajan kotipaikan on oltava Suomessa. Euroopan yhteisöjen komissio antoi Suomelle 23 päivänä maaliskuuta 2007

virallisen huomautuksen, joka koski toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle elinkeinonharjoittajalle asetettua vaatimusta Suomessa asuvasta edustajasta. Komissio katsoi elinkeinolain 6 §:n 3 momentin edustajavelvoitteen olevan EY:n perustamissopimuksen 49 artiklan vastainen. Komission mielestä edustajavelvoite syrjii toiseen jäsenvaltioon laillisesti sijoittautuneita palveluntarjoajia, koska suomalaisten toimijoiden ei tarvitse käyttää erillistä edustajaa. Kesäkuun alussa 2008 voimaan tulleella lailla elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta (344/2008) poistettiin Euroopan talousalueella asuvaa luonnollista henkilöä sekä suomalaista yhteisöä ja säätiötä, jolla on Euroopan talousalueella asuva toiminimenkirjoittaja tai muu edustaja, koskeva edustajavaatimus. Lisäksi 6 §:ään lisättiin säännös, jonka mukaan jos elinkeinonharjoittaja on ulkomainen yhteisö tai säätiö, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, edustajan asuinpaikan on oltava Euroopan talousalueella.

4.4 Kaupparekisteriin tehtävät perusilmoitukset ja muutositmoitukset

Elinkeinolain 7 §:ssä säädetään ilmoituksesta, joka on tehtävä ennen elinkeinotoiminnan aloittamista. Ilmoituksella tarkoitetaan kaupparekisterilain (129/1979) 2 §:ssä tarkoitettua perusilmoitusta, joka tehdään Patentti- ja rekisterihallitukselle. Perusilmoitus sisältää elinkeinonharjoittajaa ja tämän elinkeinotoimintaa koskevat perustiedot, jotka merkitään kaupparekisteriin. Patentti- ja rekisterihallitus vastaa kaupparekisterin ylläpidosta. Kaupparekisteriasioissa maistraatit ja työvoima- ja elinkeinokeskukset toimivat paikallisviranomaisina. Kaupparekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja siihen kuuluvista Patentti- ja rekisterihallituksen tai paikallisviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista on jokaisella oikeus saada tietoja.

Perusilmoituksen ovat velvolliset tekemään muun muassa avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö sekä elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö eli yksityinen elinkeinonharjoittaja, jolla on elinkeinotoiminnan harjoittamista varten pysyvä toimipaikka tai jonka palveluksessa on muu henki-

lö kuin aviopuoliso tai elinkeinonharjoittajan vajaanvaltainen jälkeläinen. Maatilatalouden tai kalastuksen harjoittaja ei kuitenkaan ole ilmoitusvelvollinen. Lisäksi ulkomainen yhteisö ja säätiö (ulkomainen elinkeinonharjoittaja), joka perustaa Suomeen sivuliikkeen, on velvollinen tekemään perusilmoituksen. Perusilmoituksen saa tehdä myös sellainen elinkeinonharjoittaja, joka ei lain mukaan ole velvollinen sitä tekemään. Kaupparekisterilain 14 §:n mukaan jos asiantilassa, josta on tehty merkintä kaupparekisteriin, tapahtuu muutos, on siitä viivytyksettä tehtävä Patentti- ja rekisterihallitukselle muutosilmoitus.

Kaupparekisteri-ilmoitukset on tehtävä Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallituksen yhteisillä lomakkeilla. Kaupparekisteri-ilmoituksen voi jättää myös sähköisesti. Ilmoituksen lähettäjällä on oltava Väestörekisterikeskuksen kansalaisvarmenne, jonka avulla henkilö voidaan luotettavasti tunnistaa sähköisessä asioinnissa. Tällä hetkellä kansalaisvarmenteen saa muun muassa poliisin myöntämään henkilökorttiin (niin sanottu HST-kortti).

Kaupparekisterilain 17 §:n 2 momentin mukaan jos elinkeinon harjoittaminen on säädetty luvasta riippuvaiseksi, on ennen toiminnan alkamista tehtävä ilmoitus myönnetystä luvasta. Patentti- ja rekisterihallitus ei kuitenkaan valvo elinkeinolupia. Jos lupa ilmoitetaan kaupparekisteriin perusilmoituksen yhteydessä, siitä tehdään merkintä kaupparekisteriin. Jos lupaa ei tällöin ole, elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava rekisteröinnin jälkeen myönnetystä luvasta viivytyksettä rekisteriviranomaiselle. Kaupparekisteriasetuksen (208/1979) 24 §:n 3 momentin mukaan ilmoitukseen on liitettävä selvitys luvan antamisesta.

4.5 Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä on Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallituksen yhdessä ylläpitämä tietojärjestelmä, joka mahdollistaa tietojen ilmoittamisen molemmille viranomaisille. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä sisältää kaupparekisterin, verohallinnon asiakasrekisterin, ennakko-perintärekisterin, työnantajarekisterin ja arvonlisäverovelvollisten rekisterin.

Yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 § sisältää luettelon yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävistä yrityksistä ja yhteisöistä. Lain 10 §:ssä säädetään perustamisilmoituksesta ja 11 §:ssä muutos- ja lopettamisilmoituksesta. Kaikki yritys- ja yhteisötietojärjestelmään kirjattavat yritykset ja yhteisöt saavat yritys- ja yhteisötunnuksen (Y-tunnus).

4.6 Elinkeinotoimintaa koskevat luvat, rekisteröinnit ja muut hyväksymiset

Elinkeinot voidaan oikeudellisen sääntelyn ja rajoittamisen perusteella jakaa niin sanottuihin vapaisiin elinkeinoin ja ohjesääntöisiin elinkeinoin. Vapaille elinkeinoille on tyypillistä, ettei luonnollinen henkilö tai yhteisö tarvitse viranomaisen myöntämää lupaa elinkeinotoiminnan harjoittamiseen.

Joillakin aloilla elinkeinon harjoittamisen oikeutta on säädösin rajoitettu. Näihin elinkeinoin kuuluvat muun muassa niin sanotut ohjesääntöiset elinkeinot, joilla tarkoitetaan yleensä elinkeinoja, jotka on mainittu elinkeinolain 3 §:ään sisältyvässä luettelossa ja joiden harjoittaminen edellyttää yleensä toimilupaa tai siihen verrattavaa rekisteröintiä.

Palveludirektiivin soveltamisalaan kuuluvia elinkeinoja, joiden harjoittamista rajoitetaan lainsäädännössä toimilupamenettelyillä, ovat esimerkiksi alkoholi- ja tupakkatuotteiden myynti, ajoneuvojen katsastus, autokoulun pitäminen ja perintätoiminta.

Tiettyjen alojen toiminnanharjoittajat ovat rekisteröitymisvelvollisia. Esimerkiksi kiinteistövälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa (1075/2000), jäljempänä *välitysliikelaki*, asetetaan kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välitystoiminnan harjoittamisen edellytykseksi velvollisuus rekisteröityä lääninhallituksen välitysliikerekisteriin.

Lainsäädännössä on myös toiminnanharjoittajia koskevia hyväksymis- tai ilmoitusmenettelyjä, jotka vaikuttavat elinkeinon harjoittamisen oikeuteen. Esimerkiksi elintarvikelain (23/2006) mukaan elintarvikehuoneiston on oltava asianomaisen valvontaviranomaisen hyväksymä. Näitä viranomaisia ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, lääninhallitukset ja kuntien elintarvikevalvontaviranomai-

set. Näiden lisäksi Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto hyväksyy alkoholilain (1143/1994) tarkoitetut alkoholin valmistus- ja varastopaikat.

Elintarvikelain 15 §:n mukaan Elintarvike- turvallisuusvirasto hyväksyy teurastamot ja niiden yhteydessä olevat liha- ja kala-alan elintarvikehuoneistot. Läänihallitus hyväksyy poroteurastamot sekä alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut alkoholijuomamyymälät. Elintarvikehuoneiston, jossa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa tai kontissa, hyväksyy sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella ajoneuvo tai kontti otetaan ensimmäisen kerran käyttöön. Elintarvikehuoneiston sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomainen hyväksyy muut elintarvikehuoneistot. Elintarvikelain mukaisia elintarvikehuoneistoja on noin 45 000.

Elintarvikelakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 53/2005 vp) arvioidessaan perustuslakivaliokunta totesi, että elintarvikehuoneiston hyväksymismenettely, jossa elintarvikehuoneiston on oltava asianomaisen valvontaviranomaisen hyväksymä ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista, vaikuttaa elinkeinon harjoittamisen oikeuteen. Valiokunta katsoi, että sääntelylle on perustuslain 19 §:n 3 momentin ja 20 §:n 2 momentin kannalta hyväksyttävät väestön terveyden ja ympäristön terveellisyysedistämiseen liittyvät syyt. Valiokunnan mielestä sääntely ei ole perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta ongelmallista (PeVL 37/2005 vp).

Terveydensuojelulain (763/1994) mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä ennen toiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle muun muassa julkisen huvi-, kokoontumis- tai majoitushuoneiston taikka yleiseen käyttöön tarkoitetun saunan tai uimahallin perustamisesta.

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttaville toimintoille elinkeinonharjoittaja saattaa tarvita ympäristönsuojelulain (86/2000) tarkoitetun ympäristöluvan. Ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) laitosluettelossa on lueteltu ympäristöluvan tarvitsevat toiminnot. Näitä toimintoja ovat esimerkiksi polttones-

teiden jakeluasema, kemiallinen pesula, teurastamo, lihanjalostuslaitos, meijeri, yli 50 linja-auton tai kuorma-auton varikko, ulkona sijaitseva moottoriturheilurata, ulkona sijaitseva ampumarata, eläintarha ja huvipuisto. Ympäristöluvassa annetaan määräyksiä muun muassa toiminnan laajuudesta, päästöistä ja niiden vähentämisestä. Luvan edellytyksenä on muun muassa, että toiminnasta ei saa aiheutua terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Ympäristölupahakemus tehdään ympäristönsuojeluasetuksessa tarkoitetulle lupaviranomaiselle. Ympäristölupia myöntävät ympäristölupavirastot, alueelliset ympäristökeskukset ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset.

Ympäristönsuojelulain säädetään myös ilmoitusmenettelyistä. Esimerkiksi lain 60 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kirjallinen ilmoitus tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavasta toimenpiteestä tai tapahtumasta, kuten rakentamisesta tai yleisötilaisuudesta, jos melun tai tärinän on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Edellä mainitun ilmoituksen sisällöstä ja ilmoituksen johdosta annettavasta päätöksestä säädetään ympäristönsuojeluasetuksessa.

4.7 Palveludirektiivissä tarkoitetut lupajärjestelmät, luvan myöntämisehdot sekä kielletyt ja arvioitavat vaatimukset

Palveludirektiivin 4 artiklan 6 kohdan mukaan lupajärjestelmällä tarkoitetaan menettelyä, jonka mukaisesti palveluntarjoajan tai vastaanottajan on käännyttävä toimivaltaisen viranomaisen puoleen saadakseen virallisen päätöksen tai hiljaisen päätöksen, joka oikeuttaa palvelutoiminnan aloittamiseen tai harjoittamiseen. Direktiivin johdanto-osan 39 kappaleen mukaan lupajärjestelmän käsitteellä tarkoitetaan muun muassa viranomaismenettelyjä, joilla myönnetään lupia, lisenssejä tai eri toimilupia, mutta se kattaa myös velvollisuuden kirjoittautua ammattialajärjestykseen tai rekisteriin, luetteloon tai tietokantaan, tehdä sopimus tietyn laitoksen kanssa tai hankkia elinkeinolupa voidakseen harjoittaa tiettyä toimintaa.

Palveludirektiivissä tarkoitettu lupajärjestelmä on huomattavasti laajempi kuin Suomen oikeusjärjestyksen tuntema toimilupajärjestelmä. Lupajärjestelmiä tunnistettaessa on tarkasteltava paitsi Suomen kaupparekisterijärjestelmää myös varsinaisia toimilupajärjestelmiä. Lupajärjestelmiä tunnistettaessa on tarkasteltava paitsi Suomen kaupparekisterijärjestelmää myös varsinaisia toimilupajärjestelmiä. Lupajärjestelmät käsittävät myös tapaukset, joissa palveluntarjoajan on tehtävä ilmoituksia, joihin on saatava viranomaisen hyväksyntä, jos tämä hyväksyntä on tarpeen kyseessä olevan toiminnan aloittamiseksi tai se on edellytyksenä palveluntarjoajan lainmukaiselle toiminnalle.

Direktiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaan lupajärjestelmän on oltava syrjimätön, sen on perustuttava yleisen edun mukaiseen pakottavaan syyhyn sekä oltava oikeasuhtainen. Kussakin jäsenvaltiossa direktiivin kattamilla aloilla on voimassa olevat lupajärjestelmät arvioitava sekä muutettava tai kumottava direktiivin vastaiset järjestelmät. Kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava direktiivin 39 artiklassa tarkoitettua arviointikertomuksessa lupajärjestelmänsä ja perusteltava niiden yhteensopivuus direktiivin 9 artiklan 1 kohdan vaatimusten kanssa. Jäsenvaltioiden on näin ollen tarkistettava kunkin ilmoitettavan lupajärjestelmän osalta, ettei se ole syrjivä. Lisäksi on arvioitava, onko lupajärjestelmällä yleisen edun mukainen pakottava syy ja onko se oikeasuhtainen.

Direktiivin 10 artiklassa säädetään luvan myöntämisehdoista. Tavoitteena on varmistaa, että lupajärjestelmistä palveluntarjoajille aiheutuva hallinnollinen taakka kevenee ja että järjestelmistä tulee aiempia ennakoitavampia ja avoimempia. Lisäksi tavoitteena on direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti varmistaa, että palveluntarjoajat voivat luottaa siihen, etteivät viranomaisten päätökset ole mielivaltaisia.

Artiklan 2 kohdassa vaaditaan, että lupien myöntämisehdot täyttävät tietyt kriteerit. Ehtojen on oltava syrjimättömiä, perusteltuja yleisen edun mukaisin pakottavin syin ja oikeassa suhteessa mainittuun yleiseen etuun liittyvään pakottavaan syyhyn. Esimerkiksi palveluntarjoajaa koskevien vakuus- tai vakuutusehtojen tulee täyttää edellä mainitut kriteerit. Lisäksi ehtojen on oltava selviä, yksiselitteisiä, objektiivisia, avoimia ja saatavil-

la sekä yleisesti ennalta tiedossa. Objektiiivisuutta koskevan kriteerin perusteella viranomaisten toimivallan pitää perustua sidottuun harkintaan.

Direktiivin 10 artiklan 4 kohdassa säädetään, että luvan saatuaan palveluntarjoajan on voitava aloittaa tai harjoittaa palvelutoimintaa koko valtion alueella sekä perustaa toimipisteitä, sivuliikkeitä tai toimistoja, jollei kuttakin toimipaikkaa koskeva erillinen lupa tai luvan rajoittaminen koskemaan tiettyä osaa alueesta ole perusteltu yleiseen etuun liittyvästä pakottavasta syystä.

Arvioinnissa on otettava huomioon myös direktiivin 11 artikla, jonka mukaan luvasta ei saa tehdä määräaikaista lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa lupa uusitaan automaattisesti tai sen uusimisen ainoana edellytyksenä on vaatimusten jatkuva täyttäminen tai joissa määräaikaisuus on perusteltua yleisen edun mukaisin pakottavin syin.

Direktiivin 14 artiklassa luetellaan ne vaatimukset, joita jäsenvaltiot eivät voi asettaa palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen ehdoksi. Kyseiset kielletyt vaatimukset ovat joko syrjiviä tai muutoin erityisen rajoittavia. Palveludirektiivin kattamien palvelujen osalta säännöksistä on poistettava mahdolliset 14 artiklassa tarkoitettavat vaatimukset.

Jäsenvaltioiden on lisäksi tutkittava, sisältyykö niiden oikeusjärjestelmiin sijoittautumisvapautta rajoittavia direktiivin 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja erityisvaatimuksia. Näiden arvioitavien vaatimusten osalta on varmistettava, että ne ovat 15 artiklan 3 kohdan mukaisesti syrjimättömiä, välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Jäsenvaltioiden on poistettava sellaiset vaatimukset, jotka eivät ole 15 artiklan 3 kohdan mukaisia tai korvattava ne vähemmän rajoittavilla keinoilla. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava 39 artiklassa tarkoitettua arviointikertomuksessa voimassa pidettävät vaatimukset sekä vaatimukset, jotka on poistettu tai joita on lievennetty.

4.8 Lupaviranomaiset

Lupa-asioita käsittelevät Suomessa monet viranomaiset. Seuraavassa tarkastellaan palveludirektiivin soveltamisalaan kuuluvia toimilupa-, rekisteröinti- ja muita hyväksymismenettelyjä. Koska direktiivissä määrittely

lupajärjestelmän käsite on varsin laaja ja tulokinnanvarainen, tarkastelun kohteena olevien viranomaisten ja niissä käsiteltävien lupa-asioiden luettelo ei ole tyhjentyvä.

4.8.1 Patentti- ja rekisterihallitus

Patentti- ja rekisterihallituksen pitämään kaupparekisteriin saapuneiden rekisteri-ilmoitusten määrät ovat vuosittain jatkuvasti kasvaneet. Vuonna 2005 uusia yrityksiä koskevia perustamisilmoituksia oli 26 876 ja vuonna 2008 niitä oli 34 143. Vuonna 2005 kaupparekisteriin saapui 70 001 muutosilmoitusta ja vuonna 2008 niitä saapui 81 367. Elokuussa 2009 rekisteri-ilmoitusten käsitteilyaika oli noin viikko.

Kaupparekisterissä oli 31.12.2008 yhteensä 497 525 yritystä. Näistä osakeyhtiöitä oli 196 220, yksityisiä elinkeinonharjoittajia 164 779, asunto-osakeyhtiöitä 80 441, kommandiittiyhtiöitä 37 209, avoimia yhtiöitä 13 122, osuuskuntia 3 831 ja ulkomaisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeitä 911.

4.8.2 Lääninhallitus

Lääninhallitukset käsittelevät nykyisin merkittävän osan kaikista lupa-asioista. Näihin asioihin tulee kuitenkin vaikuttamaan eduskunnalle on 24 päivänä huhtikuuta 2009 annettu hallituksen esitys aluehallinnon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 59/2009 vp). Esityksessä valtion aluehallinto (lääninhallitukset, työ- ja elinkeinokeskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirien työsuojelutoimistot) ehdotetaan koottavaksi kahteen monitoimialaiseen viranomaiseen, joita olisivat aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Seuraavassa selostetaan keskeisiä lääninhallituksen käsittelemiä lupa-asioita, jotka kuuluvat palveludirektiivin soveltamisalaan.

Alkoholijuomien anniskelutoiminnasta säädetään alkoholilaissa, alkoholijuomista ja väkiviinasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1344/1994), anniskeluluvan myöntämisestä ja anniskelutoiminnasta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä (162/1998), anniskelupaikan vastaavan hoitajan ja tämän sijaisen ammatillisista edelly-

tyksistä annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (1371/2002), alkoholijuomien anniskeluaajan jatkamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1208/2002) ja väkevien alkoholijuomien mainonnasta ja muusta myynnin edistämistoiminnasta sekä niitä koskevan tuotetiedon antamisesta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä (841/1995).

Alkoholilain nojalla alkoholijuomien anniskelulupa myönnetään toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti. Määräaikaisena anniskelulupa voidaan myöntää silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista taikka kun hakijan edellytyksiä tai anniskelutoimintaa on erityinen syy seurata. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään yhden vuoden ajaksi. Tilapäinen anniskelulupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhdeksi kuukaudeksi.

Alkoholilaissa säädetään muun muassa anniskeluluvan hakijaa koskevista edellytyksistä ja anniskelupaikan vastaavaa hoitajaa ja hänen sijaisiaan koskevista vaatimuksista. Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa ainoastaan kunnassa, jossa kunnanvaltuusto on antanut siihen suostumuksen. Anniskeluluvan myöntää anniskelupaikan sijaintikunnan lääninhallitus. Lupa on anniskelupaikka-kohtainen. Anniskeluluvan edellytyksenä on, että anniskelupaikka on elintarvikelain nojalla hyväksytty elintarvikehuoneistoksi. Alkoholijuomien anniskelulupia on yhteensä noin 9 000.

Alkoholijuomien anniskeluaajan jatkamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään luvan myöntämisestä alkoholijuomien anniskeluaajan jatkamiseen ennen kello yhdeksää ja kello puoli kahden jälkeen. Lupa anniskelun aloittamiseen voidaan myöntää aikaisintaan kello viideksi. Lupa anniskelun jatkamiseen voidaan myöntää kello puoli kolmeen tai kello puoli neljään.

Lääninhallitus myöntää alkoholilain nojalla luvat myös käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiin. Vähittäismyyntilupaa haetaan kirjallisesti myyntipaikan sijaintiläänin lääninhallitukselta. Myyntipaikan tulee olla elintarvikelain mukainen hyväksytty elintarvikehuoneisto. Vähittäismyyntilupa on yrittäjä- ja myyntipaik-

kakohtainen. Alkoholijuomien vähittäismyyntilupia on vajaa 8 000.

Autokoulutoiminta on luvanvaraista toimintaa. Luvan edellytyksistä säädetään tieliikennelaissa (267/1981) ja ajokorttiasetuksessa (845/1990). Autokoululuvan myöntää autokoulun sijaintipaikan lääninhallitus. Hakijan tulee olla ammattitaidoltaan, luotettavuudeltaan, vakavaraisuudeltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sopiva pitämään autokoulua. Lupa myönnetään hakijalle, jolla on liikenneopettajalupa, joka on suorittanut liikenne- ja viestintäministeriön määräysten mukaisen liikenneyrittäjäkurssin ja joka täyttää muut ajokorttiasetuksessa säädetyt vaatimukset sekä asettaa säädetyt vakuudet. Jos hakijana on oikeushenkilö, hakijan on nimettävä opetustoiminnasta vastaava johtaja, joka täyttää säädetyt pätevyys-, kokemus- ja nuhteettomuusvaatimukset.

Autokoululupa myönnetään ajoneuvoluokkakokohtaisesti enintään viiden vuoden määräajaksi ja siihen voidaan liittää ehtoja ja rajoituksia. Autokoululupa myönnetään kunta-kohtaisena. Autokouluja on Suomessa noin 600.

Ampumaradan pitäminen edellyttää ampumaratojen laittamisesta ja kunnossapidosta marraskuun 21 päivänä 1915 annetun asetuksen (92/1915) ja heinäkuun 25 päivänä 1916 annetun senaatin päätöksen (52/1916) mukaan lääninhallituksen lupaa. Tämä koskee sekä kaupallisia että muussa tarkoituksessa ylläpidettäviä ampumaratoja.

Eläinsuojelulain (247/1996) mukaan eläimiä saadaan pitää näyttöillä eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä vain lääninhallituksen luvalla. Lupa eläintarhan ja pysyvän eläinnäyttelyn pitämiseen on haettava sen läänin lääninhallitukselta, jonka alueella eläintarha tai pysyvä eläinnäyttely sijaitsee.

Eläinsuojelulain mukaan eläimiä saadaan käyttää sirkuksessa ja muussa siihen verrattavassa näyttöksessä, jossa näytetään eläimille opettuja taitoja, sekä pitää näyttöillä kiertävässä eläinnäyttelyssä vain lääninhallituksen luvalla. Lupa kotimaisen sirkuksen tai muun siihen verrattavan näytöksen taikka kiertävän eläinnäyttelyn pitämiseen on haettava sen läänin lääninhallitukselta, jonka alueella on sirkuksen tai muun siihen verrattavan näytöksen taikka eläinnäyttelyn omistajan koti-

paikka. Lupa ulkomaisen sirkuksen tai muun siihen verrattavan näytöksen taikka kiertävän eläinnäyttelyn pitämiseen on haettava sen läänin lääninhallitukselta, jonka alueella ulkomainen sirkus, muu siihen verrattava näyttös tai kiertävä eläinnäyttely tulee maahan.

Koe-eläintoiminnasta annetun lain (62/2006) mukaan selkärankaisiin eläimiin kohdistuvaa koe-eläintoimintaa saadaan harjoittaa vain lääninhallituksen luvalla (koe-eläinlaitoslupa). Koe-eläinlaitoslupa voidaan myöntää myös rajoitettuna tai määräajaksi.

Eläinkokeen tekemiseen on koe-eläintoiminnasta annetun lain mukaan haettava etukäteen lupa eläinkoelautakunnalta. Eläinkoelautakunta on valtioneuvoston asettama, ja se toimii Etelä-Suomen lääninhallituksen yhteydessä.

Eläinkoeluvan haltijan tulee eläinkokeen suorittamisen jälkeen ilmoittaa Etelä-Suomen lääninhallitukselle kolmen kuukauden kuluessa eläinkokeen päättymisestä eläinkokeen päättymisajankohta sekä siinä tosiasiallisesti käytettyjen eläinten lukumäärä.

Lääninhallitus hyväksyy elintarvikelain nojalla proteurastamot sekä alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitetut alkoholijuomamyymälät eli valtion alkoholiyhtiön myymälät sekä tilaviini- ja sahtimyymälät.

Kunniamerkkien valmistuksesta ja kaupasta annetun asetuksen (124/1942) mukaan kunniamerkkien valmistukseen ja kauppaan on haettava lupa siltä lääninhallitukselta, jonka alueella liike sijaitsee. Kunniamerkeillä tarkoitetaan suomalaisia, virallisia kunniamerkkejä, ansiomerkkejä ja -mitaleja sekä muistomitaleja.

Avioliittolain (234/1929) mukaan perheasioiden sovittelun järjestämisestä kunnassa huolehtii sosiaalilautakunta. Sovittelua voivat antaa lisäksi ne yhteisöt, yhtymät ja säätiöt sekä henkilöt, jotka ovat saaneet lääninhallituksen luvan tähän toimintaan. Lupa myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain (603/1996) mukaan yksityisen palvelujen tuottajan, joka jatkuvasti liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla antaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava lääninhallituksen lupa ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Yksityisil-

lä sosiaalipalveluilla tarkoitetaan laissa yri-
tysten, säätiöiden tai yhteisöjen tuottamia las-
ten ja nuorten huollon, lasten päivähoidon,
vammainen, kehitysvammaisten, vanhusten
ja päihdehuollon palveluja tai muita vastaa-
via sosiaalihuollon palveluja.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavi-
rasto ja lääninhallitukset pitävät yhdessä re-
kisteriä yksityisistä sosiaalipalvelujen tuotta-
jista. Lääninhallitukset tallettavat laissa sää-
dettyt tiedot tähän rekisteriin.

Yksityisen palvelujen tuottajan, joka har-
joittaa muuta kuin ympärivuorokautista sosi-
aalipalvelutoimintaa, on tehtävä ennen toi-
minnan aloittamista, olennaista muuttamista
tai lopettamista kirjallinen ilmoitus sosiaali-
huollosta vastaavalle toimielimelle siinä
kunnassa, jossa palveluja annetaan. Kunnan
on ilmoitettava laissa säädettyt tiedot läänin-
hallitukselle, joka tallettaa ne yksityisistä so-
siaalipalvelujen tuottajista pidettävään rekis-
teriin.

Löytötavaralain (778/1988) mukaan löytö-
tavara, joka otetaan talteen julkisen liiken-
teen kulkuneuvossa tai rautatie- tai linja-
autoasemalla taikka liikehuoneistossa tai vi-
rastossa, on luovutettava asianomaisen lai-
toksen henkilökunnalle tai sen löytötavara-
toimistolle (laitoslöytö).

Lääninhallitus voi myöntää Suomen kansa-
laiselle, suomalaiselle rekisteröidylle yhtei-
sölle, valtion viranomaiselle ja laitokselle,
kunnalle sekä kuntainliitolle luvan pitää löy-
tötavaratoimistoa, mikäli tämä on laitoslöy-
dön käsittelyn tarkoituksenmukaisen järjes-
tämisen kannalta tarpeellista. Lupa on voi-
massa toistaiseksi.

Eduskunnalle 18 päivänä syyskuuta 2009
annettu hallituksen esitys aluehallinnon vi-
ranomaisten tehtäviä koskevan lainsäädän-
nön muuttamiseksi (HE 161/2009 vp) sisäl-
tää löytötavaralaisissa säädettyä löytötavara-
toimiston lupamenettelyä koskevan muutos-
ehdotuksen.

Voimassa olevan lain mukaan lääninhalli-
tus voi myöntää luvan löytötavaratoimiston
pitämiseen. Aluehallintouudistuksen vuoksi
luvan myöntäisi jatkossa aluehallintovirasto.
Perustuslain 18 §:n 1 momentissa säädetystä
elinkeinovapaudesta seuraa, että aluehallin-
toviraston lupapäätös ei voisi perustua tarkoi-
tuksenmukaisuusharkintaan, vaan lupahar-

kinnan tulisi olla sidottua.

Aluehallintoviraston harkintavalta ehdote-
taan muutettavaksi perustuslaissa edellytetyl-
lä tavalla sidotuksi. Samalla luvan myöntä-
misen edellytyksistä ehdotetaan poistettavak-
si yhteisön oikeuden vastainen kansalaisuus-
vaatimus. Ehdotetut luvan myöntämisen
edellytykset vastaavat muualla lainsäädän-
nössä muun muassa kiinteistönvälitykselle ja
perintätoiminnalle asetettuja vaatimuksia.

Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi löy-
tötavaratoimiston vastaavasta hoitajasta. Eh-
dotuksen mukaan löytötavaratoimistossa olisi
oltava vastaava hoitaja, jonka tehtävänä on
huolehtia siitä, että löytötavaratoimistoa pi-
detään lainmukaisesti. Vastaavan hoitajan
kelpoisuusvaatimukset vastaavat välitysliike-
laissa välitysliikkeen vastaavalle hoitajalle
asetettuja kelpoisuusvaatimuksia.

Välitysliikelaisissa asetetaan kiinteistöjen ja
vuokrahuoneistojen välitystoiminnan harjoit-
tamisen edellytykseksi velvollisuus rekiste-
roityä lääninhallituksen pitämään välityslii-
kerekisteriin. Välitysliikkeet ja sen kaikki
toimipaikat merkitään sen lääninhallituksen
rekisteriin, jonka alueella liikkeen hallintoa
on tarkoitus pääasiallisesti hoitaa. Välitys-
liikkeellä on oltava vastuuvakuutus, jonka
vakuutusmäärän voidaan arvioida riittävän
välitystoiminnasta mahdollisesti aiheutuvien
vahinkojen korvaamiseen.

Rekisteröinnin edellytyksenä on se, että vä-
litysliikkeellä on vastaava hoitaja. Vastaavan
hoitajan on oltava täysi-ikäinen ja luotettava.
Vastaavana hoitajana ei voi olla henkilö, joka
on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuut-
ta on rajoitettu. Lisäksi kiinteistönvälitysliik-
keen vastaavalla hoitajalla on oltava kiinteis-
tönvälittäjäkokeessa osoitettu ammattipäte-
vyys ja vuokrahuoneiston välitysliikkeen
vastaavalla hoitajalla vuokrahuoneiston välit-
tjäkokeessa tai kiinteistönvälittäjäkokeessa
osoitettu ammattipätevyys. Vastaavan hoita-
jan on huolehdittava siitä, että välitysliikkeen
jokaisessa toimipaikassa on välitystoimintaan
osallistuva henkilö, jolla on välittäjäkokeessa
osoitettu ammattipätevyys. Keskuskauppa-
kamarin välittäjälautakunnan tehtävänä on
järjestää kiinteistönvälittäjäkokeita ja vuok-
rahuoneiston välittäjäkokeita.

Syyskuussa 2009 lääninhallitusten rekiste-
reissä oli yhteensä 1 493 kiinteistönvälitys-

liikettä, joilla oli 2 080 toimipaikkaa. Vastaavana ajankohtana lääninhallitusten rekistereissä oli 61 vuokrahuoneiston välityслиikettä, joilla oli 65 toimipaikkaa.

Perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain (517/1999) mukaan saatavien perintätoimen lukuun on luvanvaraista. Toimiluvan edellytyksenä on, että luvan hakija on luotettava ja vakavarainen. Lisäksi hakijalla on oltava palveluksessaan saatavien perintään perehtynyt perintätoiminnasta vastaava henkilö, jonka tehtävänä on huolehtia siitä, että perintätoimintaa harjoitetaan lainmukaisesti. Toimiluvan myöntää keskushallintoviranomaisena Etelä-Suomen lääninhallitus. Toimilupa myönnetään enintään viideksi vuodeksi.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) mukaan omaisuudenhoito- ja yrityspalvelujen tarjoajan on ennen toiminnan aloittamista rekisteröidyttävä Etelä-Suomen lääninhallituksen ylläpitämään rekisteriin.

4.8.3 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto aloitti toimintansa vuoden 2009 alussa. Virastoon yhdistettiin Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveystuotehuollon oikeusturvakeskuksen tehtävät. Viraston tehtäviin kuuluu muun muassa alkoholijuomien ja väkiviinan valmistus- ja tukkumyyntilupien, käyttöilupien ja väkiviinan maahantuontilupien myöntäminen.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ylläpitää lääninhallitusten kanssa yhteiskäytössä olevaa alkoholielinkeinorekisteriä, johon tallennetaan tiedot alkoholielinkeinon toimijoista ja alkoholiluvista. Alkoholielinkeinorekisteriin tallennetaan tiedot myös alkoholitoimituksista luvanhaltijoiden välillä sekä ravintoloiden anniskelumyynnistä ja vähittäismyymälöiden myynnistä. Tietojärjestelmien avulla tuotetaan muun muassa viralliset alkoholin myynti- ja kulutustilastot.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto hyväksyy elintarvikelain nojalla elintarvikehuoneistoiksi alkoholilain 5 ja 35 §:ssä tarkoitetut alkoholin valmistus- ja varastopaikat.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavi-

rasto ja lääninhallitukset pitävät yhdessä yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa tarkoitettua rekisteriä yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista. Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

4.8.4 Elintarviketurvallisuusvirasto

Rehualan toimijan on tehtävä rehulain (86/2008) mukaan Elintarviketurvallisuusvirastolle ilmoitus toiminnastaan ja sen olennaisista muutoksista sekä toiminnan lopettamisesta. Rehulaissa säädetään myös rehualan toimijan sekä viranomaisnäytteitä tutkivan laboratorion hyväksymismenettelyistä.

Lannoitevalmistelaisissa (539/2006) tarkoitettu toiminnanharjoittajan on tehtävä Elintarviketurvallisuusvirastolle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan, sen olennaisista muutoksista ja toiminnan lopettamisesta. Lain mukaan orgaanisia lannoitevalmisteita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toiminnanharjoittajan on oltava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä ennen kuin se aloittaa toimintansa. Laissa säädetään myös laboratorion hyväksymismenettelystä.

Kasveja ja kasvituoiteita, joiden mukana kasvintuhoja voi helposti levitä, saa markkinoida, varastoida, maahantuoda ja viedä maasta vain sellainen toimija, joka on kasvinterveystuotteen suojelemisesta annetun lain (702/2003) mukaisesti merkitty Elintarviketurvallisuusviraston valvontaa varten pitämään kasvinsuojelurekisteriin. Laissa säädetään myös kasvinterveyttä koskevan merkinnän käyttöoikeudesta ja tällaisen merkinnän haltijan rekisteröinnistä Elintarviketurvallisuusviraston ylläpitämään merkinnänhaltijarekisteriin sekä tarkastuksia suorittavien laitteiden hyväksymisestä.

Siemenkauppalaissa (728/2000) tarkoitettu kylvösiemenen pakkaaminen markkinointia varten edellyttää Elintarviketurvallisuusviraston lupaa.

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy elintarvikelain nojalla teurastamot ja niiden yhteydessä olevat liha- ja kala-alan elintarvikehuoneistot.

4.8.5 Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen hyväksyy elintarvikelain nojalla laissa määritellyt elintarvikehuoneistot.

4.8.6 Kunnan terveydensuojeluviranomainen

Terveydensuojelulaisissa määritellyistä toiminnoista on toiminnanharjoittajan tehtävä kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen niiden aloittamista. Tällaisia toimintoja ovat esimerkiksi työtilan, jonka käytöstä voi aiheutua terveyshaittaa, sijoittaminen asuinrakennukseen, julkisen huvi-, kokoon-tumis- tai majoitushuoneiston perustaminen tai käyttöönotto, yleiseen käyttöön tarkoitettun saunan, uimahallin, uimarannan taikka uimalan tai kylpylän perustaminen tai käyttöönotto. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisen muun huoneiston tai laitoksen perustamista tai käyttöönottoa, jonka hygieenisille olosuhteille on sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen asetettava erityisiä velvoitteita. Ilmoitus on tehtävä myös toiminnan olennaisesta muuttamisesta ja toiminnanharjoittajan vaihtumisesta.

Terveydensuojeluviranomainen tarkastaa ilmoituksen ja tekee siitä päätöksen. Toiminnanharjoittaja voi aloittaa toiminnan ilmoituksen tehtyään, vaikka viranomainen ei olisi vielä tehnyt päätöstä. Toiminnasta ei kuitenkaan saa aiheutua käyttäjille terveyshaittaa, mistä johtuen kunnan terveydensuojeluviranomainen voi toiminnanharjoittajaa kuultuaan antaa ilmoituksen johdosta antamassaan päätöksessä terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä taikka, jos terveyshaittaa ei voida muutoin estää, kieltää toiminnan harjoittamisen kyseisessä paikassa. Ilmoituksenvaraisia kohteita on Suomessa yli 50 000.

Terveydensuojelulaisissa säädetään myös talousvettä toimittavan laitoksen hyväksymisestä, jota on haettava kunnan terveydensuojeluviranomaiselta viimeistään kolme kuukautta ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Talousvettä ei saa toimittaa ennen kuin laitos on hyväksytty.

4.8.7 Turvatekniikan keskus

Turvatekniikan keskuksen toimialojen säädösten tarkoituksena on pääsääntöisesti ehkäistä ja torjua henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkoja tai suojata kuluttajien taloudellisia etuja. Säädösten edellyttämät luvat, ilmoitukset ja rekisteröinnit ovat oleellinen osa turvallisuuden ja luotettavuuden varmentamisjärjestelmää, josta Turvatekniikan keskus viranomaisena on osaltaan vastuussa. Turvatekniikan keskuksen toiminnan perusteena on kymmeniä säädöksiä, joita ei tässä luetella erikseen.

Turvatekniikan keskus valvoo seuraavia palveludirektiivin soveltamisalaan kuuluvia palveluita: kylmälaitteiden asennus ja huolto, öljylämmityslaitteistojen asennus ja huolto, kaasulaitteistojen asennus ja huolto, maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastukset, muovisten maakaasuputkistojen asennus, käsisammuttimien tarkastus ja huolto, tarkastuslaitosten tarkastustoiminta, ilotulitenäytösten järjestäminen, sähkö- ja hissityöt, sähkölaitteistojen ja hissien tarkastaminen, palonilmaisulaitteistojen sekä automaattisten sammutuslaitteistojen asennus ja huolto, niin sanottujen f-kaasujen käsittely sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotoiminnassa sekä jalometallituotteiden vastuu- eli nimileimat ja tarkastustoiminta.

Vuonna 2008 Turvatekniikan keskus myönsi 552 lupaa kylmälaiteliikkeille, 113 lupaa öljy- ja kaasuasennusliikkeille, 13 lupaa öljysäiliöiden tarkastusliikkeille, 36 lupaa käsisammutinliikkeille sekä 4 lupaa tarkastuslaitoksille. Lisäksi vuosittain Turvatekniikan keskus myöntää sähkö- ja hissitöihin noin 1 700 lupaa sekä sähkö- ja hissitarkastajia koskevia lupia noin 30. Palonilmaisulaitteistojen sekä automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltoliikkeiden toimintailmoituksia on vuosittain noin 60 sekä näiden liikkeiden vastuuhenkilöiden hyväksymisiä noin 70. Jalometallituotteiden nimileimoja vahvistetaan vuosittain noin 350.

4.8.8 Ajoneuvohallintokeskus

Ajoneuvojen katsastusluvista annetun lain (1099/1998) mukaan ajoneuvojen katsastuk-

sia saa suorittaa vain se, jolle Ajoneuvohallintokeskus on myöntänyt toimiluvan. Toimilupa myönnetään katsastuspaikkakohtaisena ja katsastuslajin mukaan joko määräaikais- ja valvontakatsastuksia taikka kaikkia katsastuslajeja koskevana. Se on voimassa enintään viisi vuotta. Lupa voidaan uusita hakemuksella.

Suomessa toimii noin 260 katsastustoimipaikkaa. Uusia katsastuslupahakemuksia tulee vireille vuosittain noin kymmenen ja uusintahakemuksia noin 30–40.

Ajoneuvojen katsastusluvista annetussa laissa säädetään katsastustoiminnasta vastaavien ja katsastusta suorittavien henkilöiden koulutuksesta. Koulutusta voivat antaa Ajoneuvohallintokeskuksen hyväksymät yhteisöt. Koulutuslupa on voimassa käytännössä kolme vuotta. Lupaa ei ole rajoitettu alueellisesti. Voimassa olevia lupia on 18.

Korjaamoluville tarkoitetaan ajoneuvolain (1090/2002) ja liikennetarvikkeiden kaupasta, asennuksesta ja korjauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1247/2002) mukaisia asennus- ja korjauslupia. Korjaamoluvia myönnetään jarrukorjaamoille, taksamittarikorjaamoille, ajopiirturikorjaamoille ja nopeudenrajoitinkorjaamoille. Lupa rajoittuu luvassa mainittuun korjaamoon ja on voimassa toistaiseksi. Hakemusten vuosittainen määrä on noin 110 ja myönnettyjen lupien määrä noin 80.

Vaarallisten aineiden kuljettamiseen oikeuttavan ajoluvan edellytyksenä on tarvittavan koulutuksen ja kokeen suorittaminen. Vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) mukaan koulutusta voi antaa vain Ajoneuvohallintokeskuksen hyväksymä yhteisö. Ajoneuvohallintokeskus myöntää koulutusluvat viiden vuoden määräajaksi. Lupa voidaan uusita kirjallisen hakemuksen perusteella. Myönnettyjä lupia on vuodessa 6–10 ja uusimisia 10–40.

Liikenneyrittäjäkoulutuksen järjestäminen edellyttää Ajoneuvohallintokeskuksen myöntämää lupaa. Luvan edellytyksistä säädetään maantieliikenteen liikenneyrittäjäkoulutuksesta annetussa laissa (694/2006). Liikenneyrittäjäkoulutuslupia on voimassa noin 20. Luvat uusitaan viiden vuoden välein.

Tieliikennelain nojalla Ajoneuvohallintokeskus hyväksyy kuljettajaopetuksessa käy-

tettävät ajoharjoitteluradat. Hyväksymisestä säädetään tarkemmin ajoharjoitteluratojen mitoituksista, rakenteesta, varusteista ja hyväksymisestä annetussa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa (202/2004). Hyväksyminen on ratakohtainen ja se annetaan viideksi vuodeksi kerrallaan. Lupa voidaan uusita hakemuksen perusteella edellytysten täyttyessä. Myönnettyjä lupia on yhteensä noin 30.

Ajokorttiasetuksen soveltamisesta annetun liikenneministeriön päätöksen (846/1990) mukaan kuljettajaopetusta voidaan antaa myös yksinomaan talvikäyttöön hyväksytyllä ajoharjoitteluradalla, jos matka autokoululta tai kuntakeskuksesta lähimmälle hyväksytylle ajoharjoitteluradalle on yli 60 kilometriä. Näitä yksinomaan talvikäyttöön hyväksytyjä ratoja on alle 10.

Rekisteritoiminnasta annetun lain (1100/1998) mukaan Ajoneuvohallintokeskus järjestää ajoneuvojen rekisteritoiminnan hankkimalla toimintaan tarvittavia palveluja niiden tuottajilta ja hoitamalla tehtäviä tarvittaessa itse. Lain mukaan sopimusrekisteröijän tulee olla luotettava, asiantunteva ja vakavarainen, ja yrityksellä tulee olla rekisteröintitehtävien kannalta riittävät tietoliikenneyhteydet ja riittävän korkea tietosuojan taso. Rekisteritoimintaa koskeva sopimus voidaan tehdä vain sellaisen yhteisön tai laitoksen kanssa, jonka kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on Euroopan talousalueella. Sopimukset ovat voimassa toistaiseksi.

Rekisteröintitoimintaa koskevia sopimuksia on käytännössä tehty muun muassa katsastustoimipaikkojen, vakuutusyhtiöiden, autoliikkeiden, rahoitusyhtiöiden ja romumurskaamojen kanssa. Toimipaikkoja on yli 1 400.

4.8.9 Työ- ja elinkeinoministeriö

Arvonlisäverottoman matkustajamyynnin järjestämisestä annetun asetuksen (485/1985) mukaan arvonlisäverotonta matkustajamyynnin järjestävän ja hallinnoivan palautusliikkeen harjoittaminen edellyttää työ- ja elinkeinoministeriön myöntämää toimilupaa. Matkustajille suoritettavien arvonlisäveron palautusten turvaamiseksi palautusliikkeen on annettava työ- ja elinkeinoministeriölle

ministeriön hyväksymä pankkitakaus. Toimilupa myönnetään enintään viiden vuoden määräajaksi. Ministeriö on antanut kahdelle yritykselle toimiluvan.

Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyy vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 46—48 ja 68 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden vaatimuksemukaisuuden arviointiin osallistuvat tarkastuslaitokset. Lain 46 §:ssä säädetään räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettävien laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimuksista, 47 ja 48 §:ssä kaasulaitteiden ja aerosolien vaatimuksista sekä 68 §:ssä markkinoille saatettavien räjähteiden vaatimuksemukaisuuden osoittamisesta ja räjähteiden merkinnoistä.

4.8.10 Kuluttajavirasto

Valmismatkaliikkeen harjoittaminen edellyttää valmismatkaliikkeistä annetun lain (939/2008) mukaan rekisteröitymistä Kuluttajaviraston valmismatkaliikerekisteriin valmismatkaliikkeen harjoittajaksi. Valmismatkaliikkeen harjoittamisella tarkoitetaan laissa valmismatkalain (1079/1994) soveltamisalaan kuuluvien valmismatkojen järjestämistä, tarjontaa tai välittämistä. Valmismatkalla tarkoitetaan valmismatkalain mukaan etukäteen järjestettyä ja yhdistettyyn hintaan tarjottua matkailupalvelusten yhdistelmää, johon sisältyy kuljetus ja majoitus tai toinen näistä yhdessä jonkin muun kokonaisuuden kannalta olennaisen matkailupalveluksen kanssa. Valmismatkaliikkeistä annettussa laissa valmismatkaliikkeen harjoittamiseen rinnastetaan lentokuljetusten järjestäminen, tarjoaminen ja välittäminen kuluttajille, jos kuljetuksen järjestää, tarjoaa tai välittää muu kuin lentoliikenteen harjoittaja.

Rekisteröinnin olennaisena edellytyksenä on se, että sellainen ilmoituksen tekijä, joka aikoo järjestää valmismatkoja, on asettanut Kuluttajavirastolle vakuuden konkurssin tai muun maksukyvyttömyytensä varalta.

Valmismatkaliikerekisterissä oli vuoden 2008 alussa 723 yritystä.

4.8.11 Suomen Asianajajaliitto

Asianajajalaitos on järjestetty asianajajista

annetulla lailla (496/1958), jäljempänä *asianajajalaki*, ja yleisen asianajajayhdistyksen sääntöjen vahvistamisesta annetulla oikeusministeriön päätöksellä (191/1959). Oikeusministeriön päätöksen mukaan yleisenä asianajajayhdistyksenä on Suomen Asianajajaliitto. Asianajajalaissa säädetään asianajajaksi hyväksymisen edellytyksistä. Jäsenet asianajajayhdistykseen hyväksyy Suomen Asianajajaliiton hallitus. Vain jäsenillä on oikeus käyttää lailla suojattua ammattinimikettä asianajaja. Vuonna 2008 Suomen Asianajajaliittoon kuului 1 852 jäsentä.

4.8.12 Ympäristölupavirasto, alueellinen ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisia valtion lupaviranomaisia ovat ympäristölupavirastot ja alueelliset ympäristökeskukset. Ympäristölupaviranomaisena kunnassa toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Ympäristönsuojelulaissa ja -asetuksessa säädetään siitä, mitkä toiminnot tarvitsevat luvan. Näissä säädöksissä säädetään myös siitä, myöntääkö luvan ympäristölupavirasto, alueellinen ympäristökeskus tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Ympäristölupavirastoja on kolme: Länsi-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto. Ympäristölupavirastot käsittelevät ympäristön pilaantumisriskin kannalta merkittävimpien laitosten ja toimintojen lupa-asiat sekä vesilain (264/1961) mukaiset lupa-asiat.

Alueellisissa ympäristökeskuksissa käsitellään ympäristönsuojelulain mukaisia ympäristölupia, maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisia lupia sekä luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaisia lupia. Joissakin toimenpiteissä riittää pelkkä ilmoitus.

4.9 Tiedonantovelvollisuutta koskevat säännökset

Palveludirektiivin 22 artikla sisältää luettelon niistä tiedoista, jotka palveluntarjoajan on pidettävä palvelujen vastaanottajien saatavilla. Seuraavassa käsitellään voimassa olevia tiedonantovelvollisuussäännöksiä.

Kuluttajansuojalakia (38/1978) sovelletaan

kulutushyödykkeiden tarjontaan, myyntiin ja muuhun markkinointiin elinkeinonharjoittajilta kuluttajille, minkä lisäksi lakia sovelletaan elinkeinonharjoittajan välittäessä kulutushyödykkeitä kuluttajille. Myös palvelut ovat laissa tarkoitettuja kulutushyödykkeitä.

Kuluttajiin kohdistettua markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa säännellään kuluttajansuojalain 2 luvussa. Markkinoinnin käsite on kuluttajansuojalaissa laaja. Sillä tarkoitetaan kaupallista viestintää, kuten mainontaa taikka kaupanteon yhteydessä muuten annettuja tietoja sekä erilaisia myyninedistämiskeinoja, kuten alennuksia, lisäetuja ja markkinointiarpajaisia.

Kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:ään sisältyvän yleislausekkeen mukaan markkinointi ei saa olla hyvän tavan vastaista eikä siinä saa käyttää kuluttajien kannalta sopimatonta menettelyä. Sopimatonta menettelyä ei saa käyttää myöskään asiakassuhteessa.

Yleislauseketta täydentävät luvun 2—14 §:n erityissäännökset. Ne koskevat markkinoinnin hyvän tavan vastaisuutta (2 §), menettelyn sopimattomuutta (3 §), markkinoinnin tunnistettavuutta (4 §), sekaannuksen vaaraa (5 §), kieltoa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja (6 §), olennaisten tietojen antamatta jättämistä (7 §), tiedonantovelvollisuutta tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä (8 §), kieltoa käyttää aggressiivisia menettelyjä (9 §), kulutushyödykkeiden toimittamista ilman tilausta (10 §), hinnanalennusilmoituksia (11 §), yhdistettyjä tarjouksia ja kytkiästarjouksia (12 §), markkinointiarpajaisien ehtojen selkeyttä (13 §) sekä markkinointiarpajaisien vastikkeettomuutta (14 §).

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetulla lailla (458/2002) säännellään muun muassa sähköistä markkinointia. Lain 7 §:ssä säädetään yleisestä tiedonantovelvollisuudesta ja 8 §:ssä tiedonantovelvollisuudesta tilausta tehtäessä.

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain (75/2004) 5 §:ssä ja kulutustavaroista ja palveluksista annettavista tiedoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (613/2004) säädetään tiedoista, jotka elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava kuluttajalle ja kuluttajaan rinnastettavalle henkilön sen

varmistamiseksi, että kuluttaja pystyy arviomaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin liittyvät vaarat.

Kiinteistöjen markkinointia ja annettavia tietoja koskevia erityissäännöksiä on kiinteistön ja vuokrahuoneistojen välityksestä annetun lain (1074/2000) 8 ja 9 §:ssä ja asuntojen markkinoinnissa annettavista tiedoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (130/2001).

Markkinointia ja annettavia tietoja koskevia säännöksiä on myös valmismatkalain 6—8 §:ssä, kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa annetussa asetuksessa (1359/1999) sekä kotimyyntiä koskevassa kuluttajansuojalain 6 luvun 8 §:ssä, etämyyntiä koskevassa saman luvun 13 §:ssä ja aikaosuuasuntoja koskevassa 10 luvun 3—5 §:ssä.

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978) koskee elinkeinonharjoittajien välisiä suhteita. Lain 1 §:n yleislausekkeen mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Lisäksi laissa on erityissäännöksiä, jotka koskevat totuudenvastaisen, harhaanjohtavien, asiaan kuulumattomien tai muuten sopimattomien ilmaisujen käyttämistä (2 §), vertailevaa markkinointia (2 a §) sekä arpomisesta riippuvien tai muuten sattumanvaraisten etujen lupaamista elinkeinotoiminnassa (3 §).

Suomessa kuluttaja-asiamies valvoo markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa kuluttajansuojan kannalta. Tarvittaessa kuluttaja-asiamies voi hakea kieltoa lainvastaisen menettelyn lopettamiseksi. Kiellon määrää markkinaoikeus ja sen tehosteeksi asetetaan yleensä uhkasakko. Eräissä poikkeustapauksissa kuluttaja-asiamies voi itse määrätä kiellon. Kielto voidaan määrätä myös väliaikaisena.

4.10 Hallintolain suhde palveludirektiivin hallinnollisiin säännöksiin

Palveludirektiivi sisältää myös säännöksiä, jotka koskevat hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamista. Seuraavassa käsitellään hallintolakia (434/2003) palveludirektiivin hallinnollisten velvoitteiden kannalta.

Hallintolain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Lain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa ja vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Lain 9 §:ssä säädetään hyvän kielenkäytön vaatimuksesta. Pykälän mukaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Edellä kuvatuissa 7—9 §:ssä säädetään samoista viranomaispalveluihin liittyvistä asioista kuin palveludirektiivin 7 artiklan 2 ja 3 kohdassa. Mainittujen kohtien täytäntöönpano ei siten edellytä hallintolain muuttamista.

Hallintolain 17 §:n 2 momentin mukaan asiakirjan lähettäjälle on pyynnöstä annettava todistus asiakirjan kirjaamisesta tai muusta rekisteröinnistä. Todistuksen antaminen edellyttää aina nimenomaista pyyntöä, joten viranomaisen ei tarvitse säännönmukaisesti toimittaa sanottua todistusta lähettäjälle.

Palveludirektiivin 13 artiklan 5 kohdassa edellytetään, että direktiivin soveltamisalaan kuuluvista lupahakemuksista on lähetettävä viipymättä luvanhakijalle vastaanottotodistus. Toisin kuin hallintolain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua kirjaamistodistusta, saapumistodistusta ei tarvitsisi erikseen pyytää, vaan viranomainen on velvollinen antamaan sen viipymättä hakijalle.

Suomen voimassa oleva lainsäädäntö ei tunne direktiivin 13 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua vastaanottotodistusta. Artiklan vaatimuksista seuraa, että ehdotettuun lakiin otetaan tätä todistusta koskevat säännökset. Koska muualla lainsäädännössä, esimerkiksi todisteellisia tiedoksiantotapoja koskevassa ulosottokaaren (705/2007) 3 luvun 41 §:ssä, on vastaanottotodistusta koskevia säännöksiä, käytetään lakiehdotuksessa palveludirektiivissä tarkoitettua vastaanottotodistuksesta nimitystä saapumistodistus.

Hallintolain 20 §:n mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltai-

seen viranomaiseen. Vain toimivaltainen viranomainen voi käsitellä ja ratkaista asian. Jos asiakirja on erehdyksessä toimitettu väärälle viranomaiselle, sen on viipymättä lain 21 §:n mukaan siirrettävä asiakirja toimivaltaiseksi katsomalleen viranomaiselle. Asiakirjan siirtämisestä on ilmoitettava sen lähettäjälle.

Lain 22 §:n 1 momentin mukaan, jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on kehoitettava lähettäjää määräajassa täydentämään asiakirjaa, jolle se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaiseen saapunutta asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä ja eheyttä ole syytä epäillä. Pykälän 3 momentin mukaan asianosainen voi myös omasta aloitteestaan täydentää hakemustaan tai muuta asian käsittelyä varten toimittamaansa asiakirjaa sekä toimittaa käsittelyn kuluessa viranomaiselle asian ratkaisemisen kannalta tarpeellisia asiakirjoja. Pykälä täyttää palveludirektiivin 13 artiklan 6 kohdan vaatimukset puutteellisen hakemuksen täydentämisestä.

Perustuslain 21 §:n 1 momentti takaa jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Perustuslaissa säädetty käsittelyn joutisuusvaatimus on toistettu hallintolain 23 §:n 1 momentissa, jonka mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Asian käsittelyn viivytyksettömyys kuuluu myös virkamiehen virkavelvollisuuksiin. Valtion virkamieslaissa (750/1994) ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa (304/2003) säädetään virkamiesten ja viranhaltijoiden yleisestä velvollisuudesta suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Hallintolaissa ei ole säädetty asian käsittelylle kiinteää määräaika. Kiinteistä määräajoista on sen sijaan säädetty joissakin erityislaeissa. Esimerkiksi elintarvikelain 15 §:n 2 momentin mukaan valvontaviranomaisen on tehtävä elintarvikehuoneiston hyväksymispäätös 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä

asian pitempää käsittelyä.

Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1093/2007) 13 §:n 1 momentissa säädetään, että ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavan viranomaisen on ratkaistava automaattiseen tunnustamiseen liittyvä hakemus kolmen ja muu hakemus neljän kuukauden kuluessa vaadittavien asiakirjojen esittämisestä. Lain 14 §:n 2 momentissa säädetään muutoksenhausta siinä tapauksessa, jossa ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaava viranomainen ei tee päätöstä 13 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa. Tällöin hakija voi tehdä hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisessa järjestyksessä valituksen, jonka katsotaan kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös.

Hallintolain 23 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin. Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) perustelujen mukaan arvion paikkansapitävyydeltä ei voida vaatia ehdotonta luotettavuutta. Asian etenemistä koskevaan kyselyyn on viranomaisen kuitenkin aina vastattava. Arvio voidaan antaa suullisesti tai kirjallisesti. Tapauksessa, jossa käsittelyaika-arviota koskeva pyyntö on esitetty kirjallisesti, hyvän hallinnon vaatimusten voidaan katsoa edellyttävän myös vastaamista kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä.

Hallintopäätösten viivästyminen ei Suomessa nykyisin yleensä voi saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Hallintolainkäyttöjärjestelmän mukaisista oikeussuojakeinoista säädetään hallintolainkäyttölaissa. Hallintolainkäyttölain mukaiset oikeussuojakeinot ovat käytettävissä silloin, kun hallintoviranomainen on tehnyt hallintopäätöksen. Jos hallintoviranomainen laiminlyö hallintopäätöksen tekemisen tai päätöksen tekeminen viivästyy, laiminlyönnistä tai viivytyksestä voi tehdä hallintokantelun. Kantelu tehdään valvonnasta vastaavalle ylemmälle hallintoviranomaiselle tai ylimmille laillisuusvalvojille, eduskunnan oikeusasiamiehelle tai valtioneuvoston oikeuskanslerille, mutta kanteluita käsittelevät viranomaiset eivät voi sitovasti vel-

voittaa nopeuttamaan asian käsittelyä.

Käsittelyn joutuisuutta hallinnossa koskevaa lainsäädäntöä ollaan parhaillaan uudistamassa. Tätä hanketta selvitetään yleisperustelujen jaksossa 10.1.

Palveludirektiivissä hallinnollisilta menettelyiltä edellytetään viivytyksettömyyttä. Palveludirektiivin 13 artiklan 3 kohdan mukaan lupamenettelyjen on oltava omiaan takaamaan hakijoille, että hakemukset käsitellään mahdollisimman lyhyessä ajassa ja joka tapauksessa ennalta yleiseen tietoon saatetussa kohtuullisessa vastausajassa. Vastausajan laskeminen alkaa vasta, kun kaikki asiakirjat on toimitettu. Toimivaltainen viranomainen voi pidentää määräaikaa kerran rajoitetuksi ajaksi, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi. Pidentäminen ja sen kesto on perusteltava asianmukaisesti ja siitä on ilmoitettava hakijalle ennen alkuperäisen käsittelyajan päättymistä. Artiklan 4 kohdan mukaan lupa on katsottava myönnettyksi, jollei vastausta ole saatu 3 kohdan mukaisesti asetetun tai pidennetyn määräajan kuluttua. Eriaisia järjestelyjä voidaan kuitenkin 4 kohdan mukaan ottaa käyttöön, kun se on perusteltua yleistä etua koskevin pakottavin syin, kolmansien osapuolien oikeutettu etu mukaan luettuna.

Suomen voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole direktiivin 13 artiklassa tarkoitettua menettelyä, jonka mukaan lupa on pääsääntöisesti katsottava myönnettyksi, jos lupahakemuksen käsittelylle asetettu määräaika ylitetään. Määräaikaa voidaan pidentää vain kerran, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi. Direktiivin 13 artiklan 4 kohdan mukaan tästä pääsäännöstä voidaan poiketa ottamalla käyttöön erilaisia järjestelyjä. ”Eriaisiä järjestelyjä” koskevan sääntelyn edellytyksenä on kuitenkin se, että järjestelylle on olemassa direktiivin 13 artiklan 4 kohdassa asetetut yleistä etua koskevat pakottavat syyt.

Hallintolain 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Lain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Päätöksen perusteluista voidaan poiketa muun muassa, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu edellyttää päätök-

sen välitöntä antamista, päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asiaosaista eikä muilla ole oikeutta hakea päätöksen muutosta tai perusteleminen on muusta erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Perustelut on kuitenkin esitettävä, jos päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön. Pykälä täyttää palveludirektiivin 10 artiklan 6 kohdan vaatimukset päätöksen perustelemisesta.

4.11 Sähköistä asiointia koskeva lainsäädäntö

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003) sovelletaan hallintoasian sähköiseen vireillepanoon. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen, jolla on tarvittavat tekniset, taloudelliset ja muut valmiudet, on niiden rajoissa tarjottava kaikille mahdollisuus lähettää ilmoittamaansa sähköiseen osoitteeseen tai määriteltyyn laitteeseen viesti asian vireille saattamiseksi tai käsittelemiseksi. Tällöin on lisäksi kaikille tarjottava mahdollisuus lähettää sähköisesti viranomaiselle sille toimitettavaksi säädettyjä tai määrättyjä ilmoituksia, sen pyytämiä selvityksiä tai muita vastaavia asiakirjoja taikka muita viestejä.

Sähköistä asiointia koskevan hallituksen esityksen (HE 17/2002 vp) perustelujen mukaan hallinnon asiakkaiden tosiasialliset tasapuoliset asiointimahdollisuudet edellyttävät, että sähköisen asiointin rinnalla säilytetään ja kehitetään perinteisiä asiointitapoja. Viranomaisen asiointipalvelujen järjestämiselvelvoite säädettiin suhteellisenä ottaen huomioon viranomaisen käytettävissä olevat tiedolliset, taidolliset ja taloudelliset voimavarat. Ehdotonta sähköisten asiointipalvelujen velvoitetta ei katsottu voitavan säätää, koska lain soveltamisala on laaja ja viranomaisten resurssit vaihtelevat.

Lain 7 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen tulee sopivalla tavalla ilmoittaa sähköisessä asiointissa käytettävät yhteystietonsa. Tavallisesti viranomaisen asiointia varten tarkoitetuista yhteystiedoista ilmoitetaan viranomaisen laatimissa lomakkeissa ja esitteissä. Muita ilmoittamistapoja voivat olla esimerkiksi viranomaisen oma kotisivu, palveluportaali, erilaiset sähköiset hakemistot ja

puhelinluettelo.

Lain 8 §:n mukaan sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla. Lähettäjä vastaa siten muun ohella siitä, että hän käyttää asiointissaan toimivaltaisen viranomaisen ilmoittamaa yhteystietoa.

Lain 9 §:n 1 momentin mukaan vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja. Jos asian vireillepanossa tai muussa käsittelyssä edellytetään allekirjoitettua asiakirjaa, allekirjoitusvaatimuksen täyttää myös vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (617/2009) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu sähköinen allekirjoitus. Viimeksi mainitun momentin mukaan jos oikeustoimeen vaaditaan lain mukaan allekirjoitus, vaatimuksen täyttää ainakin sellainen kehittynyt sähköinen allekirjoitus, joka perustuu laatuvarmenteeseen ja on luotu turvallisella allekirjoituksen luomisvälineellä. Sähköiseltä allekirjoitukselta ei tule kuitenkaan evätä oikeusvaikutuksia yksinomaan sen vuoksi, että se on tehty muulla sähköisen allekirjoittamisen tavalla.

Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain 9 §:n 2 momentin mukaan sähköistä asiakirjaa ei ole tarpeen täydentää allekirjoituksella, kun viranomaiseen saapuneessa asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Lain 12 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on viipymättä ilmoitettava asiakirjan vastaanottamisesta lähettäjälle. Ilmoitus voidaan toimittaa tietojärjestelmän välityksellä automaattisena kuittauksena tai muutoin.

Lain 16 §:n mukaan päätöisasikirja voidaan allekirjoittaa sähköisesti. Viranomaisen on allekirjoitettava asiakirja siten kuin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetaan.

Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:n 1 momentin mukaan päätös, jonka tiedoksiannosta alkaa kulu muutoksenhakuaika tai joka tullakseen voimaan on annettava asianosaiselle tiedoksi, voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä.

Hallintolain 43 §:n mukaan hallintopäätös

on annettava kirjallisesti. Hallintolaissa ei säädetä erikseen sähköisestä päätöksestä. Hallintolain 43 §:n mukainen kirjallinen päätös voidaan sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:n mukaan allekirjoittaa sähköisesti ja lain 18 §:n 1 momentin mukaan tämä päätös voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi sähköisenä viestinä. Näin ollen kirjallinen päätös voidaan asianosaisen suostumuksella laatia myös sähköisessä muodossa. Myös sähköiseen päätökseen on liitettävä hallintolain 46 ja 47 §:n mukaisesti ohjeet siitä, miten päätöksestä valitetaan tai miten siihen haetaan oikaisua.

Päätöksen sähköinen tiedoksianto voidaan tehdä sähköpostilla tai muulla sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä. Tiedoksiantoa ei kuitenkaan saa suorittaa telekopiona. Sähköisellä tiedoksiannolla viranomaisen ilmoittaa päätöksen olevan noudettavissa tietystä viranomaisen päätöstietokannasta.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaan asianosaisen tai tämän edustajan on tunnistauduttava päätöstä noutaessaan. Tunnistautumisessa voidaan käyttää vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa tarkoitettua tunnistusvälinettä tai laatuvarmennetta tai muuta tunnistautumistekniikkaa, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

4.12 Sähköinen asiointi käytännössä

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2008 teettämästä sähköisiä asiointipalveluja koskevasta selvityksestä käy ilmi, että lähes kaikista tarkastelluista lupa-, ilmoitus- ja rekisteriasioista on viranomaisten internet-palveluissa yleistasoista tietoa sekä viittauksia säädöksiin. Palveludirektiivin 8 artiklan sähköisiä menettelyjä koskevien vaatimusten osalta ongelmallista on se, että yhtään selvityksessä tarkastelluista lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioista ei tällä hetkellä voi panna vireille sähköisesti, eikä niistä saa päätöstä sähköisesti.

Osana pääministeri Matti Vanhasen I hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa on laadittu linjaukset valtionhallinnon IT-toiminnan konsernimaisesta ohjauksesta ja perustettu

valtiovarainministeriöön valtion IT-toiminnan johtamisyksikkö, joka vastaa keskitetysti muun ohella sähköisen asioinnin kehittämishankkeista koko valtionhallinnossa. IT on lyhenne sanasta informaatioteknologia. Vuoden 2009 alussa on aloittanut toimintansa Valtion IT-palvelukeskus, joka vastaa valtion yhteisten tai yhtenäistettyjen IT-palvelujen tuotannon järjestämisestä. Myös kuntien IT-toiminnan ohjaus on valtiovarainministeriön alaisuudessa.

Valtion IT-toiminnan johtamisyksikössä on vireillä useita sähköiseen asiointiin liittyviä kehityshankkeita. Asiakaslähtöiset sähköiset palvelut on yksi valtionhallinnon IT-strategian kehittämisohjelmista. Kärkihankkeiksi on nimetty sähköisen asioinnin alustaratkaisut. Valtion IT-toiminnan johtamisyksikön keskeisestä roolista huolimatta vastuu palvelujen kehittämisestä on virastoilla. Monilla julkishallinnon organisaatioilla on jo nykyisin käytössä erilaisia sähköisen asioinnin alustoja; toisaalta useat organisaatiot ovat vasta aloittamassa sähköisten asiointipalvelujen tarjoamista ja ne tarvitsevat apua ratkaisujen kehittämiseen.

Sähköisen asioinnin alusta -hanke on käynnistynyt vuoden 2009 alussa valtion IT-toiminnan johtamisyksikön ohjauksessa. Tässä hankkeessa määritellään ja toteutetaan sähköisen asioinnin palvelualusta julkishallinnon itsepalveluille. Tavoitteena on, että hankkeen määrittelemä ja toteuttama asiointialustaratkaisu tarjoaa julkishallinnon sähköisten palvelujen kehittäjille valmiita palveluja, komponentteja ja rajapintoja, joita voi hyödyntää palvelusovelluksen toteutuksessa. Palvelualustalle voidaan kehittää sekä yhteisiä että toimijakohtaisia palvelusovelluksia. Jälkimmäisessä tapauksessa esimerkiksi viraston tai kunnan oma henkilöstö voi toteuttaa yksinkertaisia lomakepalveluita valmiiden lomakepohjien ja komponenttien avulla. Tavoitteena on kehittää sähköisen asioinnin alusta niin, että se on ensimmäisten palvelujen osalta tuotantokäytössä vuonna 2010–2011. Sähköisen asioinnin alusta tarjoaa samat peruspalvelut kuin Suomi.fi:n verkkolomakepalvelu. Nykyinen Suomi.fi-palvelu ja sen myöhemmin korvaava palvelualusta tarjoavat yhden mahdollisuuden toteuttaa palveludirektiivin täytäntöönpanossa tarvittavat

verkkolomakkeet.

Valtion IT-toiminnan johtamisyksikön Asiointitili-hankkeessa määritelty asiointitili on sähköisen tiedoksisaamisen ja -antamisen turvallinen, luotettava ja yhdenmukainen ratkaisu julkishallinnon asiakkaille. Asiointitili olisi käytössä kaikissa viranomaisten sähköisissä asiointipalveluissa. Sen avulla yritykset voisivat helpommin löytää viranomaispalvelut keskitetysti ja voisivat halutessaan saada päätökset sähköisesti. Asiointia helpottaisi myös se, että asiointitilille pääsisi asioimaan ja lukemaan päätöksiä ajasta ja paikasta riippumatta.

Palveludirektiivin täytäntöönpanon kannalta sähköisen asioinnin alusta on asiointitiliä tärkeämpi, koska se sisältää muun muassa verkkolomakkeiden tarjoamisen.

Julkishallinnossa on tällä hetkellä käytössä yritysten tunnistuspalvelu Verohallinnon ylläpitämänä Katso-palveluna. Valtion IT-toiminnan johtamisyksikkö pyrkii edistämään yritysten tunnistuspalvelun kilpailuttamista niin, että uutta palvelua voisivat käyttää kaikki halukkaat julkishallinnon tahot. Tavoitetilassa tunnistuspalveluja koskevat sopimukset on koottu Valtion IT-palvelukeskuksessa yhdeksi kokonaisuudeksi.

Verohallitus ja Patentti- ja rekisterihallitus ottivat vuonna 2001 käyttöön yhteisen yritys- ja yhteisötietojärjestelmän, joka mahdollistaa yrityksen perustamiseen, muuttamiseen ja lopettamiseen liittyvien tietojen ilmoittamisen yhdellä ilmoituksella molemmille viranomaisille. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän ilmoittamismenettelyä ollaan sähköistämässä. Ensimmäisenä palveluna otetaan käyttöön yritysten ja yhteisöjen sähköinen yhteystietojen muutospalvelu vuoden 2009 aikana. Seuraavassa vaiheessa vuonna 2010 yksityiset elinkeinonharjoittajat voivat ilmoittaa sähköisesti elinkeinotoiminnan aloittamiseen ja muuttamiseen liittyvät tiedot. Samassa vaiheessa myös muut jo olemassa olevat yritykset voivat ilmoittaa sähköisesti Verohallinnon rekistereitä koskevat muutokset sekä keskeiset muutostiedot kaupparekisteriin. Yhtiöiden perustamiseen liittyvien tietojen sähköinen ilmoittaminen toteutetaan hankkeen kolmannessa vaiheessa vuonna 2011.

Patentti- ja rekisterihallituksen hoitama ilmoitusten käsittelyprosessi uudistuu hank-

keen myötä. Esimerkiksi yksinkertaisimpia kaupparekisteri-ilmoituksia asiakas voi käytännössä rekisteröidä itse verkossa. Myös ilmoituksen maksaminen onnistuu sähköisesti. Sähköistä ilmoittamista koskeva rekisteröintiprosessi on yhteinen alkuosastaan Verohallinnon kanssa. Asiakas voi samalla palvelulla ilmoittaa tietojaan sekä Patentti- ja rekisterihallitukselle että Verohallintoon. Tavoitteena on, että asiakas voisi toimittaa myös tilinpäätöstietonsa vain yhteen kertaan Verohallintoon, josta ne toimitetaan sähköisesti Patentti- ja rekisterihallitukselle.

4.13 Syrjinnän kieltö

Palveludirektiivin 20 artiklassa säädetään syrjimättömyydestä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei palvelujen vastaanottajille aseteta syrjiviä vaatimuksia, jotka perustuvat tämän kansallisuuteen tai asuinpaikkaan. Artiklan 2 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa, että palvelun käytön yleiset edellytykset, jotka palveluntarjoaja saattaa yleiseen tietoon, eivät sisällä vastaanottajan kansallisuuteen tai asuinpaikkaan perustuvia syrjiviä ehtoja. Kohdan mukaan tämä ei kuitenkaan estä palveluntarjoajaa vahvistamasta objektiivisin perustein suoraan perusteltavissa olevia erilaisia käytön edellytyksiä.

Perustuslain 6 §:n 1 momentissa on säännös ihmisten yhdenvertaisuudesta. Säännöksen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaiset lain edessä. Perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen mukaan yhdenvertaisuussäännös ilmaisee myös tosiasiallisen tasa-arvon ajatuksen. Säännökseen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti. Säännös täsmentää perustuslain 6 §:n 1 momentin yhdenvertaisuussäännöstä hallintoiminnan kannalta. Hallintolaissa määritelty yhdenvertaisuusperiaate koskee paitsi yksityishenkilöitä myös oikeushenkilöitä. Tasaapuolisen kohtelun vaatimukseen on katsottu sisältyvän myös kiellon asettaa hallintotoiminnassa ketään eriarvoiseen asemaan esimerkiksi kansalaisuuden tai asuinpaikan pe-

rusteella.

Perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetään laaja-alaisesta syrjinnän kiellosta. Säännöksen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Eri asemaan asettaminen on säännöksessä kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällaisena muuna henkilöön liittyvänä syynä mainitaan edellä mainitun hallituksen esityksen perusteluissa esimerkiksi asuinpaikka. Alkuperällä tarkoitetaan säännöksessä sekä kansallista ja etnistä että yhteiskunnallista alkuperää.

Perustuslain 6 §:n säännöksiä täsmentävät yhdenvertaisuuslakiin (21/2004) sisältyvät säännökset syrjinnän kiellosta. Yhdenvertaisuuslain 6 §:n 1 momentissa kielletään syrjintä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumiseen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ketään ei saa syrjiä mainituilla perusteilla. Tämä koskee sekä yksityishenkilöitä että oikeushenkilöitä.

Yhdenvertaisuuslain 6 §:n 1 momentissa säädettyjen kiellettyjen syrjintäperusteiden luettelo vastaa perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja syrjintäperusteita. Perustuslain 6 §:n 2 momentissa ei tosin nimenomaisesti mainita kansalaisuutta syrjintäperusteena, mutta siinä mainittu alkuperä kattaa henkilön kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän.

Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa, kun kysymys on muun muassa itsenäisen ammatin tai elinkeinon harjoittamisen edellytyksistä. Syrjintä on kielletty paitsi elinkeinonharjoittajaa koskevassa toimilupamenettelyssä myös elinkeinonharjoittajien välisiä sopimuksia tehtäessä.

Syrjintäkiellon rikkominen saattaa johtaa myös rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Rikoslain (39/1889) 11 luvun 11 § sisältää säännöksen yleisestä syrjintärikoksesta. Pykälän mukaan syrjintä on kiellettyä rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen tai terveydentilan

taikka uskonnollisen, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan tai muun näihin rinnastettavan seikan perusteella.

Säännöksen soveltamisalaan kuuluvat elinkeinotoiminta, ammatin harjoittaminen, yleisöpalvelu, virkatoiminta tai muu julkinen tehtävä taikka julkisen tilaisuuden tai yleisen kokouksen järjestäminen. Tekotapoina mainitaan, että tekijä ilman hyväksyttävää syytä ei palvele jotakuta yleisesti noudatettavilla ehdoilla, kieltäytyy päästämästä jotakuta tilaisuuteen tai kokoukseen tai poistaa hänet sieltä tai asettaa jonkun ilmeisen eriarvoiseen tai muita olennaisesti huonompaan asemaan.

Rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi annetun hallituksen esityksen (HE 94/1993 vp) mukaan tekijäpiiri on luonnehdittu yleisluonteisesti, joten syrjintään voivat syöllistyä kyseisten toimintojen harjoittajien ohella myös heidän palveluksessaan tai avustajinaan olevat henkilöt, esimerkiksi ravintolan palveluksessa oleva vahtimestari, ammatinharjoittajan vastaanottoavustaja, virkamiehen alaisena toimiva avustava henkilö tai julkisen tilaisuuden järjestämisessä apuna oleva henkilö.

4.14 Säänneltyjä ammatteja koskevat kaupallisen viestinnän kiellot

Direktiivin 24 artiklan 1 kohdassa veloitetaan jäsenvaltiot poistamaan säänneltyjä ammatteja koskevat kaupallisen viestinnän täydelliset kiellot. Kaupallisen viestinnällä tarkoitetaan direktiivin 4 artiklan 12 kohdan mukaisesti kaikkia viestinnän muotoja, joiden tarkoituksena on edistää palveluntarjoajan palveluja tai imagoa. Suomessa ei ole säädetty kaupallisen viestinnän täydellisiä kieltoja säännellyn ammatin harjoittajille. Suomen voimassa oleva lainsäädäntö täyttää siten direktiivin vaatimukset.

5 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

5.1 Yleistä

Esitys liittyy palveludirektiivin täytäntöönpanoon. Esityksen tavoitteena on edistää pal-

velujen tarjoamisen vapautta. Direktiivin lainsäädäntöä vaativien tavoitteiden täytäntöönpano ehdotetaan toteutettavaksi säätämällä erityinen laki palvelujen tarjoamisesta. Tämän lisäksi tarvitaan muutoksia erityislainsäädäntöön. Ehdotettuun lakiin otettaisiin säännökset, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti panna täytäntöön erityislainsäädännön muutoksilla. Erityislainsäädäntöön tehtävien muutosten valmistelu on asianomaisten ministeriöiden vastuulla.

Direktiivissä on useita säännöksiä, jotka vastaavat Suomen voimassa olevaa lainsäädäntöä tai joiden täytäntöönpano ei edellytä lainsäädäntöä. Näitä direktiivin säännöksiä on selvitetty yleisperustelujen jaksossa 4.

5.2 Keskeiset ehdotukset

Säännösten soveltamisala

Ehdotettua lakia sovellettaisiin elinkeino-toiminnassa tuotettuihin palveluihin, joista tavallisesti maksetaan korvaus. Lakia ei sovellettaisi rahoitus- ja vakuutuspalveluihin eikä verkkopalveluiden tai viestintäpalveluiden tarjontaan. Lakia ei myöskään sovellettaisi kuljetus- ja satamapalveluihin, työvoiman vuokraukseen, terveydenhuollon palveluihin, apteekkipalveluihin, audiovisuaalisiin palveluihin, radiolähetysiin, arpajaisiin, kunnan tai valtion järjestämiin sosiaalihuollon palveluihin, sosiaaliseen asumiseen, yksityisiin turvallisuuspalveluihin, kaupanvahvistajan tarjoamiin palveluihin eikä verotukseen. Ehdotetun lain soveltamisala sekä soveltamisalan rajoitukset vastaavat direktiiviä.

Palveludirektiiviä sovelletaan sellaiseen palveluntarjoajaan, joka on sijoittautunut Euroopan unionin jäsenvaltioon, mutta ETA-sopimuksen nojalla soveltamisalan piiriin tulee myös Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon sijoittautunut palveluntarjoaja. Direktiivi ei koske tilannetta, jossa palveluntarjoajan kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella. Ehdotetut säännökset palveluntarjoajan tiedonantovelvollisuudesta (7—10 §) ja lupahakemukseen liittyvästä saapumistodistusmenettelystä (11—13 §) menevät soveltamisalaltaan jonkin verran direktiiviä pitemmälle. Näitä säännöksiä sovel-

letaan lähtökohtaisesti riippumatta siitä, onko yritys sijoittautunut Euroopan talousalueelle vai sen ulkopuolelle.

Oikeus harjoittaa elinkeinoa

Lakiehdotus koskee sekä sellaisia palveluntarjoajia, jotka sijoittautuvat Suomeen elinkeinolain ja kaupparekisterilain mukaisesti että sellaisia palveluntarjoajia, jotka sijoittautumatta Suomeen tarjoavat täällä tilapäisesti palveluja.

Ehdotuksen mukaan palveluntarjoajalla, jolla on asuin- tai kotipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, on oikeus tarjota tilapäisesti palvelua Suomessa. Ehdotuksessa säädettäisiin myös niistä edellytyksistä, joilla tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista voidaan rajoittaa. Ehdotuksen mukaan tuomioistuimien tai toimivaltainen viranomaisiin saisi ainoastaan erikseen säädettyjen toimivaltuuksiansa mukaisesti rajoittaa tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista. Asianomaisen viranomaisen toimivaltuuksien on perustuttava siten muualla lainsäädännössä olevaan säännökseen. Jotta rajoitus voitaisiin toteuttaa, rajoituksen olisi oltava tarpeellinen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi tai kansanterveyden taikka ympäristön suojelemiseksi. Rajoituksen olisi lisäksi oltava syrjimätön ja oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden. Ehdotetut rajoitussäännökset vastaavat direktiivin 16 artiklan 1 ja 3 kohdassa asetettuja vaatimuksia. Ehdotuksessa säädettäisiin myös poikkeusmenettelystä, jota tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen olisi noudatettava, jos se yksittäistapauksessa katsoo perustelluksi rajoittaa tilapäistä palvelun tarjoamista palvelun turvallisuuden varmistamiseksi.

Palveluntarjoajan velvollisuus antaa tietoja

Ehdotuksen yleistä tiedonantovelvollisuutta koskevat säännökset sisältävät luettelon niistä tiedoista, joita palveluntarjoajan olisi aina annettava palvelun vastaanottajan saataville. Ehdotuksessa säädettäisiin myös niistä tiedoista, joita palveluntarjoajan olisi pyynnöstä annettava palvelun vastaanottajalle sekä tietojen antamistavoista. Ehdotetut säännökset vastaavat direktiiviä. Säännökset täydentävät

elinkeinonharjoittajalle muualla lainsäädännössä asetettuja tiedonantovelvoitteita.

Saapumistodistus, lupahakemuksen käsittelyaika ja luvan tuleminen myönnettyksi

Ehdotuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi annettava luvan hakijalle lupahakemuksen saapumisesta saapumistodistus. Saapumistodistusta ei kuitenkaan ehdotuksen mukaan tarvitsisi antaa, jos sen antamista voidaan pitää tarpeettomana sen vuoksi, että asia ratkaistaan viipymättä.

Saapumistodistuksessa on kyse uudesta hallintomenettelyyn liittyvästä todistuksesta, jolla viranomainen ilmoittaa muun muassa hakemuksen arvioidusta käsittelyajasta ja lupahakemuksen tulemisesta myönnettyksi, jos asiaa ei ratkaista arvioidussa käsittelyajassa eikä käsittelyaikaa ole jatkettu.

Jollei asiaa sen monitasoisuuden vuoksi voida ratkaista arvioidussa käsittelyajassa, viranomainen voisi asettaa asian käsittelylle lisäajan. Jos viranomainen ei ole ratkaissut asiaa asettamassaan lisäajassa, lupa olisi silloinkin katsottava myönnettyksi. Viranomainen voisi kuitenkin yleistä etua koskevasta pakottavasta syystä ennen lisäajan päättämistä tehdä päätöksen hakemuksen käsittelyn jatkamisesta.

Ehdotetut säännökset saapumistodistuksen sisällöstä, lupahakemuksen käsittelyajasta ja luvan tulemisesta myönnettyksi ovat direktiivin mukaisia.

Vaatimusten ja asiakirjojen vastaavuus

Lakiehdotuksessa säädettäisiin direktiivin mukaisesti palveluntarjoajia koskevien vaatimusten ja asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta.

Vaatimusten ja niiden vastaavuuden hyväksymisen taustalla on yhteisön oikeuden vastavuoroisen tunnustamisen periaate, jota sovelletaan tavaroiden ohella myös palveluihin. Ehdotuksen mukaan Suomessa lupaa hakemalle palveluntarjoajalle, jolla on asuin- tai kotipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, ei saa asettaa luvan myöntämisen edellytyksenä sellaisia vaatimuksia, jotka vastaavat tai ovat päämäärältään olennaisesti samoja kuin ne vaatimukset,

jotka palveluntarjoajalle on asetettu, kun sille on myönnetty lupa harjoittaa palvelutoimintaa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Asiakirjojen vastaavuuden ja niiden hyväksymisen taustalla on myös vastavuoroisen tunnustamisen periaate. Vaatimusten vastaavuuden arviointi perustuu ainakin osittain asiakirjojen, kuten tarkastustodistuksen, vastaavuuden ja vertailukelpoisuuden arviointiin. Asiakirjojen vertailukelpoisuuden arvioinnissa huomio tulee kiinnittää pikemminkin sisältöön kuin niiden muotoon. Asiakirjan aitouteen tai asiasisältöön liittyvä epävarmuus on poistettavissa kansallisella ja rajat ylittävällä hallinnollisella yhteistyöllä.

Hallinnollinen yhteyspiste

Ehdotetussa laissa säädettäisiin direktiivin mukaisesti hallinnollisesta yhteyspisteestä, jona Suomessa toimii Kuluttajavirasto. Tavanomaisissa olosuhteissa hallinnollisen yhteistyön tulisi tapahtua suoraan kansallisten viranomaisten ja muiden ETA-valtioiden viranomaisten kesken. Hallinnollinen yhteyspiste toimisi yhteysviranomaisena esimerkiksi silloin, kun tarvitaan apua toimivaltaisen viranomaisen määrittämisessä. Hallinnollinen yhteyspiste olisi myös niitä tilanteita varten, jolloin toimivaltaista viranomaista ei asiassa ole.

Rajat ylittävä viranomaisyhteistyö

Ehdotetut säännökset rajat ylittävää palveluntarjontaa koskevasta viranomaisyhteistyöstä vastaavat direktiiviä. Ehdotuksen mukaan toimivaltainen viranomainen olisi velvollinen tekemään toisen ETA-valtion viranomaisen esittämästä perustellusta pyynnöstä tarkastuksia ja muita asian vaatimia toimenpiteitä tarjottavan palvelun valvomiseksi.

Valvonta

Kuluttaja-asiamiehen tehtävänä olisi valvoa ehdotetun lain tiedonantovelvollisuuksia koskevien säännösten noudattamista palveluntarjoajan ja kuluttajan välisessä suhteessa.

6 Keskitetty asiointipiste

Palveludirektiivissä asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus perustaa keskitettyjä asiointipisteitä, joiden kautta palveluntarjoaja voi halutessaan hoitaa kaikki menettelyt ja muodollisuudet, jotka ovat tarpeen palvelutoiminnan aloittamiseksi ja harjoittamiseksi. Palveluntarjoajien on saatava keskitetystä asiointipisteestä muun muassa kaikki menettelyissä tarvittavat tiedot, lomakkeet ja asiakirjat. Lisäksi keskitettyjen asiointipisteiden kautta tulee voida jättää viranomaisten käsiteltäväksi palvelujen tarjoamiseen liittyvät hakemukset ja lomakkeet sekä sen kautta on saatava tieto viranomaisen päätöksestä tai muusta vastauksesta. Myös toimivaltaisten viranomaisten ja käytännön neuvoja antavien järjestöjen ja organisaatioiden yhteystiedot tulee saada keskitetystä asiointipisteestä.

Keskitettyjen asiointipisteiden ja toimivaltaisten viranomaisten tulee vastata mahdollisimman nopeasti kaikkiin direktiivissä tarkoitettuihin tieto- ja neuvontapyyntöihin. Niiden ei kuitenkaan edellytetä antavan oikeudellista apua yksittäisissä tilanteissa, yleinen neuvonta vaatimusten tulkinnasta ja soveltamisesta riittää. Vaikka viranomaisten neuvontapalvelujen tarjoamiseen sovelletaan kussakin jäsenvaltiossa jäsenvaltion omaa kielilainsäädäntöä, komissio on suositellut, että palveluja tarjottaisiin myös jollain muulla yhteiskielellä.

Palveludirektiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki palvelutoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvät menettelyt ja muodollisuudet voidaan hoitaa vaivatta etäältä ja sähköisesti sekä asianomaisten keskitetyn asiointipisteen kautta että asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Sähköisen menettelyn tulee olla käytettävissä kaikissa niissä hallinnollisissa menettelyissä, jotka palveluntarjoajien on voitava hoitaa keskitettyjen asiointipisteiden kautta.

Keskitettyjä asiointipisteitä voi olla useita ja niitä voidaan perustaa myös toimialakohtaisesti. Jäsenvaltiot voivat myös päättää, että keskitetyllä asiointipisteellä on ainoastaan yhteensovittava tehtävä, jolloin lopullinen päätöksenteko säilyy toimivaltaisilla viranomaisilla. Euroopan unionin laajuisesti on

tarkoitus luoda keskitetty internet-sivusto, josta palveluntarjoajat löytävät helposti keskitetyn asiointipisteen kussakin jäsenmaassa. Keskitettyjen asiointipisteiden palvelut ja viranomaisten sähköiset asiointijärjestelmät palveludirektiivin soveltamisalalla tulee olla kaikkien palveluntarjoajien saatavilla riippumatta siitä, ovatko ne sijoittautuneet omalle tai toisen jäsenvaltion alueelle.

Suomessa keskitetyn asiointipisteen kansallisen organisoinnin lähtökohtana on jo olemassa olevien tai valmisteilla olevien yrityksille tarkoitettujen neuvontapalveluiden ja sähköisen asioinnin hankkeiden hyödyntäminen. Käytännön toteutus kytketään Yritys-Suomen tarjoamiin neuvontapalveluihin. Keskitetty asiointipiste muodostuu monikanavaisesta palvelumallista, jossa keskeisenä sisääntulona palveluun toimii Yritys-Suomen englanninkielinen verkkopalvelu (EnterpriseFinland). Palvelualojen keskitetty asiointipiste käsittää Yritys-Suomi-verkkopalvelun lisäksi toimivaltaisten viranomaisten palvelut ja Yritys-Suomen puhelinpalvelun (Contact Center).

Yritys-Suomen englanninkielisten sivustojen (EnterpriseFinland) sisään rakennetaan oma osio palvelualojen keskitetyksi asiointipisteeksi. Palvelu toteutetaan samansisältöisenä myös suomen ja ruotsin kielellä. Tämä uusi verkkopalvelu toteuttaisi direktiivin edellyttämää yhteensovittavaa tehtävää. Lähtökohtana on se, että verkkopalvelun kautta saataisiin kaikki palvelutoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvä keskeinen tieto, myös toimialakohtaisesti. Yritys-Suomen verkkopalvelun kautta palveluntarjoajat pääsisivät halutessaan eri viranomaisten sähköisiin asiointijärjestelmiin, jotka liitetään vaihteittain palveluun mukaan.

Yritys-Suomen puhelinpalvelun tehtävänä on tarjota yritysneuvontaa nimensä mukaisesti ensisijaisesti puhelimitse. Palvelu perustuu työvoima- ja elinkeinokeskusten ja uusyrityskeskusten nykyisiin yritysten neuvontapalveluihin täydennettyinä palveluilla, joilla edistetään sähköisten neuvontapalveluiden käyttöönottoa. Puhelinpalvelu on valtakunnallinen, ja neuvontaa tarjotaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Puhelinpalvelu on tarkoitus aloittaa valituissa työvoima- ja elinkeinokeskuksissa vuoden 2009 aikana.

Yritys-Suomen-verkkopalvelu ja puhelinpalvelu ohjaavat tarvittaessa palveluntarjoajat toimivaltaisten viranomaisten, neuvontaa harjoittavien järjestöjen tai alueellisten yrityspalvelujen puoleen. Verkkopalvelu toimii eri viranomaisten ja puhelinpalvelun yritysneuvojen tukena ja tarjoaa muun muassa yleistä tietoa elinkeinon harjoittamisesta Suomessa ja toimialakohtaista tietoa lupamennettelyistä. Kuluttajavirastolla on keskeinen tehtävä huolehtia keskitetyn asiointipisteen tietosisällön ylläpidosta ja tietojen ajantasaisuuttamisesta.

Hallintolain 20 §:n mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen. Viranomaisen toimivaltaisuus määräytyy muun lainsäädännön perusteella. Vain asian käsittelyyn toimivaltainen viranomainen voi käsitellä ja ratkaista asian. Suomessa keskitetyn asiointipisteen perustaminen ei vaikuta viranomaisten väliseen toimivallan jakoon, sillä kukin toimivaltainen viranomainen käsittelee ja ratkaisee jatkossakin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sille kuuluvat asiat.

7 Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden välinen hallinnollinen yhteistyö

Palveludirektiivin säännökset hallinnollisesta yhteistyöstä edellyttävät suomalaisilta viranomaisilta valmiutta harjoittaa hallinnollista yhteistyötä muiden ETA-valtioiden viranomaisten kanssa palveluelinkeinon valvontaan liittyvissä asioissa. Tämän toteuttamiseksi tarvitaan yhteistyötä kansallisesti sekä muihin ETA-valtioihin ja komissioon päin koordinoiva hallinnollinen yhteyspiste. Tämä tehtävä annetaan ehdotuksen mukaan Kuluttajavirastolle. Ehdotuksen hallinnolliset säännökset vastaavat direktiiviä.

Hallinnollinen yhteistyö edellyttää lisäksi lain soveltamisalaan kuuluvien palveluiden valvonnasta vastaavien suomalaisten viranomaisten liittämistä hallinnollisen yhteistyön verkostoon. Verkosto on tarkoitettu toteuttamaan sisämarkkinoiden sähköisen tietojenvaihtojärjestelmän (Internal Market Information System, IMI) avulla.

Kuluttajaviraston vastuulla tulee olemaan

kotimaisen viranomaisverkoston ylläpito, IMI-järjestelmän toiminnan tuki ja neuvonta hallinnollisen yhteistyön menettelyissä. Virasto toimii myös keskitettyyn asiointipisteeseen sisältyvien viranomaismenettelyjä koskevien tietojen ja toimintojen koordinoijana. Keskitettyä asiointipistettä on selvitetty yleisperustelujen jaksossa 6.

Palveludirektiivi edellyttää organisoimaan yleisellä tasolla myös palveluiden vastaanottajille annettavaa neuvontaa. Neuvonnan tulee koskea erityisesti yleisiä kuluttajan oikeuksia koskevia kysymyksiä. Vastaanottajien neuvonnassa voidaan hyödyntää Euroopan kuluttajakeskuksen toimintamalleja ja verkostoa, joten tämäkin tehtävä on tarkoituksenmukaisinta hoitaa hallinnollisessa yhteyspisteessä.

8 Esityksen vaikutukset

8.1 Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan

Lakiehdotuksen mukaan Kuluttajavirasto toimii palveludirektiivissä tarkoitettuna hallinnollisena yhteyspisteenä. Tämän tehtävän hoitamisesta aiheutuu virastolle lisätehtäviä, joita ei pystytä hoitamaan nykyisillä resursseilla. Tällaisia lisätehtäviä ovat kansallinen ja kansainvälinen viranomaisyhteistyö ja yhteistyön koordinointi. Lisäksi viraston tehtävänä on keskitetyn asiointipisteen sisällön ylläpito ja sen päivittäminen ajantasaisilla tiedoilla. Lisätehtävät edellyttävät sellaista yhteisön oikeuden ja elinkeinolainsäädännön tuntemusta, jota Kuluttajavirastossa ei tällä hetkellä ole. Viranomaisyhteistyöhön liittyvät tehtävät edellyttävät lisäksi sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä IMI:n käyttöönottoa ja ylläpitoa sekä verkkopalvelujen kehittämistä. Näistä syistä virastossa tarvitaan noin kahden henkilötyövuoden verran henkilöstöresursseja. Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Talousarvioesityksessä on otettu huomioon 150 000 euron määrärahasiirto Kuluttajaviraston toimintamenoihin (mom. 32.40.01) Kilpailuviraston toimintamenoista (mom. 32.40.02).

Ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamies valvoo palveluntarjoajien tiedonantovelvoitteita koskevien säännösten noudattamista kuluttajan ja palveluntarjoajan välisessä suhteessa. Tästä aiheutuu kuluttaja-asiamiehelle uusia tehtäviä ja lisätyötä. Voidaan kuitenkin arvioida, ettei lisätyön määrä muodostuisi kovin suuressa, sillä kuluttaja-asiamiehen tehtäviin kuuluu jo nykyisen lainsäädännön mukaan samantyyppisten tiedonantovelvoitteiden noudattamisen valvonta kuluttajasuhteissa.

Ehdotuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten on viipymättä annettava luvan hakijalle lupahakemuksen saapumisesta saapumistodistus. Kysymys on uudesta viranomaisille asetetusta hallintomenettelyyn liittyvästä velvollisuudesta. Saapumistodistuksen käyttöönotto edellyttäneekin ainakin lupahakemuksen käsittelyyn liittyvien toimintatapojen tarkistamista sekä henkilöstön perehdyttämistä. Saapumistodistuksen antamisesta toimivaltaisille viranomaisille aiheutuvaa työmäärää lisää myös se, että todistuksessa on oltava maininta lupahakemuksen arvioidusta käsittelyajasta. Sitä, kuinka paljon käsittelyaikojen arviointi lisää viranomaisten työmäärää, on vaikea yleisellä tasolla arvioida. Voidaan kuitenkin olettaa, ettei käsittelyajan arvioimisesta aiheutuisi merkittävää työmäärän lisääntymistä, koska ehdotuksessa ei edellytetä, että viranomainen arvioisi käsittelyajan jokaisen lupahakemuksen kohdalla erikseen. Käsittelyaika-arvio on siten mahdollista esittää myös asiaryhmittäin. Tällöin lisätyön määrää vähentää se, että todistus voi käytännössä olla vakio muotoinen lomake, jolloin lomakkeella voidaan ilmoittaa käsittelyaika-arvio asiaryhmäkohtaisesti.

Toimivaltaisten viranomaisten luvan hakijoille toimitettavien saapumistodistusten kokonaismäärää on vaikea etukäteen arvioida. Saapumistodistusten määrää tulee vähentämään se, ettei todistusta tarvitsisi ehdotuksen mukaan antaa, jos sitä voidaan pitää tarpeettomana sen vuoksi, että asia ratkaistaan viipymättä.

8.2 Vaikutukset palveluntarjoajien kannalta

Ehdotetut säännökset aiheuttavat joitakin

uusia velvoitteita palveluntarjoajille. Näitä ovat velvollisuus pitää määrättyt palveluntarjoajaa ja hänen toimintaansa koskevat tiedot aina palvelun vastaanottajien saatavilla ja tiedot, jotka on toimitettava pyynnöstä palvelun vastaanottajille. Ehdotetut tiedonantovelvollisuutta koskevat säännökset täydentävät jo voimassa olevaa lainsäädäntöä, jota sovelletaan palveluntarjoajiin. Uusien säännösten takia kyseiset palveluntarjoajat joutuvat siten vain osittain tarkistamaan ja täydentämään voimassa olevan lainsäädännön nojalla antamia tietoja. Tästä palveluntarjoajille aiheutuvan työmäärän sekä kustannusten voidaan arvioida jäävän vähäisiksi.

Ehdotetut säännökset saapumistodistusmenettelystä parantavat palveluntarjoajien asemaa lupamenettelyssä. Saapumistodistuksesta ilmenevän käsittelyajan avulla lupaa hakeva palveluntarjoaja saa viranomaiselta tiedon siitä, miten kauan lupahakemuksen käsittely arvioidaan kestävän. Tällä seikalla voi olla myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi liiketoiminnan aloittamisen kannalta.

8.3 Vaikutukset kuluttajien ja muiden palvelun vastaanottajien asemaan

Ehdotetut säännökset palveluntarjoajille asetetuista tiedonantovelvoitteista mahdollistavat sen, että palvelun vastaanottajina olevat kuluttajat ja yritykset voivat saada helposti tietoja palveluntarjoajista ja tarjottavista palveluista. Tämä lisää palvelun vastaanottajien luottamusta palveluntarjoajia ja palveluntarjontaa kohtaan. Riittävät tiedot palveluntarjoajista sekä tarjolla olevista palveluista helpottavat myös palvelun vastaanottajien palvelujen hankintaa koskevien päätösten tekemistä.

9 Asian valmistelu

9.1 Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 14 päivänä maaliskuuta 2008 työryhmän tukemaan ministeriössä tapahtuvaa palveludirektiivin täytäntöönpanon valmistelutyötä. Työryhmä asetettiin 1.4.2008—28.2.2010 väliselle ajalle. Työryhmän tehtävänä on koordinoita työ-

täntöönpanoa, jossa otetaan huomioon säädösvalmistelun lisäksi myös käytännön toimenpiteet direktiivin tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi työryhmässä edustettuina ovat olleet oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari, Suomen Yrittäjät ry, Suomen Kuluttajaliitto ry, Akava ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

9.2 Lausunnot väliraportista

Työryhmän väliraportti valmistui 17 päivänä helmikuuta 2009, ja siitä pyydettiin lausunto 52 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon antoi 43 tahoja. Lausunnoista on työ- ja elinkeinoministeriössä tehty tiivistelmä. Väliraportti ja siitä pyydettyjen lausuntojen yhteenveto on nähtävänä työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilla.

Lausunnon antoivat pyydyistä tahoista maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, opetusministeriö, puolustusministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Etelä-Suomen lääninhallitus, Itä-Suomen lääninhallitus, Lapin lääninhallitus, Länsi-Suomen lääninhallitus, Oulun lääninhallitus, Helsingin kaupungin pelastuslaitos, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos, Pirkanmaan poliisilaitos, Varsinais-Suomen poliisilaitos, Ajoneuvohallintokeskus, Elintarviketurvallisuusvirasto, Finanssivalvonta, Kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Tullihallitus, Turvatekniikan keskus, Akava ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari, Suomen Yrittäjät ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Suomen Asianajajaliitto, Kaupan liitto, Suomen Ku-

luttajaliitto ry ja Suomen Kuntaliitto. Lisäksi lausunnon antoivat Nuohousalan Keskusliitto ry ja Suomen Autokoululiitto ry.

Väliraportissa esitettyä ehdotusta säätää erityinen palvelujen tarjoamista koskeva laki pidettiin tarkoituksenmukaisena ratkaisuna. Monet lausunnonantajat katsoivat, että jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota ehdotetun lain soveltamisalan ja rakenteen selkeyttämiseen.

Suurin osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota ehdotettuihin saapumistodistusmenetelyä koskeviin säännöksiin. Saapumistodistuksen antamisvelvollisuuden katsottiin vievän viranomaisresursseja liiallisesti ilman vastaavaa hyötyä luvanhakijalle. Luvan tulemisen myönnytyksi niin sanotun hiljaisen hyväksymisen johdosta katsottiin aiheuttavan epävarmuutta lupamenettelyissä.

9.3 Jatkovalmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Jatkovalmistelussa väliraportin sisältämiä ehdotuksia on muokattu hallituksen esityksen muotoon. Samalla on pyritty tarkentamaan ja selkeyttämään säännösehdotuksia. Erityistä huomiota on kiinnitetty perustelujen täydentämiseen ja täsmentämiseen. Lausunnoissa esitetyt väliraporttia koskevat yksityiskohtaiset huomautukset on niin ikään otettu jatkovalmistelussa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

10 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

10.1 Valmisteilla oleva ehdotus käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeus-suojakeinoja koskevaksi lainsäädännöksi

Oikeusministeriö asetti vuonna 2007 hallintolainkäytön kehittämistä varten toimikunnan sekä toimikuntaa avustavan työryhmän, jonka tehtävänä on tarkastella oikeus-suojakeinoja tilanteissa, joissa hallintoviranomainen on laiminlyönyt hallintopäätöksen tekemisen tai hallintopäätöksen tekeminen on viivästynyt. Työryhmä otti nimekseen passii-

visuustyöryhmä. Työryhmän mietintö (oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2008:5) valmistui syyskuussa 2008. Mietintö sisältää ehdotuksen hallituksen esitykseksi käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojakeinoja käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi.

Passiivisuustyöryhmä painottaa asioiden käsittelyn joutuisuutta osana hyvää hallintoa. Se ehdottaa, että hallintolakiin otettaisiin säännökset viranomaisen velvollisuudesta asettaa ja julkaista tieto asianosaisen vireillepanemien, asianosaisen oikeutta, etua tai velvollisuutta koskevien asioiden kohtuullisista käsittelyajoista. Jos asian käsittely viranomaisessa viivästyisi, asianosainen voisi tehdä viranomaiselle kiirehtimisvaatimuksen. Viranomaisen tulisi vastata vaatimukseen määräajassa.

Hallintolainkäyttölakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset viivästysvalituksesta. Asianosainen voisi tehdä viivästysvalituksen, jos hän on tyytymätön viranomaisen kiirehtimisvaatimukseen antamaan vastaukseen. Viivästysvalitus tehtäisiin sille valitusviranomaiselle, johon asiassa annetusta päätöksestä valitettaisiin. Viivästysvalitus voitaisiin käsitellä valitusviranomaisessa yksinkertaisessa menettelyssä. Valitusviranomaisen voisi asettaa viranomaiselle määräajan, jossa päätös olisi tehtävä, ja tarvittaessa tehostaa sitä uhkasakolla. Erityisestä syystä valitusviranomaisen voisi myös ottaa asian ratkaistavakseen.

Uudistus rajoitettaisiin yksilölle erityisen merkityksellisiin asioihin, jotka koskevat hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan ja tulevat vireille asianosaisen aloitteesta. Sellaisia ovat esimerkiksi sosiaalietuudet sekä hallinnolliset luvat. Uudistus ei koskisi viranomaisaloitteisia asioita eikä esimerkiksi tiedusteluihin vastaamista.

10.2 Toimintaohjelma yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi vuosille 2009–2012

Valtioneuvosto hyväksyi maaliskuussa 2009 periaatepäätöksen toimintaohjelmaksi yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi vuosille 2009–2012. Tavoitteena on, että

hallinnollista taakkaa vähennetään vuoden 2006 tasoon verrattuna 25 prosenttia vuoden 2012 loppuun mennessä.

Hallinnollisen taakan keventäminen hyödyttää ensisijaisesti nimenomaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Pienten ja keskisuurten yritysten osuus koko yrityskannasta on erittäin merkittävä. Vuonna 2006 pieniä ja keskisuuria yrityksiä oli Suomessa 99,8 prosenttia yrityksistä.

Vähentämistavoite kohdistuu kansalliseen lainsäädäntöön ja viranomaismenettelyihin sekä niihin ylikansallisen lainsäädännön velvoitteisiin, joiden täytäntöönpanossa on kansallista liikkumavaraa. Kansallisessa toimintaohjelmassa keskitytään sellaisiin toimenpiteisiin, jotka tosiasiallisesti ja käytännön yritystoiminnan näkökulmasta helpottavat yritysten hallinnollisia rasitteita. Taakan keveneminen parantaa yritysten tuottavuutta ja siten niiden kilpailukykyä.

Toimintaohjelmassa on seitsemän prioriteettialaa. Nämä ovat: 1) verotus, 2) tilastointi, 3) maataloustukiin liittyvät menettelyt, 4) elintarviketurvallisuus ja laatu, 5) työnantajana toimimisen tiedonantovelvoitteet, 6) taloushallinnon raportointia koskeva lainsäädäntö ja 7) ympäristölupamenettelyt. Yritysten sähköisen asioinnin kehittäminen on toimintaohjelman horisontaalinen prioriteettiala.

Yritystoimintaan liittyvän byrokratian purkamisella ei kuitenkaan vaaranneta lainsäädännön tavoitteiden toteutumista. Taakkaa kevennetään yksinkertaistamalla voimassa olevan lainsäädännön tiedonantovelvoitteita sekä kehittämällä viranomaisasiointia, erityisesti sähköistä asiointia. Lisäksi tavoitteena on, ettei valmisteltava uusi lainsäädäntö luo tarpeettoman raskaita uusia hallinnollisia velvoitteita yrityksille.

Hallinnollisen taakan määrällinen lähtötaso on Suomessa karkeasti arvioiden noin 2 prosenttia bruttokansantuotteesta eli vuoden 2007 bruttokansantuotteeseen suhteutettuna noin 3,6 miljardia euroa. Tämä kattaa EU-lainsäädännöstä ja kansallisesta lainsäädännöstä aiheutuvan taakan. Kansallinen toimintaohjelma kytkeytyy EU:n toimintaohjelmaan, jonka tavoitteena on EU-lainsäädännöstä aiheutuvan hallinnollisen taakan keventäminen 25 prosenttia vuoteen

2012 mennessä.

Ohjelman toteutumista sekä ohjelman täydentämis- ja päivittämistarvetta seurataan työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen ohjausryhmässä.

10.3 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki palvelujen tarjoamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Tarkoitus ja soveltamisala. Pykälän 1 momentissa määritellään lain tarkoitus. Lain tarkoituksena on edistää palvelujen tarjoamisen vapautta. Palvelujen tarjoamisen vapaus pitää sisällään yhtäältä vapauden sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle ja toisaalta vapauden tarjota palveluita tilapäisesti ilman toiseen valtioon asettumista.

Palvelujen tarjoamisen vapautta voivat rajoittaa sekä oikeudelliset esteet että muunlaiset esteet. Oikeudellisissa esteissä kysymys voi olla kansallisten säännösten erilaisuuteen, kansalliseen viranomaiskäytäntöön tai tiettyjen rajanylitystilanteiden monimutkaisuuteen ja niistä aiheutuvaan oikeudelliseen epävarmuuteen liittyvistä vaikeuksista. Muut kuin oikeudelliset esteet voivat puolestaan liittyä esimerkiksi tarjottavaa palvelua koskevan tiedon puutteeseen.

Oikeudellisten esteiden poistamiseksi laissa säädetään viranomaisten velvollisuudesta antaa lupaa hakevalle palveluntarjoajalle saapumistodistus, jossa on mainittava muun muassa lupahakemuksen arvioitu käsittelyaika (11 ja 12 §). Muiden kuin oikeudellisten esteiden poistamiseksi laissa on säännökset palveluntarjoajan velvollisuudesta antaa tietoja itsestään, tarjottavasta palvelusta ja tietojen antamistavoista (7—10 §). Näiden tiedonantovelvoitteiden tarkoituksena on vahvistaa kuluttajien oikeuksia ja parantaa palvelujen laatua.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan elinkeinotoiminnassa tuotettuihin palveluihin, joista tavallisesti maksetaan korvaus. Lain soveltamisala on siten rajattu koskemaan yksinomaan elinkeinotoiminnassa tuotettuja palveluja. Rajoitus sulkee soveltamisalan ulkopuolelle muun muassa työsuh-

teessa tehtävän työn. Soveltamisalan ulkopuolelle jää rajoituksen myötä myös sellainen toiminta, joka liittyy perustamissopimuksen 45 artiklassa tarkoitettuun julkisen vallan käyttöön. Julkisen vallan käyttö liittyy yhteiskunnan määrätehtäviin, esimerkiksi tuomioistuinlaitoksen ja yleisen järjestyksen ylläpitämiseen. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan i alakohdtaa.

Lakia sovelletaan kuitenkin yksityiseen julkisen vallan käyttäjänä. Valtiolla tai kunnalle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä voidaan perustuslain 124 §:ssä säädetyn edellytyksin antaa viranomaiskoneiston ulkopuolella oleville yksityisille palveluntuottajille. Lain soveltamisalaan kuuluu siten esimerkiksi yksityisten harjoittama ajoneuvojen katsastustoiminta, josta säädetään ajoneuvojen katsastusluvista annetussa laissa. Julkista hallintotehtävää hoitavista yksityisistä voidaan lisäksi mainita ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu sopimusrekisteröijä. Määrätyt julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten palvelut, esimerkiksi vartioimisliiketoiminta, ovat kuitenkin lain 2 §:n mukaan rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Momentissa on lisäksi keskeistä palvelun käsite. Palvelulla tarkoitetaan momentissa samaa kuin palveludirektiivin 4 artiklan 1 kohdan määritelmässä, jossa viitataan perustamissopimuksen 50 artiklan määritelmään. Perustamissopimuksen 50 artiklassa palvelu on määritelty negatiivisesti suhteessa tavaroiden, pääomien ja henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen nähden. Määritelmän mukaan palveluita ovat ne suoritukset, joista tavallisesti maksetaan korvaus ja joita säännökset tavaroiden, pääomien ja henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta eivät koske. Artiklan sanamuodon mukaan palveluihin kuuluvat erityisesti teollinen toiminta, kaupallinen toiminta, käsityöläistoiminta sekä vapaiden ammattien harjoittamiseen kuuluva toiminta.

Jotta suoritus olisi palvelu, sen on lisäksi

oltava sellainen, josta tavallisesti maksetaan korvaus. Korvauksen olennainen piirre on se, että se on kyseisen palvelusuorituksen taloudellinen vastike. Palvelun tavanomainen vastikkeellisuus viittaa siihen, että kyseisellä palvelulla on taloudellista merkitystä ja että palvelun tarjoaminen liittyy elinkeinotoimintaan. Palvelun ei sen sijaan tarvitse välttämättä olla vastaanottajalleen vastikkeellinen kuuluakseen lain soveltamisalan piiriin. Erityisesti internetissä on lukuisia palveluja, esimerkiksi haku- ja tietopalveluja, jotka rahoitetaan mainostuloilla ja jotka ovat vastaanottajille maksuttomia.

Korvaus osana palvelun käsitettä sulkee lain soveltamisalan ulkopuolelle muut kuin taloudelliset yleishyödylliset palvelut. Näihin palveluihin kuuluvat yleisesti voittoa tavoittelemattomat palvelut, kuten esimerkiksi opivollisuuden mukaiseen koulutukseen tai sosiaaliturvaan liittyvät palvelut. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohtaa. Sen sijaan taloudelliset yleishyödylliset palvelut, kuten sähkö- ja kaasualan palvelut, ovat taloudellista vastiketta vastaan suoritettavia palveluja, ja kuuluvat siten pääsääntöisesti lain soveltamisalaan.

Lisäksi lakia sovelletaan palveluiden tarjoamisen edellytyksenä olevan luvan myöntämiseen. Lain 13—15 §:ssä on säännökset luvan tulemisesta myönnettyksi sekä vaatimusten ja asiakirjojen vastaavuudesta.

2 §. Soveltamisalan rajoitukset. Pykälässä on luettelo niistä palvelualoista ja asioista, jotka on suljettu lain soveltamisalan ulkopuolelle. Pykälän 1 kohdan mukaan lakia ei sovelleta rahoitus- ja vakuutuspalveluihin eikä ammatillisiin ja yksilöllisiin lisäeläkejärjestelyihin liittyviin palveluihin. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohtaa. Rajoitus sulkee soveltamisalan ulkopuolelle kaikki rahoituspalvelut, kuten pankki-, luotto-, arvopaperi-, sijoitusrahasto- ja sijoitusneuvontapalvelut sekä vakuutuspalvelut vakuutusedustuspalvelut mukaan luettuina ja lisäeläkejärjestelyihin liittyvät palvelut. Rajoituksen piiriin kuuluvat myös luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/48/EY liitteessä I luetellut palvelut, kuten kulutusluotot, kiinnitysluotot, rahoitusleasing sekä maksuvälinei-

den liikkeeseenlasku ja hoitaminen.

Pykälän 2 kohdassa rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle viestintämarkkina-alueissa (393/2003) tarkoitettut palvelut, joista on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveissä: 2002/19/EY (käyttöoikeusdirektiivi), 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi), 2002/21/EY (puitedirektiivi) ja 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi). Viestintämarkkina-aluea sovelletaan viestintämarkkinoihin. Viestintämarkkinoilla tarkoitetaan verkkopalvelun ja viestintäpalvelun sekä näihin liittyvien palvelujen tarjontaa koskevia markkinoita. Laissa on säännöksiä, jotka kohdistuvat muun muassa teleyrityksiin, teleurakoitsijoihin tai puhelinluettelopalvelun taikka numerotiedotuspalvelun tarjoajiin. Laissa asetetaan myös palvelun vastaanottajille velvollisuuksia.

Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) tarkoitettuihin palveluihin. Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi on pantu Suomessa täytäntöön sähköisen viestinnän tietosuojalailla (516/2004). Koska mainitun lain soveltamisala on laajempi kuin sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin soveltamisala, viitataan kohdassa direktiivissä tarkoitettuihin palveluihin. Rajoitus vastaa palveludirektiivin 2 artiklan 2 kohdan c alakohtaa.

Pykälän 3 kohdassa rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle kuljetuspalvelut ja satamapalvelut. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan d alakohtaa. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät perustamissopimuksen V osaston (liikenne) soveltamisalaan kuuluvat palvelut, kuten lentoliikenne, meri- ja sisävesiliikenne, tie- ja rautatieliikenne sekä erityisesti kaupunkiliikenne ja taksi- ja ambulanssikuljetukset. Sitä vastoin muut kuin EY:n perustamissopimuksen V osastossa tarkoitettut liikennepalvelut, kuten esimerkiksi autokoulu-, muutto- ja autonvuokrauspalvelut, kuuluvat lain soveltamisalaan.

Pykälän 4 kohdan mukaan lakia ei sovelleta työvoiman vuokraukseen. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan e alakohtaa. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät työvoimanvuokrausyrityksen varsinaiset työntekijän vuokraamista koskevat palvelut. Lain

soveltamisalaan kuuluvat sitä vastoin sellaiset työvoimanvuokrausyrityksen tarjoamat palvelut, jotka eivät ole työntekijöiden vuokraamista, kuten työhönsijoitus- ja rekrytointipalvelut.

Pykälän 5 kohdan mukaan lakia ei sovelleta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettua terveydenhuollon ammattihenkilön tarjoamiin palveluihin. Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka on mainitun lain nojalla saanut ammatinharjoittamisoikeuden (laillistettu ammattihenkilö) tai ammatinharjoittamisluvan (luvansaanut ammattihenkilö) taikka henkilöä, jolla on lain nojalla oikeus käyttää asetuksella säädettyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä (nimikesuojattu ammattihenkilö). Laillistettuja ammattihenkilöitä ovat esimerkiksi lääkärit, hammaslääkärit, psykologit, sairaanhoitajat, toimintaterapeutit, optikot ja hammasteknikot. Nimikesuojattuja ammattihenkilöitä ovat esimerkiksi apuhoitajat, hammashoitajat, koulutetut hierojat, mielisairaanhoitajat, perushoitajat, psykoterapeutit ja sairaalafyysikot. Ehdotettu laki koskee sellaisia palveluita, joita voidaan tarjota ilman erityistä laissa säädettyä ammatillista pätevyyttä.

Pykälän 5 kohdan mukaan lakia ei myöskään sovelleta yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettujen palvelujen tuottajan tarjoamiin palveluihin. Palvelujen tuottajalla tarkoitetaan mainitussa laissa yksittäistä henkilöä taikka yhtiötä, osuuskuntaa, yhdistystä tai muuta yhteisöä taikka säätiötä, joka ylläpitää terveydenhuollon palveluja tuottavaa yksikköä.

Terveydenhuollon palveluilla tarkoitetaan laissa laboratoriotoimintaa, radiologista toimintaa ja muita siihen verrattavia kuvantamis- ja tutkimusmenetelmiä sekä muita terveydentilan tai sairauden toteamiseksi taikka hoidon määrittämiseksi tehtäviä tutkimuksia ja toimenpiteitä, fysioterapeuttista toimintaa ja muita suorituskykyä parantavia ja ylläpitäviä toimenpiteitä ja terapioida, työterveyshuoltoa, lääkäri- ja hammaslääkäripalveluja ja muuta terveyden- ja sairaanhoitoa sekä näihin rinnastettavia palveluja ja hierontaa.

Lisäksi lain soveltamisalan ulkopuolelle rajataan pykälän 5 kohdan mukaan valtion ja

kunnan järjestämät terveydenhuollon palvelut. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan f alakohtaa.

Pykälän 6 kohdan mukaan lakia ei sovelleta lääkelaisissa (395/1987) tarkoitettua apteekin, sivuapteekin, lääkekaapin, sairaalaapteekin ja lääkekeskuksen tarjoamiin palveluihin. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan f alakohtaa ja sitä koskevaa direktiivin johdanto-osan 22 kappaletta.

Pykälän 7 kohdan mukaan rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle audiovisuaaliset palvelut ja radiolähetykset. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan g alakohtaa. Audiovisuaalisilla palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden ensisijaisena tarkoituksena on liikkuvan kuvan esittäminen joko äänen kanssa tai ilman, mukaan luettuna televisio ja elokuvien esittäminen elokuvateatterissa niiden tuotanto-, lähetys- ja levitystavasta riippumatta. Rajoituksen piiriin eivät kuitenkaan kuulu esimerkiksi audiovisuaalisiin palveluihin ja radiolähetyskiin liittyvät oheispalvelut, kuten mainontapalvelut.

Pykälän 8 kohdan mukaan lakia ei sovelleta arpajaislain (1047/2001) 2 §:ssä tarkoitettuihin arpajaisiin. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan h alakohtaa. Arpajaislain 2 §:n mukaan arpajaisilla tarkoitetaan toimintaa, johon osallistutaan vastiketta vastaan ja jossa osallistuja voi saada kokonaan tai osittain sattumaan perustuvan rahanarvoisen voiton. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät siten kaikki arpajaislaissa tarkoitettujen arpajaisien toimeenpanomuodot: raha-arpajaiset, vedonlyöntipelit, veikkauspelit, totopelit, tavara-arpajaiset ja bingopelit. Lakia ei myöskään sovelleta pelikasinotoimintaan, jolla tarkoitetaan toimintaa, jota harjoitetaan uhkapeliä varten hyväksytyssä, valvotussa huoneistossa pitämällä pelaajan käytettävänä raha-automaatteja ja kasinopelejä. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jää myös raha-automaatien tarjoaminen asiakkaiden pelattavaksi.

Pykälän 9 kohdan mukaan lakia ei sovelleta kunnan, kuntayhtymän tai valtion järjestämiin sosiaalihuollon palveluihin eikä sosiaaliseen asumiseen. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan j alakohtaa. Esimerkiksi kunta voi järjestää sosiaalihuollon palvelun tuottamalla sen joko itse, ostamalla sen

yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai antamalla palvelun käyttäjälle palvelusetelin, jolla kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän kunnan hyväksymältä yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon asti. Yksityisen palvelujen tuottajan tarjoamasta sosiaalihuollon palvelutoiminnasta säädetään yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa. Yksityisillä sosiaalipalveluilla tarkoitetaan laissa yritysten, säätiöiden tai yhteisöjen tuottamia lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoidon, vammaisten, kehitysvammaisten, vanhusten ja päihdehuollon palveluja tai muita vastaavia sosiaalihuollon palveluja. Esimerkiksi ympärivuorokautinen vanhusten asumispalvelutoiminta on yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain mukaan paitsi luvanvaraista myös viranomaisten valvonnan piirissä.

Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvat sitä vastoin sellaiset yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa tarkoitettujen yksityisten palvelujen tuottajat, jotka eivät ole kunnan, kuntayhtymän tai valtion järjestämän sosiaalihuollon palvelutoiminnan piirissä.

Sosiaalisella asumisella tarkoitetaan asumiseen ja sen rahoittamiseen liittyviä sosiaalipalveluja, joita tarjotaan esimerkiksi asunnottomille, maahanmuuttajille ja lapsiperheille. Sosiaalihuoltolainsäädännössä on useissa laeissa asumispalveluitten sekä palveluasumisen järjestämistä koskevia säännöksiä. Sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaan asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä. Niitä annetaan henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee apua tai tukea asunnon tai asumisensa järjestämisessä. Sosiaalihuoltolain mukaan kunnalla on velvollisuus asumispalvelujen järjestämiseen.

Pykälän 10 kohdan rajoitus koskee yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettuja yksityisiä turvallisuuspalveluja. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan k alakohtaa. Yksityisillä turvallisuuspalveluilla tarkoitetaan laissa vartioimisliiketoimintaa ja turvasuojaustoimintaa. Vartioimisliiketoiminnalla tarkoitetaan lain 2 §:n 2 kohdan mukaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartioimistehtävien hoita-

mista. Vartioimistehtävällä tarkoitetaan lain 2 §:n 3 kohdan mukaan omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneiden rikosten paljastamista samoin kuin näiden tehtävien valvomista. Ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät siten omaisuus- ja kiinteistö-vartiointipalvelut, henkilöiden suojelupalvelut, vartijapalvelut, rakennusten valvontapalvelut sekä käteisvarojen ja arvotavaroiden tallettaminen, säilyttäminen, kuljettaminen ja toimitus.

Turvasuojaustoiminnalla tarkoitetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 19 kohdan mukaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa turvasuojaustehtävien hoitamista. Turvasuojaustehtävällä tarkoitetaan lain 2 §:n 17 kohdan mukaan rakenteellisen suojauksen tai sähköisten valvontajärjestelmien suunnittelemista, asentamista, korjaamista tai muuttamista sekä muiden turvallisuusjärjestelyjen suunnittelemista. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi lukkojen sekä hälytysjärjestelmien asennus-, muutos- ja korjaustehtävät.

Pykälän 11 kohdan rajoitus koskee kaupanvahvistajien tarjoamia palveluita. Rajoitus vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan l alakohtaa. Kaupanvahvistajia ovat kaupanvahvistaja-asetuksen (958/1996) 1 §:ssä luetellut henkilöt virka-asemansa perusteella sekä ne henkilöt, jotka käräjäoikeus on hakeumuksen perusteella määrännyt kaupanvahvistajiksi. Virka-asemansa perusteella kaupanvahvistajia ovat esimerkiksi poliisipäälliköt, kihlakunnanvoudit sekä kihlakunnansyyttäjät.

Eduskunnalle 27 päivänä maaliskuuta 2009 annetussa hallituksen esityksessä kiinteistöjen kirjaamisasioiden siirtämistä käräjäoikeuksilta maanmittauslaitokselle koskevaksi lainsäädännöksi (HE 30/2009 vp) ehdotettiin säädettäväksi uusi laki kaupanvahvistajista, jonne sijoitettaisiin kaupanvahvistajia koskevat laintasoiset säännökset. Eduskunta hyväksyi 15 päivänä kesäkuuta 2009 lain kaupanvahvistajista (573/2009). Säädöspohjan muutoksesta huolimatta sääntelyssä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

Pykälän 12 kohdan mukaan lakia ei sovelleta verotukseen. Rajoitus vastaa direktiivin 2

artiklan 3 kohtaa.

3 §. *Lain suhde muihin säännöksiin.* Pykälässä säädetään ehdotetun lain ja muiden säännösten välisestä suhteesta. Lain tavoitteena on panna täytäntöön palveludirektiivin keskeiset säännökset. Laki on siten luonteeltaan yleislaki. Eräissä lain soveltamisalaan kuuluvia asiaryhmiä sääntelevissä erityislaeissa voi olla ehdotetusta laista poikkeavia säännöksiä. Erityissäännösten merkitystä suhteessa ehdotettuun lakiin on arvioitava silloin, kun muussa laissa oleva säännös sääntelee samaa asiaa, josta on säädetty ehdotetussa laissa. Arviointi on näin ollen säännöskohtaista. Ehdotetun lain säännökset syrjäytyvät siltä osin kuin vastaavasta kysymyksestä on muualla säädetty ehdotetusta laista poikkeavalla tavalla.

Kun pykälässä säädetään siitä, että muun lain säännöstä on sovellettava ensisijaisesti tähän lakiin nähden, ei pykälään sisälly valtuutusta säätää vapaasti ehdotetusta laista poikkeavalla tavalla. Erityislain säännöksen on täytettävä ne vaatimukset, jotka ovat johdettavissa perustuslaista tai Suomea sitovasta Euroopan yhteisön velvoitteesta. Säännösten on siten oltava myös perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien sääntöjen mukaisia.

Palveludirektiivin 3 artiklassa säädetään, että jos palveludirektiivin säännös on ristiriidassa yhteisön johdetun oikeuden muun säännöksen kanssa, viimeksi mainitulla säännöksellä on etusija. Tämä tarkoittaa sitä, että palveludirektiivin säännöstä ei ristiriitantilanteessa sovelleta. Poikkeukset voivat joutua esimerkiksi palveludirektiivin 17 artiklasta. Artikla sisältää laajan luettelon niistä asioista ja aloista, joihin ei sovelleta 16 artiklan säännöksiä tilapäisestä palvelun tarjoamisesta.

Ehdotetun lain 5 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 6 §:ssä säädetään tilapäisestä palvelun tarjoamisesta ja sen rajoittamisesta. Näitä säännöksiä ei sovelleta esimerkiksi asianajajiin, koska asianajajien palvelujen liikkuvuutta koskevat säännökset on otettu asianajajalakiin. Nämä erityissäännökset perustuvat asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta annettuun direktiiviin 77/249/ETY, jossa säännellään asianajajan ammatin tilapäistä har-

joittamista muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa henkilö on rekisteröity asianajajaksi ja joka mainitaan palveludirektiivin 17 artiklan 4 kohdassa.

4 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohdan mukaan palveluntarjoajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa tai tuottaa palvelun. Vaikka palveluntarjoajan määritelmä ei ole sidottu elinkeinotoimintaan, toiminnalla on oltava taloudellinen tarkoitus. Tämä johtuu 1 §:n 2 momentin soveltamisalasäännöksestä, jonka mukaan lakia sovelletaan elinkeinotoiminnassa tuotettuihin palveluihin, joista tavallisesti maksetaan korvaus.

Pykälän 2 kohdan mukaan palvelun vastaanottajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää tai aikoo käyttää palvelua. Palvelun vastaanottaja voi siis olla paitsi yksityishenkilö, kuluttaja, myös elinkeinotoimintaa harjoittava henkilö tai yhteisö. Määritelmästä seuraa muun muassa, että palveluntarjoajalle 7—10 §:ssä asetettuja tiedonantovelvoitteita sovelletaan myös tilanteessa, jossa palvelun vastaanottaja on toinen elinkeinonharjoittaja.

Pykälä 3 kohdassa määritellään lupa. Luvalla tarkoitetaan palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä olevaa toimilupaa, lisenssiä, rekisteröintiä tai muuta vastaavaa toimivaltaisen viranomaisen hyväksymistä.

Luvan käsite on ehdotetussa laissa laajempi kuin Suomen oikeusjärjestyksen mukainen toimiluvan käsite. Kyse on palvelutoiminnan aloittamisesta tai harjoittamisesta koskevista asioista, jotka edellyttävät asianosaisen vireillepanon perusteella toimivaltaisen viranomaisen tekemää hyväksymispäätöstä. Näin ollen toimivaltaiselle viranomaiselle toimitetut sellaiset palvelutoimintaan liittyvät ilmoitukset tai selvitykset, joita viranomainen ei lain mukaan erikseen ratkaise, eivät ole kohdassa tarkoitettuja lupia. Lupia ja lupaviranomaisia on selvitetty yleisperustelujen jaksossa 4.6—4.8.

Pykälän 4 kohdassa määritellään toimivaltaisen viranomaisen. Toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan ensinnäkin valtion tai kunnan viranomaista, joka myöntää 3 kohdassa tarkoitettuja lupia tai valvoo palveluntarjoajien toimintaa. Viranomaiset on yleensä

järjestetty virastoiksi tai laitoksiksi. Valtion viranomaisia ovat valtion keskushallintoviranomaiset eli valtioneuvosto ja ministeriöt. Valtion laitoksia ovat esimerkiksi valtion tutkimuslaitokset ja -keskukset.

Ministeriöiden alaisia valtion toimielimiä ovat lääninhallitukset ja erityishallintoviranomaiset. Merkittävimpiä erityishallintoviranomaisia ovat esimerkiksi ympäristölupavirasto ja alueelliset ympäristökeskukset.

Kunnan viranomaisilla tarkoitetaan kunnallisia toimielimiä. Nämä toimielimet ovat useimmiten monijäsenisiä kunnan toimielimiä, kuten esimerkiksi lautakuntia. Myös kunnan yksittäinen viranhaltija on kunnallinen viranomainen, jos hänellä on itsenäistä toimivaltaa.

Toiseksi toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan sellaisia julkioikeudellisia yhdistyksiä tai yksityisiä toimijoita, jotka myöntävät 3 kohdassa tarkoitettuja lupia tai valvovat palveluntarjoajien toimintaa. Julkisoikeudellisia yhdistyksiä ovat yhdistykset, jotka lailla tai lain nojalla on järjestetty erityistä tarkoitusta varten. Useimmat lakisääteiset yhdistykset huolehtivat jäsentensä edunvalvonnasta. Niillä saattaa olla lisäksi lainsäädännössä määriteltyä julkista valtaa erilaisissa lupaasioissa sekä kurinpito- ja valvontavaltaa. Julkisoikeudellisia yhdistyksiä ovat muun muassa Suomen Asianajajaliitto ja Keskuskauppakamari. Yksityisiä toimijoita ovat esimerkiksi teknisiä tarkastustehtäviä hoitavat tarkastuslaitokset.

Pykälän 5 kohdassa määritellään säännelty ammatti. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan ammattipätevyuden tunnustamisesta annetun lain 2 §:n 1 kohdan mukaisesti virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää tietyt laissa tai asetuksessa säädetyt ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset.

5 §. Oikeus harjoittaa elinkeinoa. Pykälän 1 momentissa on viittaus elinkeinolakiin. Elinkeinolain 1 §:n 1 momentissa säädetään niiden tahojen oikeudesta harjoittaa elinkeinoa Suomessa, joiden asuin- tai kotipaikka on Euroopan talousalueella. Lainkohdan mukaan elinkeinoa saavat harjoittaa luonnollinen henkilö, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella, suomalainen yhteisö ja säätiö sekä Suomessa sivuliikkeen rekisteröinyt ul-

komainen yhteisö ja säätiö, joka on perustettu jonkin Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka jossakin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Lain 2 §:n mukaan sivuliikkeellä tarkoitetaan ulkomaisen yhteisön tai säätiön osaa, joka harjoittaa Suomessa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta käsin jatkuvaa liike- tai ammattitoimintaa ulkomaisen yhteisön tai säätiön nimiin ja lukuun. Lisäksi elinkeinolain 1 §:n 2 momentissa säädetään Euroopan talousalueen ulkopuolella olevien tahojen oikeudesta harjoittaa elinkeinoa Suomessa Patentti- ja rekisterihallituksen myöntämällä luvalla.

Momentissa viitataan lisäksi kaupparekisterilakiin. Kaupparekisterilain 2 §:n mukaan ennen elinkeinotoiminnan aloittamista on tehtävä Patentti- ja rekisterihallitukselle kaupparekisteriin merkitsemistä varten perusilmoitus, joka sisältää elinkeinonharjoittajan ja tämän elinkeinotoimintaa koskevat perustiedot. Elinkeinolain ja kaupparekisterilain asianomaisia säännöksiä on selostettu yleisperustelujen jaksossa 4.3 ja 4.4.

Yhteisön oikeuden näkökulmasta nykyinen sääntely perustuu sijoittautumisvapauden käsitteeseen. Se ei sulje pois mahdollisuutta tarjota palveluja tilapäisesti Suomessa. Elinkeinolaissa eikä kaupparekisterilaissa ei ole tilapäistä palveluntarjoantaa koskevia nimenomaisia säännöksiä. Näin ollen ulkomainen yhteisö voi tarjota tilapäisesti palveluita Suomessa ilman sivuliikkeen perustamista ja rekisteröitymistä kaupparekisteriin. Ulkomaisen yhteisön on perustettava sivuliike ja rekisteröidyttävä vain, jos palveluntarjonta on elinkeinolain 2 §:n mukaista kiinteästä toimipaikasta tapahtuvaa jatkuvaa liike- tai ammattitoimintaa.

Pykälän 2 momenttiin on selvyyden vuoksi otettu säännökset palveluntarjoajan oikeudesta tarjota tilapäisesti palvelua Suomessa. Momentin mukaan palveluntarjoajalla, jolla on asuinpaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, on oikeus tarjota tilapäisesti palvelua Suomessa. Momentin mukaan myös palveluntarjoajalla, joka on perustettu toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, kes-

kushallinto tai päätoimipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, on oikeus sivuliikettä perustamatta tarjota tilapäisesti palvelua Suomessa.

Tilapäisellä palveluntarjonnalla tarkoitetaan palvelun tarjoamista ilman, että sijoittautumiselle asetetut kriteerit, taloudellisen toiminnan tosiasiallinen harjoittaminen, kiinteä toimipaikka ja määräämätön toiminta-aika, täyttyvät. Yhteisöjen tuomioistuin on ratkaisukäytännössään kuitenkin katsonut, että sijoittautumisen ja palvelujen tilapäisen tarjoamisen välinen ero on määriteltävä tapauskohtaisesti ottamalla huomioon palveluntarjonnan keston lisäksi sen määrä, toistuvuus ja jatkuvuus. Tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ilmenee se, ettei sijoittautumisen ja tilapäisen palvelujen tarjonnan välistä eroa voida määritellä minkään yleisen aikarajan mukaisesti. Rajanveto on tehtävä kussakin tilanteessa erikseen. Sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta on selvitetty myös yleisperustelujen jaksossa 4.1.

Pykälän 3 momentissa ovat säännökset niistä edellytyksistä, joilla tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista on mahdollista rajoittaa. Momentin mukaan tuomioistuin tai toimivaltainen viranomaisena saa erikseen säädettyjen toimivaltuuksiensa mukaisesti rajoittaa tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista, jos momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät. Tällaisia rajoituksia voivat olla esimerkiksi palveluntarjoajalle asetettu rekisteröitymisvelvoite, velvoite hankkia lupa toiminnan harjoittamista varten tai velvoite perustaa toimipaikka Suomeen. Momentissa oleva viittaus viranomaisen erikseen säädettyihin toimivaltuuksiin tarkoittaa sitä, että asianomaisen viranomaisen toimivaltuuksien on perustuttava muualla lainsäädännössä olevaan säännökseen. Säännös ei näin ollen luo viranomaiselle uusia toimivaltuuksia, vaan asettaa ainoastaan lisäedellytyksiä sille, miten viranomaisena voi käyttää muualla laissa säädettyjä toimivaltuuksiaan, kun kyse on toisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta olevasta palveluntarjoajasta, joka tarjoaa tilapäisesti palvelua Suomessa. Viranomaisia, jotka voivat erikseen säädettyjen toimivaltuuksiensa rajoissa puuttua tilapäiseen palveluntarjontaan, ovat tuomioistuinten ohella erityisesti ne, jotka valvovat elinkeino-

toimintaa ja jotka myöntävät sitä koskevia lupia. Lupaviranomaisia ja niiden käsittelemiä lupa-asioita on tarkasteltu yleisperustelujen jaksossa 4.8.

Momentin 1 kohdan mukaan edellytyksenä tilapäisen palveluntarjoamisen rajoittamiselle on, että rajoitus on tarpeen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi tai kansanterveyden taikka ympäristön suojelemiseksi. Kysymys on rajoitukselle asetetusta välttämättömyydedellytyksen täyttymisestä. Rajoituksen on tämän lisäksi oltava 2 kohdan mukaisesti syrjimätön ja oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden.

Rajoituksen toteuttamisen ehtona oleva yleinen järjestys kattaa yhteiskunnan perustavanlaatuisia etua uhkaavalla todelliselta ja riittävän vakavalta vaaralta suojautumisen. Siihen voi sisältyä erityisesti kysymyksiä, jotka liittyvät ihmisarvoon, alaikäisten ja heikommassa asemassa olevien aikuisten suojeleluun ja eläinten hyvinvointiin. Yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt yleiseen järjestykseen vetoamisen vain harvoissa tapauksissa. Esimerkiksi asiassa C-355/98, komissio v. Belgia, (Kok. 2000, s. I-1221) tuomioistuin totesikin, että vaatimus, jonka mukaan toimipaikan on oltava Belgiassa, voidaan perustella yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä vain, jos voidaan osoittaa, että asianomaisen henkilön tai yrityksen toiminta uhkaa välittömästi, tosiasiallisesti ja riittävän vakavasti yhteiskunnan perustavanlaatuisia etua. Mainitussa tapauksessa tällaista uhkaa ei ollut näytetty olevan.

Yleisen järjestyksen käsitettä ei voida määritellä subjektiivisesti valtion omien etujen mukaisesti, vaan käsitteen sisältö ratkeaa yhteisön oikeuden tasolla. Yhteisötasolla tapahtuva määrittely ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että käsitteelle annettaisiin yksi yhtenäinen sisältö, vaan valtioiden väliset erot voidaan yksittäistapauksissa ottaa huomioon.

Yleinen turvallisuus, yleisen järjestyksen käsitteen tavoin, on myös yhteisöoikeudellinen käsite ja yhteisön oikeudessa edellytetään niin ikään, että kysymys on yhteiskunnan perustavanlaatuisia etua uhkaavasta todellisesta ja riittävän vakavasta vaarasta. Yhteisöjen tuomioistuin on tunnustanut yleistä turvallisuutta koskeviksi tavoitteiksi muun muassa jäsenvaltioiden pyrkimykset varmis-

taa raakaöljyn saatavuus sekä estää suuronnettomuudet satamissa.

Yhteisöjen tuomioistuin ei ole määritellyt täsmällisesti kansanterveyden käsitettä. Oikeuskäytännössä on kuitenkin vahvistettu se edellä mainittu seikka, että kansanterveyteen voi vedota ainoastaan, kun on kysymys todellisesta ja riittävän vakavasta vaarasta. Kansanterveyteen on viitattu tapauksissa, joissa rajoitusta on perusteltu monipuolisilla ja kaikkien saatavilla olevilla sairaanhoito- ja sairaalapalveluilla tai väestön eloonjäämisellä.

Rajoitusperusteena voi olla myös ympäristönsuojelu. Viranomaisella on siten erikseen säänneltyjen toimivaltuuksiensa mukaisesti mahdollisuus varmistaa, että palveluntarjoajat noudattavat kansallisia ympäristösuojelua koskevia säännöksiä. Säännökset voivat koskea muun muassa melusaasteelta suojautumista, ympäristölle haitallisten vaarallisten aineiden käytön kieltämistä tai palvelutoiminnan yhteydessä syntyvän jätteen hävittämistä.

Momentin 2 kohdan mukaan rajoituksen tulee lisäksi olla syrjimätön ja oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden. Vaikka rajoitus olisi jonkin 1 kohdassa mainitun syyn vuoksi perusteltu, se ei kuitenkaan ole sallittu, jos se syrjii toisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta peräisin olevia palveluntarjoajia. Oikeasuhtaisuudella tarkoitetaan sitä, että tilapäistä palvelun tarjoamista ei tule rajoittaa enempää kuin mitä rajoittamisen tavoitteiden turvaamiseksi on tarpeen. Todelliseen tarpeeseen nähden ylimitoitettuja toimenpiteitä ei voida toteuttaa. Ehdotetut rajoitussäännökset vastaavat direktiivin 16 artiklan 1 ja 3 kohdassa asettuja vaatimuksia.

Pykälän 4 momentissa on lisäksi säännös siitä, että palveluntarjoajan ja palvelun vastaanottajan väliseen palvelua koskevaan sopimukseen sovellettavasta laista säädetään erikseen. Säännös vastaa direktiivin 17 artiklan 15 kohtaa. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, ettei oikeudella tarjota palveluita tilapäisesti vaikuteta lainvalintasäännöksiin eli niihin säännöksiin, joiden perusteella määräytyy muun muassa kuluttajasopimukseen sovellettava laki silloin, kun sopimuksella on liittymiä kahteen tai useampaan valtioon. Euroopan parlamentin ja neuvoston

asetus (EY) N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I) sisältää yleiset sopimuksia koskevat lainvalintasäännöt. Pääsääntö on sopimusvapaus, jolloin sopimukseen sovelletaan sen maan lakia, josta osapuolet ovat sopineet. Heikomman osapuolen suojaamiseksi asetuksen 6 artiklassa on kuitenkin erityisiä säännöksiä kuluttajasopimukseen sovellettavasta laista.

6 §. Palvelun turvallisuuden varmistaminen. Pykälässä säädetään siitä poikkeusmenettelystä, jota tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen on noudatettava, jos se yksittäistapauksessa katsoo perustelluksi rajoittaa tilapäistä palvelun tarjoamista palvelun turvallisuuteen liittyvästä syystä. Rajoituksen toteuttaminen edellyttää sitä, että tilapäistä palvelun tarjoamista on 5 §:n 3 kohdan mukaisesti rajoitettu erityissäännöksellä, mutta nämä rajoitukset ovat palvelun turvallisuuden kannalta riittämättömiä. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 18 ja 35 artiklat.

Pykälän 1 momentin 1—3 kohdassa on lueteltu ne edellytykset, joiden kaikkien on täyttyvä ennen kuin tilapäisesti tarjottua palvelua voidaan sen turvallisuuden varmistamiseksi rajoittaa. Momentin 1 kohdan mukaan rajoituksen edellytyksenä on, että palveluntarjoajan sijoittautumisvaltio, jota on pyydetty ryhtymään asiassa toimenpiteisiin, ei ole toteuttanut toimenpiteitä tai sen toteuttamat toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä. Tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen on siten pyydettävä sitä valtiota, johon palveluntarjoaja on sijoittautunut, toteuttamaan kyseessä olevaa palveluntarjoajaa koskevia toimenpiteitä, joilla palvelun turvallisuus varmistettaisiin. Jos sijoittautumisvaltio ei ryhdy toimenpiteisiin, voidaan kyseistä palveluntarjontaa rajoittaa. Rajoitus voidaan toteuttaa myös, jos sijoittautumisvaltio on ryhtynyt toimenpiteisiin, mutta nämä toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä. Riittävyysarviointiin tulee perustua näkökohtiin, jotka liittyvät palvelun vastaanottajan suojaamiseen. Toteutettavan rajoituksen tulee olla palvelun turvallisuuden varmistamiseksi tehokkaampi kuin sijoittautumisvaltiossa toteutettu toimenpide.

Momentin 2 kohdassa edellytetään, että rajoituksesta ja sen syistä on ennen sen toteut-

tamista ilmoitettava Euroopan yhteisöjen komissiolle sekä palveluntarjoajan sijoittautumisvaltiolle. Rajoituksen on lisäksi 3 kohdan mukaan oltava oikeasuhtainen tavoitteen seen verrattuna.

Pykälän 2 momentissa säädetään määräajasta, jolloin rajoitus voidaan aikaisintaan toteuttaa, sekä menettelystä kiireellisissä tapauksissa. Rajoitus voidaan toteuttaa aikaisintaan kolmen viikon kuluttua sen jälkeen kun rajoituksesta on ilmoitettu Euroopan yhteisöjen komissiolle ja palveluntarjoajan sijoittautumisvaltiolle. Kiireellisissä tapauksissa rajoitus voidaan kuitenkin toteuttaa heti ilman, että sijoittautumisvaltiota pyydetäisiin ryhtymään toimenpiteisiin ja että rajoituksesta sekä sen syistä ilmoitettaisiin Euroopan yhteisöjen komissiolle ja palveluntarjoajan sijoittautumisvaltiolle ennen rajoituksen toteuttamista. Euroopan yhteisöjen komissiolle ja palveluntarjoajan sijoittautumisvaltiolle on kuitenkin ilmoitettava viipymättä rajoituksesta sekä syistä, joiden vuoksi tapaus on katsottu kiireelliseksi. Tapaus voi olla kiireellinen esimerkiksi silloin, kun on olemassa perusteltu riski ihmisten tai omaisuuden turvallisuuteen kohdistuvasta välittömästä ja vakavasta vaarasta.

Pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettu poikkeusmenettely hoidetaan käytännössä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmän (Internal market information system IMI) avulla. Sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmällä pyritään parantamaan yhteydenpitoa Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden hallintoviranomaisten välillä sekä lisäämään yhteistyön tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Tämän sähköisen järjestelmän avulla ETA-valtioiden hallintoviranomaiset voivat esimerkiksi osoittaa toisilleen tietopyyntöjä.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 2 momentissa säädettyä menettelyä ei sovelleta rikostutkinnassa eikä käsiteltäessä asiaa tuomioistuimessa.

2 luku. **Palveluntarjoajan velvollisuus antaa tietoja**

7 §. Yleinen tiedonantovelvollisuus. Pykälä sisältää luettelon niistä tiedoista, joita palveluntarjoajan on aina annettava palvelun vastaanottajan saataville. Kyse on palveluntarjo-

ajaan ja tarjottavaan palveluun liittyvistä perustiedoista. Palvelun vastaanottajalla tarkoitetaan 4 §:n 2 kohdan mukaisesti paitsi yksityishenkilöä, kuluttajaa, myös elinkeinotoimintaa harjoittavaa henkilöä tai yhteisöä. Tiedonantovelvoitteet koskevat siten myös elinkeinonharjoittajien välistä toimintaa eli tilannetta, jossa sekä palveluntarjoaja että vastaanottaja ovat molemmat elinkeinonharjoittajia. Pykälän luettelo ei ole tyhjentävä, vaan se täydentää muuhun lainsäädäntöön sisältyviä tiedonantovelvollisuussäännöksiä. Tällaisia säännöksiä on esimerkiksi kuluttajansuojalaissa. Muita voimassa olevia tiedonantovelvollisuussäännöksiä on selvitetty yleisperustelujen jaksossa 4.9.

Pykälän 1 kohdan nojalla palveluntarjoajan on annettava nimensä palvelun vastaanottajan saataville. Lisäksi palveluntarjoajan on ilmoitettava se oikeudellinen muoto, jossa toimintaa harjoitetaan. Oikeudellisella muodolla tarkoitetaan esimerkiksi yksityistä elinkeinonharjoittajaa, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä tai osakeyhtiötä. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan a alakohtaa.

Pykälän 2 kohdan mukaan palveluntarjoajan on annettava palvelun vastaanottajien saataville osoitteensa ja sähköpostiosoitteensa sekä muut sellaiset yhteystietonsa, joiden avulla palvelun vastaanottajat voivat toimittaa perille valituksensa ja joista heidän on mahdollista pyytää palvelua koskevia tietoja. Muita yhteystietoja ovat muun muassa puhelin- ja telekopionumerot. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan a alakohtaa sekä 27 artiklan 1 kohtaa.

Pykälän 3 kohdan mukaan, jos palveluntarjoaja on merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin, palveluntarjoajan on annettava tieto kyseisestä rekisteristä. Riittävänä voidaan pitää viittamista rekisterin nimeen. Palveluntarjoajan on lisäksi annettava tieto yritys- ja yhteisötunnuksesta (Y-tunnus) tai muusta vastaavasta rekisteritunnuksesta. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan b alakohtaa.

Pykälän 4 kohdan mukaan silloin, kun toiminnan harjoittaminen edellyttää lupaa, on palveluntarjoajan annettava toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot. Luvan käsite on määritelty lain 4 §:n 3 kohdassa. Esimerkiksi kaupparekisteriin merkityn perintätoimiston

on annettava paitsi Patentti- ja rekisterihallituksen myös lupaviranomaisena toimivan Etelä-Suomen lääninhallituksen yhteystiedot. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaa.

Pykälän 5 kohdan mukaan palveluntarjoajan on annettava palvelun vastaanottajan saataville mahdollinen arvonnisäverotunniste. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan d alakohtaa. Arvonnisäverovelvollisuuden osoittava arvonnisäverotunniste (ALV-numero) on keskeinen yhteisökaupan toimivuuden ja valvonnan kannalta. Yhteisökauppaa harjoittava arvonnisäverovelvollinen suomalainen palveluntarjoaja saa Y-tunnuksistaan, joka on muotoa 1234567-8 muodostettua ALV-numeron lisäämällä alkuun kaksikirjaimisen maatunnuksen FI ja jättämällä tunnuksesta väliviivan pois: FI12345678.

Pykälän 6 kohdan mukaan säännellyn ammatin harjoittajan on annettava saataville tieto ammattinimikkeestä ja siitä Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta, jossa ammattinimike on annettu. Lisäksi on ilmoitettava ammattialajärjestö tai vastaava toimielin, jonka rekisteriin säännellyn ammatin harjoittaja on merkitty. Säännellyn ammatin määritelmä on lain 4 §:n 5 kohdassa. Kohdassa tarkoitettuja säänneltyjä ammatteja ovat Suomessa esimerkiksi asianajaja, KHT- ja HTM-tilintarkastaja, patenttiasiamies, kiinteistönvälitysliikkeen ja vuokrahuoneiston välitysliikkeen vastaava hoitaja ja eläinlääkäri. Ammattialajärjestöllä tarkoitetaan sellaista järjestöä, jonka tehtävänä on jäsentensä ammatillinen valvonta. Tällainen on esimerkiksi Suomen Asianajajaliitto, jonka tehtävänä on valvoa asianajajien toimintaa. Riittävää on viitata asianomaisen järjestön tai toimielimen nimeen. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan e alakohtaa.

Pykälän 7 kohdan mukaan palveluntarjoajan on annettava mahdollisesti käyttämänsä vakiosopimusehdot palvelun vastaanottajan saataville. Vakiosopimusehdoilla tarkoitetaan etukäteen laadittua ehtokokoelmaa, jota käytetään useissa samankaltaisissa sopimuksissa. Vakiosopimusehdot voivat olla yksittäisen palveluntarjoajan tai palveluntarjoajia edustavan järjestön laatimia. Ehdot voivat olla sopimuslomakkeen osana, erillisenä liitteenä

tai muutoin palvelun vastaanottajan nähtävillä. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan f alakohtaa.

Pykälän 8 kohdan mukaan palveluntarjoajan on annettava mahdollisesti käyttämänsä sopimusehto toimivaltaisesta tuomioistuimesta ja sovellettavasta lainsäädännöstä. Kohdassa mainittu ehto voi sisältyä palveluntarjoajan käyttämiin vakiosopimusehtoihin, jolloin on riittävää, että palveluntarjoaja antaa vastaanottajan saataville 7 kohdan mukaiset vakiosopimusehdot. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan g alakohtaa.

Pykälän 9 kohdan mukaan palveluntarjoajan on annettava palvelun vastaanottajalle tiedot sopimussuhteesta mahdollisesti sovellettavasta takuusitoumuksesta. Takuulla tarkoitetaan sopimukseen liittyvää välipuhetta siitä, että palvelulla on määrätynlaiset ominaisuudet. Kuluttajasuhteissa takuun on oltava kuluttajalle lisäetu. Kuluttajasuhteissa palveluntarjoajan tulee lisäksi ottaa huomioon kuluttajansuojalainsäädännön takuuta koskevat velvoitteet. Takuusitoumuksesta annettavilla tiedoilla tarkoitetaan perustietoja takuun keskeisestä sisällöstä kuten takuun perusteella korvattavista virheistä (takuun kattavuus) sekä tietoja takuuseen liittyvistä rajoituksista ja takuun kestosta. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan h alakohtaa.

Pykälän 10 kohdan mukaan on annettava tieto palvelun hinnasta, jos palveluntarjoaja on määritellyt hinnan ennakolta. Jos palveluntarjoaja ei ole määritellyt palvelun hintaa ennakolta, palveluntarjoaja on kuitenkin velvollinen antamaan hintatiedon tai hinta-arvion palvelun vastaanottajalle sen mukaan kuin lain 8 §:n 1 kohdassa säädetään. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan i alakohtaa.

Palveluntarjoajan on lisäksi noudatettava kuluttajansuojalain 2 luvun 8 §:n 3 kohdan veloitetta, jonka mukaan markkinoinnista on käytävä ilmi kulutushyödykkeen kokonaishinta veroineen, tai, jos täsmällistä hintaa ei voida ilmoittaa, hinnan määräytymisen perusteet. Lisäksi palveluntarjoajan on noudatettava kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamista koskevia erityissäännöksiä, kuten kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa annettua asetusta.

Pykälän 11 kohdan mukaan palveluntarjoa-

ja on velvollinen antamaan palvelun vastaanottajan saataville tiedot palvelun keskeisestä sisällöstä, jos se ei käy ilmi asiayhteydestä. Palvelun keskeisellä sisällöllä viitataan niihin pääominaisuuksiin, joista palvelu muodostuu. Mitä yksinkertaisemmasta ja tavallisemmasta palvelusta on kysymys, sitä vähemmän tietoa on tarpeen antaa. Epätavallisemmista palveluista on puolestaan annettava enemmän tietoa. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan j alakohtaa.

Pykälän 12 kohdan mukaan palveluntarjoajan on annettava tiedot mahdollisesta vastuuvakuutuksesta tai vakuudesta sekä sen maantieteellisestä kattavuudesta. Lisäksi on annettava vakuutuksen tai vakuuden antajan yhteystiedot. Vastuuvakuutuksella tarkoitetaan vakuutusta, jonka palveluntarjoaja on ottanut palvelun vastaanottajan tai kolmannen osapuolen suhteen mahdollisesti aiheutuvan korvausvastuun varalta. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 1 kohdan k alakohtaa.

8 §. Pyynnöstä annettavat tiedot. Pykälä koskee tietoja, joita palveluntarjoajan on pyynnöstä annettava palvelun vastaanottajalle. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 22 artiklan 3 kohta alakohtineen.

Pykälän 1 kohdan mukaan palveluntarjoajan on pyynnöstä annettava palvelun vastaanottajalle tieto palvelun hinnasta, jos palveluntarjoaja ei ole määritellyt sitä ennakolta. Jos palveluntarjoaja ei voi ilmoittaa täsmällistä hintaa, hänen on kohdan mukaan ilmoitettava hinnan määräytymisen perusteet tai riittävän yksityiskohtainen hinta-arvio. Säännöksen nojalla palveluntarjoaja on siten velvollinen määrittelemään palvelun hinnan, jos sitä pyydetään. Jos hinnan täsmällinen määrittäminen ei ole mahdollista, palvelun vastaanottajalle on kuitenkin pyynnöstä ilmoitettava hinnan määräytymisen perusteet. Palveluntarjoaja voi antaa vastaanottajalle myös hinta-arvion, jos hinnan määräytymisperusteita ei ole mahdollista antaa. Tällaisen hinta-arvion on oltava riittävän yksityiskohtainen. Monista eri suoritteista koostuvan palvelun ollessa kyseessä riittävän yksityiskohtaisen hinta-arvion esittäminen voi esimerkiksi edellyttää niiden suoritteiden erillistä hinta-arviota, joista palvelu kokonaisuudessaan muodostuu. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 3 kohdan a alakohtaa.

Pykälän 2 kohdan mukaan palveluntarjoajan on pyynnöstä annettava tiedot siitä, mitkä ammatilliset säännöt koskevat palveluntarjoajaa sekä siitä, missä ja miten ne ovat saatavilla, jos palveluntarjoaja harjoittaa säänneltyä ammattia. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 3 kohdan b alakohtaa. Kohdassa ei edellytetä, että palveluntarjoajan olisi annettava vastaanottajalle varsinaiset säännöt, vaan riittää maininta siitä, missä ja miten ne ovat vastaanottajan saatavilla. Säännelty ammatti on määritelty lain 4 §:n 5 kohdassa.

Pykälän 3 kohdan mukaan palvelun vastaanottajalle on annettava tiedot monialatoiminnasta ja yhteistyöhankkeista, jotka liittyvät välittömästi tarjottavaan palveluun sekä tiedot eturistiriitojen välttämiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Monialatoiminnalla tarkoitetaan tilannetta, jossa palveluntarjoaja tuottaa palveluita useammalla kuin yhdellä toimialalla, ja tällaisella toiminnalla voi olla vaikutusta tarjottavan palvelun riippumattomuuteen, puolueettomuuteen tai luotettavuuteen. Monialapalvelutilanteesta on kysymys esimerkiksi silloin, kun yritysjärjestelyjä tai muita liikkeenjohdon konsultointipalveluita tuottava yritys harjoittaa myös tilintarkastustoimintaa. Yhteistyöhankkeilla puolestaan tarkoitetaan tilanteita, joissa palveluntarjoaja tuottaa tietyn palvelun yhteistyössä toisen palveluntarjoajan kanssa, ja tällä voi olla vaikutusta tarjottavan palvelun riippumattomuuteen, puolueettomuuteen tai luotettavuuteen. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 3 kohdan c alakohtaa.

Pykälän 4 kohdan mukaan on annettava tiedot mahdollisista palveluntarjoajaa koskevista käytännesäännöistä sekä osoite, jossa nämä säännöt ovat sähköisesti nähtävissä, ja kielet, joilla säännöt ovat saatavilla. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 3 kohdan d alakohtaa. Käytännesääntöjä voivat esimerkiksi olla palveluntarjoajia edustavien etujärjestöjen laatimat suositukset, ohjeet ja säännöt menettelystä tietyissä tilanteissa. Kohdassa tarkoitettuja käytännesääntöjä on otettu Suomessa käyttöön. Vuonna 2002 Keskuskauppakamari ja Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry sekä silloiset Kaupan Keskusliitto ja Suomen Suoramarkkinointiliitto ry laativat Sähköisen kuluttajakaupan käytännesäännöt -nimisen ohjeiston.

Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry:llä (entinen Suomen Suoramarkkinointiliitto ry) on oma yleisesti markkinointia koskeva käytännösäännöstö Reilun pelin säännöt. Liiton jäsenyritysten on noudatettava näitä sääntöjä. Lisäksi eurooppalainen kaupan järjestö EuroCommerce sekä kansainvälinen kauppakamari ICC ovat laatineet muun muassa mainontaan ja markkinointiin liittyviä käytännösääntöjä.

Pykälän 5 kohdan mukaan palveluntarjoajan on annettava tieto vastaanottajan käytävissä olevista tuomioistuinten ulkopuolisista riitojenratkaisumenettelyistä. Samalla on ilmoitettava, miten saadaan yksityiskohtaiset tiedot tällaisista menettelyistä ja niiden soveltamisen edellytyksistä. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 3 kohdan e alakohtaa. Tuomioistuinten ulkopuolisilla riitojenratkaisumenettelyillä tarkoitetaan erimielisyyksien ratkaisemista muulla tavoin kuin perinteisen oikeudenkäynnin avulla. Suomessa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä riidoissa käytävissä on kuluttajariitalautakunta. Yritysten välisten riitojen ratkaisussa käytävissä on puolestaan Keskuskauppakamarin yhteydessä toimiva välityslautakunta. Välityslautakunta voi myös nimetä välimiehen sovitteluun elinkeinoelämässä syntyneitä erimielisyyksiä. Kohdassa ei edellytetä, että palveluntarjoajan olisi annettava yksityiskohtaisia tietoja tuomioistuinten ulkopuolisista riitojenratkaisumenettelyistä. Riittävää on kertoa vastaanottajalle, miten ja mistä hän voi saada yksityiskohtaisempia tietoja menettelyistä.

9 §. Tietojen antaminen palvelua esittelevässä asiakirjassa. Pykälän mukaan palveluntarjoajan on aina annettava 8 §:n 3 kohdassa tarkoitettujen monialatoimintaa ja yhteistyöhankkeita koskevat tiedot kaikissa asiakirjoissa, joissa kyseisiä palveluja esitellään yksityiskohtaisesti. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 3 kohdan c alakohtaa.

10 §. Tietojen antaminen. Pykälän 1 momentissa on säännökset tavoista, joilla palveluntarjoaja voi antaa 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja vastaanottajan saataville. Momentti koskee direktiivin 22 artiklan 2 kohdan mukaisesti vain niitä tietoja, joita palveluntarjoaja on 7 §:n mukaan aina velvollinen antamaan palvelun vastaanottajalle. Palveluntarjoaja täyt-

tää tiedonantovelvoitteensa asianmukaisesti antamalla tiedot jollain momentissa kuvatuista tavoista palvelun vastaanottajan saataville.

Momentin 1 kohdan mukaan tiedot voidaan antaa paikassa, jossa palvelua tarjotaan tai jossa sopimus tehdään. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 2 kohdan b alakohtaa. Palveluntarjoaja voi siten täyttää tiedonantovelvoitteen pitämällä mainitut tiedot vastaanottajan saatavilla esimerkiksi toimitiloissaan.

Momentin 2 kohdan mukaan tiedot voidaan pitää vastaanottajan saatavilla myös palveluntarjoajan antamassa osoitteessa internet-verkkosivuilla. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 2 kohdan c alakohtaa. Kohdan mukaan tietojen ei välttämättä tarvitse olla palveluntarjoajan omilla internet-sivuilla, vaan palveluntarjoaja voi ohjata palvelun vastaanottajan asianomaiselle internet-sivustolle antamalla vastaanottajalle tietoja koskevan internet-osoitteen.

Momentin 3 kohdan mukaan palveluntarjoaja voi antaa tarjottavia palveluja koskevat tiedot myös esitteissään. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 2 kohdan d alakohtaa.

Momentin 4 kohdan mukaan palveluntarjoaja voi pitää tiedot vastaanottajan saatavilla myös muulla 1–3 kohtaan verrattavalla tavalla. Tiedot voivat olla esimerkiksi palveluntarjoajan käyttämissä lomakkeissa. Kohta vastaa direktiivin 22 artiklan 2 kohdan a alakohtaa.

Pykälän 2 momentissa asetetaan vaatimus 1 momentissa tarkoitettujen tietojen selkeästä esittämisestä. Tiedot on momentin mukaan lisäksi annettava hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä taikka ennen palvelun tarjoamista, jos kirjallista sopimusta ei ole. Tiedot on mahdollisuuksien mukaan esitettävä yhdessä niin, ettei palvelun vastaanottajan tarvitse hakea tietoja erikseen. Momentti vastaa direktiivin 22 artiklan 4 kohtaa.

3 luku. Lupamenettely

11 §. Saapumistodistus. Pykälässä ovat säännökset lupaa hakevalle palveluntarjoajalle annettavasta saapumistodistuksesta ja tämän todistuksen sisällöstä. Pykälän säännöksillä pannaan täytäntöön palveludirektiivin 13 artiklan 3 ja 5 kohdat. Luvan käsite on

määritelty lain 4 §:n 3 kohdassa.

Pykälän 1 momentin mukaan toimivaltaisen viranomaisen on viipymättä annettava lupaa hakevalle palveluntarjoajalle hakemuksen saapumisesta todistus. Tästä todistuksesta käytetään laissa nimitystä saapumistodistus. Saapumistodistuksessa on kyse uudesta hallintomenettelyyn liittyvästä todistuksesta, jolla viranomainen ilmoittaa muun muassa hakemuksen arvioidusta käsittelyajasta ja lupahakemuksen tulemisesta myönnettyksi, jos käsittelyaika ylitetään. Kyseessä ei ole hallintolain 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu kirjaamistodistus, joka annetaan pyynnöstä luvan hakijalle. Kirjaamistodistuksen avulla luvanhakija voi todistaa asian vireilletulon ajankohdan. Saapumistodistuksessa ei myöskään ole kysymys sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 12 §:ssä tarkoitettun vastaanottoilmoituksen kaltaisesta asiakirjasta. Mainitun lain 12 §:n nojalla viranomaisen on viipymättä ilmoitettava sähköisen asiakirjan vastaanottamisesta lähettäjälle. Ilmoitus voidaan toimittaa tietojärjestelmän välityksellä automaattisena kuittauksena tai muutoin. Tällaisen vastaanottoilmoituksen tarkoitus on sähköisen asioinnin riskien pienentäminen, eikä se ole kannanotto asian käsittelyn edellytyksiin.

Momentin mukaan saapumistodistusta ei anneta, jos hakemuksessa on puutteita. Hakemus voi olla puutteellinen esimerkiksi silloin, kun siihen ei ole liitetty kaikkia niitä asiakirjoja, joita lupahakemuksen käsittely lain mukaan edellyttää, tai kun sitä ei ole tehty säädetylle ilmoituslomakkeelle. Puutteellisuus saattaa käytännössä poistua vasta sen jälkeen, kun toimivaltaiselle viranomaiselle on toimitettu päätös sellaisesta toisessa viranomaisessa ratkaistusta asiasta, joka on lupahakemuksen käsittelyn edellytyksenä. Esimerkiksi anniskeluluvan saamiseksi on osoitettava, että anniskelupaikka on hyväksytty elintarvikehuoneisto. Puutteellisuuden arvioinnissa ei ole kysymys kannanotosta lupamenettelyn lopputulokseen, vaan se liittyy sen selvittämiseen, ovatko asian ratkaisemiselle asetetut edellytykset täytetty. Saapumistodistus on momentin mukaan annettava vasta, kun toimivaltaiselle viranomaiselle on toimitettu kaikki asian ratkaisemista varten tarvittavat asiakirjat, selvitykset ja tiedot.

Saapumistodistuksella viranomaisen siten käytännössä ilmoittaa luvanhakijalle, että lupahakemuksen ratkaisemisen edellytykset ovat olemassa.

Momentissa on lisäksi saapumistodistuksen antamisvelvollisuutta koskeva poikkeussäännös. Sen mukaan toimivaltaisen viranomaisen ei tarvitse antaa saapumistodistusta, jos sen antamista voidaan pitää tarpeettomana siksi, että asia ratkaistaan viipymättä. Kysymys on tilanteista, joissa viranomaisen asianmukaisen lupahakemuksen saatuaan ratkaisee asian ripeästi joko myöntämällä tai epäämällä luvan. Jos saapumistodistuksen antamisvelvollisuus ulotettaisiin tällaisiin lupamenettelyihin, johtaisi se käytännössä siihen, että päätös ja saapumistodistus annettaisiin luvanhakijalle samanaikaisesti. Tällainen menettely ei olisi viranomaistoiminnan tarkoituksenmukaisuuden kannalta perusteltu. Myöskään luvanhakijan oikeusturva ei tällaisessa tilanteessa vaadi saapumistodistuksen antamista. Viranomaisen on kuitenkin annettava hakijalle saapumistodistus silloin, kun sille on toimitettu asian ratkaisemiseksi tarvittavat asiakirjat ja tiedot, mutta asiaa ei ratkaista viipymättä esimerkiksi sen laajuuden tai vaikeuden vuoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan saapumistodistuksessa on mainittava lupahakemuksen arvioitu käsittelyaika. Käsittelyaika alkaa siitä ajankohdasta, jolloin lupaviranomainen on saanut hakijalta kaikki asian ratkaisemista varten tarvittavat asiakirjat ja tiedot. Käsittelyaika ilmaistaan tavallisesti päivinä, viikkoina tai kuukausina. Momentissa ei säädetä käsittelyajan pituudesta. Käsittelyn pituuteen saattavat vaikuttaa asian erityislaatu ja merkitys luvanhakijan oikeusaseman kannalta. Asia voi olla esimerkiksi sellainen, että ratkaisun tekemiseksi joudutaan hankkimaan laajoja selvityksiä ja arvioimaan niiden merkitystä asian lopputuloksen kannalta. Koska saapumistodistus voi käytännössä olla esimerkiksi viranomaisen laatima vakiomuotoinen lomake, voidaan käsittelyaika-arvio ilmoittaa lomakkeella asiaryhmäkohtaisesti siten, ettei jokaisen yksittäisen hakemuksen käsittelyaikaa erikseen arvioida. Käsittelyajan arvioimistapa jää viranomaisen omaan harkintaan. Arviointi voi perustua esimerkiksi viranomaisen tietokannasta saatuihin ai-

empien hakemusten käsittelyaikatietoihin.

Pykälän 3 momentin mukaan saapumistodistuksessa on lisäksi mainittava niistä 13 §:ssä tarkoitetuista tilanteista, joissa lupa katsotaan myönnettyksi sekä siitä, miten lupa koskevaan päätökseen haetaan muutosta. Jos päätökseen haetaan muutosta valittamalla, todistuksesta on ilmentävä ohjeet valituksen vireillepanemiseksi. Jos päätökseen on ennen valituksen tekemistä vaadittava oikaisua tai jos asiassa on erikseen säädetty noudatettavaksi muuta oikaisumenettelyä, myös tällaisten oikaisukeinojen käyttämisestä on annettava ohjeet saapumistodistuksessa.

Hallintolain 46 § sisältää säännökset oikaisukeino-ohjeiden käyttämisestä. Päätökseen, johon saa hakea muutosta valittamalla, on hallintolain 47 §:n mukaan liitettävä valitusosoitus, josta ilmenevät valituksen vireillepanossa tarvittavat tiedot. Saapumistodistuksessa olevat muutoksenhakuohjeet eivät korvaa hallintolaissa tarkoitettuja muutoksenhakua koskevia ohjeita päätöksessä.

12 §. Lupahakemuksen käsittelyaika. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, miten viranomaisen on meneteltävä, jos lupahakemusta asian monitahoisuuden vuoksi ei saada ratkaistua arvioidussa käsittelyajassa. Asia voi olla monitahoinen useista syistä. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi asian poikkeuksellinen laajuus tai vaativuus taikka asiaosaisten oma menettely. Monitahoisuus voi johtua myös siitä, että asian ratkaisu riippuu toisessa viranomaisessa käsiteltävänä olevan asian ratkaisusta. Jotta viranomainen voisi näissä tilanteissa jatkaa hakemuksen käsittelyä, sen on ennen arvioidun käsittelyajan päättymistä asetettava käsittelylle lisäaika. Lisäaika voidaan asettaa vain kerran. Hakijalle on momentin mukaan ilmoitettava lisäajan pituudesta ennen arvioidun käsittelyajan päättymistä.

Pykälän 2 momentin mukaan jollei hakemusta saada käsiteltyä asetetussa lisäajassa, sen käsittelyä voidaan jatkaa vain yleistä etua koskevasta pakottavasta syystä. Yleistä etua koskevan pakottavan syyn käsite kattaa ne syyt, jotka yhteisöjen tuomioistuin on oikeuskäytännössään vahvistanut sellaisiksi ja joihin kuuluvat muun muassa yleinen järjestys, yleinen turvallisuus, kansanterveys, ympäristönsuojelu, kuluttajan suojaaminen ja

sosiaalipolitiikan tavoitteet. Yleistä etua koskevan pakottavan syyn käsitettä on selvitetty tarkemmin yleisperustelujen jaksossa 2. Luvanhakijalle on momentin mukaan ennen asetetun lisäajan päättymistä ilmoitettava käsittelyn jatkamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen on pidettävä tiedot lupahakemusten tavanomaisista käsittelyajoista yleisön saatavilla. Tavanomaisilla käsittelyajoilla tarkoitetaan tietyn asiaryhmän keskimääräisiä toteutuneita käsittelyaikoja. Tiedot voidaan selvittää esimerkiksi viranomaisen tietokannasta. Viranomaisella on mahdollisuus tiedottaa hakemusten käsittelyajoista sopivaksi katsomallaan tavalla. Tiedot voidaan pitää yleisön saatavilla esimerkiksi internetissä. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 13 artiklan 3 ja 5 kohdat.

13 §. Luvan tuleminen myönnettyksi. Pykälässä säädetään niin sanotusta hiljaisesta hyväksymisestä. Hiljainen hyväksyminen tarkoittaa sitä, että lupa katsotaan myönnettyksi sen vuoksi, ettei toimivaltainen viranomainen ole ratkaissut asiaa asettamassaan määräajassa. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 13 artiklan 4 kohta.

Pykälän 1 momentin mukaan jos lupahakemusta ei ole käsitelty edellä 12 §:ssä tarkoitettussa määräajassa eikä määräaikaa ole jatkettu, lupa katsotaan myönnettyksi. Lupa katsotaan momentin mukaan myönnettyksi myös, jos viranomainen ei ole ratkaissut asiaa asettamassaan lisäajassakaan eikä asian käsittelyn jatkamiselle ole perustetta.

Pykälän 2 momentissa säädetään hakijan oikeussuojan turvaamiseksi siitä, että 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luvanhakijalle on annettava asiakirja, josta käy ilmi, että lupa katsotaan myönnettyksi.

14 §. Vaatimusten vastaavuus. Pykälässä säädetään palveluntarjoajia koskevien vaatimusten vastaavuudesta. Pykälän mukaan Suomessa lupaa hakevalle palveluntarjoajalle, jolla on asuinpaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa tai joka on perustettu toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, ei saa asettaa luvan myöntämisen edellytyk-

seksi sellaisia vaatimuksia, jotka vastaavat tai ovat päämäärältään olennaisesti samoja kuin ne vaatimukset, jotka palveluntarjoajalle on asetettu, kun viranomaisen on myöntänyt tälle luvan harjoittaa palvelutoimintaa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 10 artiklan 3 kohta.

Vaatimuksella tarkoitetaan esimerkiksi palveluntarjoajalle asetettua velvoitetta asettaa vakuus konkurssin tai muun maksukyvyttömyyden varalta. Toimivaltaisen viranomaisen on ensin arvioitava, vastaako ja miltä osin palveluntarjoajan toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa täyttämä vaatimus Suomessa täytettäväksi vaadittavaa vaatimusta. Jos toimivaltainen viranomaisen toteaa, että kysymys on joko vastaavasta tai päämäärältään olennaisilta osin samasta vaatimuksesta, se ei saa asettaa lupaharkinnassa sellaista vaatimusta, jonka palveluntarjoaja on jo täyttänyt, kun sille on myönnetty palvelutoiminnan harjoittamista koskeva lupa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Pykälä ei kata sellaisia vaatimuksia, joilla ei nimenomaisesti säännellä palvelutoimintaa tai jotka eivät nimenomaisesti vaikuta palvelutoimintaan. Tällaisia ovat esimerkiksi kaavoituksesta koskevat säännökset.

15 §. Asiakirjojen vastaavuus. Pykälässä säädetään asiakirjan vastavuoroisesta hyväksymisestä, alkuperäisen asiakirjan vaatimista koskevasta kiellosta sekä mahdollisuudesta vaatia asiakirjasta oikeaksi todistamaton käännös. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 5 artiklan 3 kohta.

Pykälän mukaan tilanteessa, jossa 14 §:ssä tarkoitettuna toiseen Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon sijoittautuneen palveluntarjoajan on toimitettava laissa säädetyn vaatimuksen täyttymistä osoittava asiakirja, seläiseksi on hyväksyttävä myös toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa laadittu asiakirja, jolla on vastaava tarkoitus tai josta käy ilmi, että kyseinen vaatimus on täytetty. Kysymys voi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa palvelutoiminnan aloittamisen edellytykseksi on asetettu määrätynlainen vastuuvakuutus. Viranomaisen on tällöin hyväksyttävä toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa olevan vakuutuk-

senantajan antama asiakirja, johon on merkitty vastuuvakuutussopimuksen keskeinen sisältö ja joka ehdoiltaan vastaa vastuuvakuutukselle Suomessa asetettuja vaatimuksia. Asiakirjaa ei pykälän mukaan tällöin saa vaatia alkuperäisenä, oikeaksi todistettuna jäljennöksenä tai virallisena käännöksenä, ellei vaatimukseen ole yleisen edun mukaista pakottavaa syytä. Asiakirjasta voidaan kuitenkin vaatia esitettäväksi oikeaksi todistamaton suomen- tai ruotsinkielinen käännös.

Oikeaksi todistetulla jäljennöksellä tarkoitetaan pykälässä julkisen notaarin julkisesta notaarista annetun lain (287/1960) nojalla oikeaksi todistamaa asiakirjajäljennöstä. Virallisella käännöksellä puolestaan tarkoitetaan kielilain (423/2003) 21 §:n mukaista virallista käännöstä. Mainitun pykälän mukaan virallisella käännöksellä tarkoitetaan viranomaisen tai virallisen kääntäjän tekemää suomen- tai ruotsinkielistä käännöstä. Yleistä etua koskevan pakottavan syyn käsitettä on selvitetty yleisperustelujen jaksossa 2.

4 luku. **Hallinnolliset säännökset**

16 §. Hallinnollinen yhteyspiste. Pykälässä säädetään hallinnollisesta yhteyspisteestä, jona toimii Kuluttajavirasto. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 28 artiklan 2 kohta.

Pykälä liittyy palveludirektiivin veloitteen jäsenvaltioiden välisen hallinnollisen yhteistyön tehostamisesta. Hallinnollinen yhteistyö on olennaisen tärkeä palveluiden sisämarkkinoiden toteuttamisessa. Kuluttajavirasto toimii pykälässä tarkoitettuna hallinnollisena yhteyspisteenä esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa toimivaltaista viranomaista ei ole. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun tietty palvelutoiminta on säännelty toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa mutta ei Suomessa. Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden välistä hallinnollista yhteistyötä on kuvattu tarkemmin yleisperustelujen jaksossa 7.

Hallinnollisen yhteistyön toteuttamista tuetaan myös teknisin keinoin. Toimivaltaiset viranomaiset tulevat olemaan yhteydessä keskenään käyttäen apunaan esimerkiksi sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmää (Internal market information system IMI). Tämän sähköisen järjestelmän avulla toimi-

valtaiset viranomaiset voivat löytää muiden jäsenvaltioiden vastuulliset viranomaistahot ja vaihtaa tietoja keskenään.

17 §. *Vakavan vahingon mahdollisuutta koskeva ilmoitusvelvollisuus.* Pykälä koskee tilanteita, joissa toimivaltainen viranomainen havaitsee sellaisia palveluun liittyviä seikkoja, jotka voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle taikka ympäristölle Suomessa tai toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Havaittuaan pykälässä tarkoitetun vakavan vahingon mahdollisuuden, toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava tästä Kuluttajavirastolle. Kuluttajavirasto vastaa palveludirektiivin 32 artiklassa tarkoitetun varoitussjärjestelmän käytöstä. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 29 artiklan 3 kohta ja 32 artikla.

Toimivaltaisen viranomaisen tulee ilmoittaa Kuluttajavirastolle ainoastaan sellaisesta palveluun liittyvistä seikoista, jotka täyttävät pykälässä säädetyt edellytykset. Ilmoitusvelvollisuus koskee esimerkiksi palveluntarjoajan menettelyä, joka saattaa aiheuttaa vakavaa vahinkoa ympäristölle. Tällöin riittää, että olemassa on todennäköinen vakavan vahingon vaara ympäristölle, joka voi ilmetä Suomessa tai toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

18 §. *Rajat ylittävä viranomaisyhteistyö.* Pykälässä säädetään rajat ylittävistä viranomaisyhteistyöstä. Pykälän tarkoituksena on toteuttaa palveludirektiivistä johtuvia hallinnollisen yhteistyön velvoitteita. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 29 artiklan 2 kohta ja 31 artiklan 3 kohta.

Pykälän mukaan toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisen palveludirektiivin nojalla esittämästä perustellusta pyynnöstä toimivaltaisen viranomaisen on erikseen säädettyjen toimivaltuuksien mukaisesti tehtävä tarkastuksia ja muita asian vaatimia toimenpiteitä tarjottavan palvelun valvomiseksi. Tarkastuksella asiaa pyritään selvittämään tekemällä havaintoja, tutkimuksia tai vastaavia tarkastettavaan kohteeseen liittyviä toimia. Tarkastuksella voidaan esimerkiksi pyrkiä selvittämään, ovatko viranomaiselle annetut tiedot paikkansapitäviä.

Tehtyään pyydetty tarkastukset toimivaltai-

sen viranomaisen on annettava pyynnön esittäneelle ETA-valtion viranomaiselle tiedot niistä tuloksista, joita tarkastuksissa taikka muissa selvityksissä on ilmennyt. Samoin kyseiselle viranomaiselle on annettava tiedot tarkastuksen seurauksena mahdollisesti toteutetuista toimenpiteistä. Pykälää sovelletaan paitsi Suomeen sijoittautuneeseen palveluntarjoajaan myös Suomessa palvelua tilapäisesti tarjoavaan palveluntarjoajaan, joka on sijoittautunut johonkin toiseen ETA-valtioon.

Ilmaisu ”erikseen säädettyjen toimivaltuuksien mukaisesti” viittaa siihen, että asianomaisen viranomaisen toimivaltuuksien on perustuttava muualla lainsäädännössä olevaan säännökseen. Salassa pidettävien tietojen antamisesta ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ssä.

19 §. *Valvonta.* Lain 7—10 §:ssä palveluntarjoajalle säädettyjen tiedonantovelvollisuuksien noudattamista palveluntarjoajan ja kuluttajan välisessä suhteessa valvoo kuluttaja-asiamies. Mainitut säännökset koskevat yleistä tiedonantovelvollisuutta (7 §), pyynnöstä annettavia tietoja (8 §), tietojen antamista palvelua esittelevässä asiakirjassa (9 §) ja tietojen antamista (10 §). Kuluttajansuojalain 2 luvussa säädetään kuluttaja-asiamiehen valvontavallasta, käytettävissä olevista pakkoineista, kiellosta ja uhkasakosta, sekä asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Kuluttajavirastosta annetun lain (1056/1998) nojalla kuluttaja-asiamiehellä on oikeus saada palveluntarjoajalta tietoja valvontatehtävänsä varten. Kuluttaja-asiamies voi lisäksi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon.

5 luku. Voimaantulo

20 §. *Voimaantulo.* Pykälässä on säännös lain voimaantuloajankohdasta. Pykälässä on myös säännös, jonka mukaan saapumistodistusta, lupahakemuksen käsittelyaikaa ja lupan tulemistä myönnettyksi koskevia säännöksiä (11—13 §) sovelletaan vasta kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Näiden säännösten johdosta viranomaiset joutuvat arvioimaan lupahakemusten käsitte-

lyyn liittyviä toimintatapoja ja mahdollisesti muuttamaan niitä sekä perehdyttämään henkilöstöään säännösten soveltamiseen. Siirtymäaika on katsottu tarpeelliseksi sen varmistamiseksi, että toimivaltaisilla viranomaisilla on kohtuullisesti aikaa sopeuttaa toimintansa 11—13 §:n vaatimusten mukaiseksi.

1.2 Laki rajat ylittävistä kieltomenettelyistä

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momenttiin lisätään uusi 13 kohta, jonka mukaan lain säännökset koskevat myös palveludirektiiviä. Toimivaltaisilla viranomaisilla on siten ehdotuksen mukaan oikeus vaatia direktiivin vastaisen menettelyn kieltämistä toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, jos toisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta peräisin oleva toiminta loukkaa kuluttajien yleisiä etuja Suomessa. Vastaavasti toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisella tai muulla oikeutetulla yksiköllä on oikeus panna kieltomenettely viireille Suomessa, markkinaoikeudessa.

1.3 Laki Kuluttajavirastosta

1 §. Tehtävät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Momentin mukaan Kuluttajavirasto vastaa palveludirektiivistä johtuvien viranomaisista koskevien tiedottamisvelvoitteiden yhteensovittamisesta. Palveludirektiivi velvoittaa jäsenvaltioita nimeämään yhteyspisteen direktiivin hallinnollisen yhteistyön velvoitteiden soveltamista varten. Palvelujen tarjoamisesta annettavaksi ehdotetun lain 16 §:n mukaan Kuluttajavirasto toimii tällaisena hallinnollisena yhteyspisteenä.

Toimivaltaisten viranomaisten on lisäksi ryhdyttävä käyttämään sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmää (Internal market information system IMI). Tietojenvaihtojärjestelmän avulla toimivaltaiset viranomaiset esittävät myös tietopyyntöjä toisen ETA-valtion viranomaisille. Järjestelmän käyttönotosta vastaa Kuluttajavirasto.

Kuluttajavirasto toimii jatkossa myös keskitettyyn asiointipisteeseen sisältyvien viranomaismenettelyjä koskevien tietojen ja toimintojen koordinoijana. Keskitettyä asiointi-

pistettä on selvitetty yleisperusteluiden jaksossa 6.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 28 päivänä joulukuuta 2009.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisenjärjestys

Esityksen 1. lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin tai toimivaltainen viranomaislainen saa erikseen säädettyjen toimivaltuuksiensa mukaisesti rajoittaa tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista. Momentin mukaan rajoituksen on oltava tarpeen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi tai kansanterveyden taikka ympäristön suojelemiseksi. Rajoituksen on lisäksi oltava syrjimätön ja oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden. Rajoittamistoimenpiteet merkitsevät puuttumista elinkeinovapautta koskevaan perusoikeuteen. Kysymyksessä on yksittäistapauksia koskeva poikkeussäännös. Yleistä, kaikkiin palveluihin kohdistuvaa rajoitusta ei saisi säännöksen nojalla toteuttaa. Viittaus erikseen säädettyihin toimivaltuuksiin tarkoittaa sitä, että asianomaisen viranomaisen toimivaltuuksien on perustuttava muualla lainsäädännössä olevaan säännökseen (PeVL 60/2001 vp). Säännöksellä ei näin ollen anneta viranomaisille uusia toimivaltuuksia. Säännöksellä asetetaan päinvastoin lisäedellytyksiä sille, miten viranomaislainen voi käyttää muualla laissa säädettyjä toimivaltuuksiaan, kun kyse on toisesta Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta peräisin olevasta palveluntarjoajasta, joka tarjoaa tilapäisesti palvelua Suomessa. Ehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain 18 §:n kannalta.

Ehdotuksen 6 §:ssä säädetään siitä poikkeusmenettelystä, jota tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen on noudatettava, jos se yksittäistapauksessa katsoo perustelluksi rajoittaa tilapäistä palvelun tarjoamista palvelun turvallisuuden varmistamiseksi. Rajoituksen toteuttaminen pykälän nojalla edellyttää siinä lueteltujen edellytysten täyttymisen lisäksi, että tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista on rajoitettu 5 §:n 3 momentin mu-

kaisesti erityissäännöksellä. Myöskään ehdotetun 6 §:n säännöksillä ei anneta viranomaisille uusia toimivaltuuksia.

Ehdotuksen 13 §:n mukaan lupa katsotaan myönnetyksi, jos viranomainen ei ole ratkaissut asiaa asettamassaan määräajassa. Oikeus saada perusteltu päätös kuuluu perustuslain 21 §:n 2 momentissa mainittuihin hyvän hallinnon takeisiin, jotka turvataan lailla. Hyvän hallinnon vaatimusten varmistamiseksi ehdotuksen 13 §:n 2 momenttiin on otettu

nimenomainen säännös viranomaisen velvollisuudesta antaa luvanhakijalle asiakirja, josta käy ilmi, että lupa katsotaan myönnetyksi.

Edellä esitetyistä syistä 1. lakiehdotus täyttää perustuslaissa asetetut vaatimukset, ja laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**palvelujen tarjoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää palvelujen tarjoamisen vapautta.

Tätä lakia sovelletaan elinkeinotoiminnassa tuotettuihin palveluihin, joista tavallisesti maksetaan korvaus. Lisäksi tätä lakia sovelletaan palvelujen tarjoamisen edellytyksenä olevan luvan myöntämiseen.

2 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei sovelleta:

1) rahoitus- ja vakuutuspalveluihin eikä ammatillisiin ja yksilöllisiin lisäeläkejärjestelyihin liittyviin palveluihin;

2) viestintämarkkina- (393/2003) tarkoitettujen verkkopalveluiden ja viestintäpalveluiden tarjoamiseen eikä henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2002/58/EY tarkoitettuihin palveluihin;

3) kuljetus- ja satamapalveluihin;

4) työvoiman vuokraukseen;

5) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettua ter-

veydenhuollon ammattihenkilön tarjoamiin palveluihin, yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettujen palvelujen tuottajan tarjoamiin palveluihin eikä valtion ja kunnan järjestämiin terveydenhuollon palveluihin;

6) lääkelaissa (395/1987) tarkoitettua apteekin, sivuapteekin, lääkekaapin, sairaalaapteekin ja lääkekeskuksen tarjoamiin palveluihin;

7) audiovisuaalisiin palveluihin ja radiolähettyksiin;

8) arpajaislain (1047/2001) 2 §:ssä tarkoitettuihin arpajaisiin;

9) kunnan, kuntayhtymän ja valtion järjestämiin lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoidon, vammaisten, kehitysvammaisten, vanhusten ja päihdehuollon palveluihin eikä muihin vastaaviin sosiaalihuollon palveluihin ja sosiaaliseen asumiseen;

10) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettuihin yksityisiin turvallisuuspalveluihin;

11) kaupanvahvistajan tarjoamiin palveluihin;

12) verotukseen.

3 §

Lain suhde muihin säännöksiin

Jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *palveluntarjoajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tarjoaa tai tuottaa palvelun;

2) *palvelun vastaanottajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää tai aikoo käyttää palvelua;

3) *luvalla* toimilupaa, lisenssiä, rekisteröintiä tai muuta vastaavaa toimivaltaisen viranomaisen hyväksymistä, joka on palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen edellytys;

4) *toimivaltaisella viranomaisella* sellaista valtion tai kunnan viranomaista taikka julkisoikeudellista yhdistystä tai yksityistä toimijaa, joka myöntää 3 kohdassa tarkoitettuja lupia tai valvoo palveluntarjoajien toimintaa;

5) *säännellyllä ammatilla* ammattipätevyys-tunnuksien tunnustamisesta annetun lain (1093/2007) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua säänneltyä ammattia.

5 §

Oikeus harjoittaa elinkeinoa

Palveluntarjoajan oikeudesta harjoittaa elinkeinoa Suomessa säädetään elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetussa laissa (122/1919). Ennen elinkeinotoiminnan aloittamista tehtävästä perusilmoituksesta Patentti- ja rekisterihallitukselle säädetään kaupparekisterilaissa (129/1979).

Palveluntarjoajalla, jolla on asuinpaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, on oikeus tarjota tilapäisesti palvelua Suomessa. Palveluntarjoajalla, joka on perustettu toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskuhallinto tai päätoimipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, on myös oikeus elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua sivuliikettä perustamatta tarjota tilapäisesti palvelua Suomessa.

Tuomioistuin tai toimivaltainen viranomaisen saa erikseen säädettyjen toimivaltuuksiensa mukaisesti rajoittaa tietyn palvelun tilapäistä tarjoamista, jos:

1) rajoitus on tarpeen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi tai kansanterveyden taikka ympäristön suojelemiseksi; ja

2) rajoitus on syrjimätön ja oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden.

Palveluntarjoajan ja palvelun vastaanottajan väliseen palvelua koskevaan sopimukseen sovellettavasta laista säädetään erikseen.

6 §

Palvelun turvallisuuden varmistaminen

Jos tuomioistuin tai toimivaltainen viranomaisen katsoo, että tilapäistä palvelun tarjoamista on yksittäistapauksessa tarpeen rajoittaa palvelun turvallisuuden varmistamiseksi, rajoitus voidaan toteuttaa sen lisäksi, mitä 5 §:n 3 momentissa säädetään, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

1) palveluntarjoajan sijoittautumisvaltiota on pyydetty ryhtymään asiassa toimenpiteisiin, mutta sijoittautumisvaltio ei ole toteuttanut toimenpiteitä tai toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä;

2) rajoituksesta ja sen syistä on ilmoitettu ennen sen toteuttamista Euroopan yhteisöjen komissiolle ja palveluntarjoajan sijoittautumisvaltiolle;

3) rajoitus on oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden.

Rajoitus voidaan toteuttaa aikaisintaan kolmen viikon kuluttua 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen ilmoituksen tekemisestä. Kiireellisissä tapauksissa rajoitus voidaan kuitenkin toteuttaa heti ja sen estämättä, mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään. Euroopan yhteisöjen komissiolle ja palveluntarjoajan sijoittautumisvaltiolle on viipymättä ilmoitettava rajoituksesta ja syistä, joiden vuoksi tapaus on katsottu kiireelliseksi.

Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta rikostutkinnassa eikä käsiteltäessä asiaa tuomioistuimissa.

2 luku

Palveluntarjoajan velvollisuus antaa tietoja

7 §

Yleinen tiedonantovelvollisuus

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään velvollisuudesta antaa tietoja, palveluntarjoajan on annettava palvelun vastaanottajan saataville seuraavat tiedot:

- 1) palveluntarjoajan nimi ja oikeudellinen muoto;
- 2) palveluntarjoajan osoite, sähköpostiosoite ja muut yhteystiedot, joiden avulla palvelun vastaanottajat voivat osoittaa valituksensa palveluntarjoajalle ja josta he voivat pyytää palvelua koskevia tietoja;
- 3) mihin kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin palveluntarjoaja on mahdollisesti merkitty sekä palveluntarjoajan yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunnistekyseyksikkö rekisterissä;
- 4) toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot, jos toiminta edellyttää lupaa;
- 5) palveluntarjoajan mahdollinen arvonlisäverotunnus;
- 6) palveluntarjoajan ammattinimike ja tieto siitä Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta, jossa nimike on annettu, ja ammattialajärjestöstä tai vastaavasta toimielimestä, jonka rekisteriin palveluntarjoaja on merkitty, jos palveluntarjoaja harjoittaa säänneltyä ammattia;
- 7) palveluntarjoajan mahdollisesti käyttämät vakiosopimusehdot;
- 8) palveluntarjoajan mahdollisesti käyttämä sopimusehto toimivaltaisesta tuomioistuimesta ja sovellettavasta lainsäädännöstä;
- 9) palvelun vastaanottajalle mahdollisesti annettava takuusitoumus;
- 10) palvelun hinta, jos palveluntarjoaja on määritellyt hinnan ennakolta;
- 11) palvelun keskeinen sisältö, jos se ei käy ilmi asiayhteydestä;
- 12) mahdollinen vastuuvakuutus tai vakuus ja sen maantieteellistä kattavuutta koskevat tiedot sekä vakuutuksen tai vakuuden antajan yhteystiedot.

8 §

Pyynnöstä annettavat tiedot

Palveluntarjoajan on pyynnöstä annettava palvelun vastaanottajalle seuraavat tiedot:

- 1) palvelun hinta, jos palveluntarjoaja ei ole määritellyt palvelulle hintaa ennakolta, taikka jos täsmällistä hintaa ei voida ilmoittaa, hinnan määräytymisen perusteet tai riittävän yksityiskohtainen hinta-arvio;
- 2) maininta palveluntarjoajaa koskevista ammatillisista säännöistä sekä siitä, missä ja miten ne ovat saatavilla, jos palveluntarjoaja harjoittaa säänneltyä ammattia;
- 3) tiedot monialatoiminnasta ja yhteistyöhankkeista, jotka liittyvät välittömästi tarjottavaan palveluun, ja tiedot eturistiriitojen välttämiseksi toteutetuista toimenpiteistä;
- 4) mahdolliset palveluntarjoajaa koskevat käytäntösäännöt ja osoite, jossa nämä säännöt ovat sähköisesti nähtävissä, sekä kielet, joilla säännöt ovat saatavilla;
- 5) vastaanottajan käytettävissä mahdollisesti olevat tuomioistuinten ulkopuoliset riitojenratkaisumenettelyt sekä tieto siitä, miten saadaan yksityiskohtaiset tiedot tällaisista menettelyistä ja niiden soveltamisen edellytyksistä.

9 §

Tietojen antaminen palvelua esittelevässä asiakirjassa

Palveluntarjoajan on aina annettava 8 §:n 3 kohdassa tarkoitetut tiedot kaikissa asiakirjoissa, joissa tarjottavat palvelut esitellään yksityiskohtaisesti.

10 §

Tietojen antaminen

Palveluntarjoajan on annettava 7 §:ssä tarkoitetut tiedot palvelun vastaanottajan saataville:

- 1) paikassa, jossa palvelua tarjotaan tai jossa sopimus tehdään;
- 2) palveluntarjoajan antamassa osoitteessa internet-verkkosivuilla;
- 3) tarjottavia palveluja koskevissa esitteissä; tai

4) muulla 1—3 kohtaan verrattavalla tavalla.

Palveluntarjoajan on annettava 1 momentissa tarkoitettut tiedot selkeästi ja hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä tai ennen palvelun tarjoamista, jos kirjallista sopimusta ei ole.

3 luku

Lupamenettely

11 §

Saapumistodistus

Toimivaltaisen viranomaisen on viipymättä annettava palveluntarjoajalle, joka hakee lupaa, todistus lupahakemuksen saapumisesta (*saapumistodistus*). Jos hakemus on puutteellinen, saapumistodistus annetaan vasta, kun kyseiselle viranomaiselle on toimitettu asian ratkaisemista varten tarvittavat asiakirjat, selvitykset ja tiedot. Saapumistodistusta ei tarvitse antaa, jos sitä voidaan pitää tarpeettomana sen vuoksi, että viranomainen ratkaisee asian viipymättä.

Saapumistodistuksessa on mainittava lupahakemuksen arvioitu käsittelyaika.

Saapumistodistuksessa on lisäksi mainittava niistä 13 §:ssä tarkoitetuista tilanteista, joissa lupa katsotaan myönnettyksi sekä siitä, miten lupaa koskevaan päätökseen haetaan muutosta.

12 §

Lupahakemuksen käsittelyaika

Jollei lupahakemusta asian monitahoisuuden vuoksi saada ratkaistua saapumistodistuksessa arvioidussa käsittelyajassa, toimivaltaisen viranomaisen on ennen arvioidun ajan päättymistä asetettava käsittelylle lisäaika. Lisäajan pituudesta on ilmoitettava hakijalle ennen arvioidun käsittelyajan päättymistä.

Jollei lupahakemusta saada käsiteltyä lisäajassakaan, sen käsittelyä voidaan jatkaa vain yleistä etua koskevasta pakottavasta syystä.

Käsittelyn jatkamisesta on ilmoitettava hakijalle ennen asetetun lisäajan päättymistä.

Toimivaltaisen viranomaisen on pidettävä tiedot lupahakemusten tavanomaisista käsittelyajoista yleisön saatavilla.

13 §

Luvan tuleminen myönnettyksi

Jos lupahakemusta ei ole käsitelty 12 §:ssä tarkoitettussa määräajassa eikä määräaikaa ole jatkettu, lupa katsotaan myönnettyksi. Sama koskee tilannetta, jossa lupahakemusta ei saada käsiteltyä asetetussa lisäajassa eikä asian käsittelyn jatkamiselle ole perustetta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luvanhakijalle on annettava asiakirja, josta käy ilmi, että lupa katsotaan myönnettyksi.

14 §

Vaatimusten vastaavuus

Suomessa lupaa hakevalle palveluntarjoajalle, jolla on asuinpaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa tai joka on perustettu toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion lainsäädännön mukaan ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, ei saa luvan myöntämisen edellytyksenä asettaa sellaisia vaatimuksia, jotka vastaavat tai ovat päämäärältään olennaisesti samoja kuin vaatimukset, jotka palveluntarjoajalle on asetettu, kun sille on myönnetty lupa harjoittaa palvelutoimintaa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

15 §

Asiakirjojen vastaavuus

Jos 14 §:ssä tarkoitettun palveluntarjoajan on toimitettava laissa säädetyn vaatimuksen täyttymistä osoittava asiakirja, se voi olla toi-

sessä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa laadittu asiakirja, jolla on vastaava tarkoitus tai josta käy ilmi, että kyseinen vaatimus täyttyy. Asiakirja saadaan tällöin vaatia alkuperäisenä, oikeaksi todistettuna jäljennöksenä tai virallisena käännöksenä vain, jos siihen on yleisen edun mukainen pakottava syy. Asiakirjasta voidaan kuitenkin vaatia esitettäväksi suomen- tai ruotsinkielinen oikeaksi todistamaton käännös.

4 luku

Hallinnolliset säännökset

16 §

Hallinnollinen yhteyspiste

Kuluttajavirasto toimii palveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/123/EY (*palveludirektiivi*) 28 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä.

17 §

Vakavan vahingon mahdollisuutta koskeva ilmoitusvelvollisuus

Jos toimivaltainen viranomainen havaitsee sellaisia palveluun liittyviä seikkoja, jotka voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle taikka ympäristölle Suomessa tai toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, sen on ilmoitettava tästä Kuluttajavirastolle, joka vastaa palveludirektiivin 32 artiklassa tarkoitettua varoitusjärjestelmän käytöstä.

18 §

Rajat ylittävä viranomaisyhteistyö

Toisen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisen palveludirektiivin nojalla esittämästä perustellusta pyynnöstä toimivaltaisen viranomaisen on erikseen säädettyjen toimivaltuuksiensa mukaisesti tehtävä tarkastuksia ja muita asian vaatimia toimenpiteitä tarjottavan palvelun valvomiseksi sekä annettava pyynnön esittäneelle viranomaiselle tiedot niiden tuloksista ja mahdollisesti toteutetuista toimenpiteistä.

19 §

Valvonta

Tämän lain 7—10 §:n noudattamista palveluntarjoajan ja kuluttajan välisessä suhteessa valvoo kuluttaja-asiamies. Valvontatehtävän hoitamisesta, oikeudesta määrätä seuraamuksia sekä asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi on voimassa, mitä niistä säädetään kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvussa ja Kuluttajavirastosta annetussa laissa (1056/1998).

5 luku

Voimaantulo

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 11—13 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki**rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajat ylittävästä kieltomenettelystä 21 päivänä joulukuuta 2000 annetun lain (1189/2000) 1 §:n 2 momentin 12 kohta, sellaisena kuin se on laissa 31/2005, ja *lisätään* 1 §:n 2 momenttiin uusi 13 kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

 Edellä 1 momentissa tarkoitettuja direktiivejä ovat:

12) kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin

90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY;

13) palveluista sisämarkkinoilla annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki**Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 1 §:ään,
sellaisena kuin se on osaksi laissa 801/2008, uusi 5 momentti seuraavasti:

1 §

*Tehtävät*ja neuvoston direktiivistä 2006/123/EY joh-
tuvien viranomaisia koskevien tiedottamis-
velvoitteiden yhteensovittamisesta.

----- Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
Kuluttajavirasto vastaa palveluista sisä- 20 .
markkinoilla annetun Euroopan parlamentin _____

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2009

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Elinkeinoministeri *Mauri Pekkarinen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajat ylittävästä kieltomenettelystä 21 päivänä joulukuuta 2000 annetun lain (1189/2000) 1 §:n 2 momentin 12 kohta, sellaisena kuin se on laissa 31/2005, ja lisätään 1 §:n 2 momenttiin uusi 13 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja direktiivejä ovat:

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja direktiivejä ovat:

12) kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY.

12) kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY;

13) palveluista sisämarkkinoilla annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**Kuluttajavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 1 §:ään,
sellaisena kuin se on osaksi laissa 801/2008, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tehtävät

Kuluttajavirasto vastaa palveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä 2006/123/EY johtuvien viranomaisia koskevien tiedottamisvelvoitteiden yhteensovittamisesta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*
